

Исторична терминологія України: проблеми перекладу

Presečki, Andrija

Master's thesis / Diplomski rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:817793>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-26**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

**FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE U ZAGREBU**

ODSJEK ZA ISTOČNOSLAVENSKE JEZIKE I KNJIŽEVNOSTI

Katedra za ukrajinski jezik i književnost

DIPLOMSKI RAD

POVIJESNA TERMINOLOGIJA UKRAJINE: PROBLEMI PREVOĐENJA

MENTOR:

dr. sc. Jevgenij Paščenko

KOMENTOR:

Dariya Pavlešen

STUDENT:

Andrija Presečki

Zagreb, prosinac 2018.

ЗМІСТ

1. ВСТУП	1
2. ПРИКАРПАТТЯ У ПРАЦЯХ УКРАЇНСЬКИХ ДОСЛІДНИКІВ	4
2.1. Бібліографічна довідка	4
2.2. Bibliografski podaci o autorima	6
3. ПЕРЕКЛАД З УКРАЇНСЬКОЇ НА ХОРВАТСЬКУ МОВУ	8
3.1. „U ognju Drugog svjetskog rata i oslobodilačkih napora OUN i UPA (od 1939. do sredine 1950-ih godina)“	8
3.2. „Prykarpattja u vrijeme totalitarizma (1944 – 1991)“	25
3.3. „U neovisnoj ukrajinskoj državi“	33
4. ДОДАТОК: ОРИГІНАЛИ ТЕКСТІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	37
5. KULTUROLOŠKO POGLAVLJE	72
5.1. Prykarpattja - opće karakteristike	73
5.2. Vojno-politički kontekst	74
5.3. Pitanje ukrajinsko - ruskih odnosa	76
5.4. Gospodarske i političke promjene	78
6. ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АНАЛІЗ	79
6.1. Теоретичні положення щодо перекладу	79
6.2. Методи перекладу	81
6.3. Вимоги до перекладу	83
6.4. Військова термінологія	84
6.5. Історична термінологія	85
7. ВИСНОВКИ	87
8. БІБЛІОГРАФІЯ	88

1. ВСТУП

Актуальність теми у презентації регіону Прикарпаття підтверджує факт, що з регіоном пов'язана низка проблем, що стосуються історії та культури Хорватії – від проблеми етногенезу до інших історичних періодів, якими позначена історія українсько-хорватських зв'язків. Тема етногенезу хорватів у контексті України не втрачає актуальності в науці. Це, зокрема, підтверджують дослідження українських та хорватських вчених. Є. Пащенко наголошує: *„Prykarpattje je obilježeno arhaičnim rudimentima koji sežu u prehistorijsko doba. Određeni tragovi prošlosti upućuju na pretpostavku o komunikaciji s prostorom današnje Hrvatske: s njom se povezuju ljetopisna slavenska plemena koja su živjela na tim terenima, a nazivala su se i Bijeli Hrvati...“*¹

Серед інших тем особливу увагу викликає проблематика подальших комунікацій між Західноукраїнським регіоном і Хорватією в різних історичних періодах. Розвиток контактів ілюструють численні аналогії не лише в співвідношенні топоніміки та етнології, а також у безпосередніх контактах, які засвідчують перебування хорватів на теренах України. Важливо наголосити, що територія Галичини разом з Хорватією була частиною Австро-Угорської імперії: *„Etnokulturne osobitosti pučanstva ukrajinskih Karpata u širokom rasponu sadrže elemente koji daju mogućnost govoriti o podudarnostima s tradicionalnom kulturom Hrvata. Sličnosti u toponimiji, hidronimiji i druge paralele upućuju na pretpostavke o nekim zajedničkim korijenima, trajnim i neprekidnim migracijskim procesima, kulturnom pamćenju, postojećim vezama, uzajamnim kretanjima po prastarim putovima, od istočnih ukrajinskih ravnica i karpatskih gorja sve do jadranske vertikale, proučavanje kojih ostaje jednim od zadataka komparativne znanosti. Od 18. stoljeća zapadna je Ukrajina bila, zajedno s hrvatskim pučanstvom, u sklopu Austro-Ugarske Monarhije, što je uvjetovalo nove komunikacije i stvaralo uvjete za podudarnosti u povijesnom, političkom i kulturnom razvoju – sve do pada Carstva.“*²

¹ Prikarpataska Galicija : (prijevodi s ukrajinskoga) / priredili Jevgenij Paščenko i Tetyana Fuderer. - Zagreb : Udruga Hrvatsko-ukrajinska suradnja : Filozofski fakultet, Katedra za ukrajinski jezik i književnost, 2017.

² Isto.

У ХХ столітті пов'язаність з Галичиною відбувалася в періоді Першої світової війни, в якій хорватські солдати брали участь на теренах Галичини. Є. Пащенко наголошує: „З поняттям *Galicija* у хорватському суспільстві пов'язують перебування, страждання, численні втрати хорватів у тій війні, проте уявлення про зазначений простір поступово вгасали в буревії драматичних подій минулого століття. З відзначенням 100-річчя війни розпочалося повернення знань про місця боїв і, особливо поховань, у чому своє значення мало відкриття і відновлення цвинтаря хорватських військових на Прикарпатті в селі Глибівка Богородчанського району.³

Тема дипломної роботи "Історична термінологія України: проблеми перекладу" - презентація українського регіону Прикарпаття хорватським читачам у певному історичному контексті, розгляд теоретичних і практичних аспектів перекладацького процесу та розв'язання проблем, що виникають на окремих ділянках процесу перекладу.

Основу роботи становить переклад тексту. **Предметом** роботи є переклад текстів з книги "*Прикарпаття: Спадщина віків*", в якій автори висвітлюють низку тем, зокрема, показують історичні, природні, етнографічні та інші характеристики цього регіону України⁴. Автори представляють прикарпатський регіон у контексті Другої світової війни та висвітлюють післявоєнне протистояння українського народу комуністичній радянській системі. Автори також зображають зміну політичної та економічної системи від комунізму до демократії в незалежній українській державі.

Переклади зроблені в рамках культурологічно-перекладацького університетського курсу для студентів україністики магістерського циклу навчання при кафедрі української мови і літератури Філософського факультету Загребського університету. Вивчення матеріалу також здійснювалося під час мовної практики в Києві 2011 року.

Здійсненні переклади також мають **практичну роль**: переклади опубліковані у книзі "*Prikarpatska Galicija*" з серії бібліотеки *Ucrainiana Croatica*, заснованої при кафедрі української мови й літератури. В післямові Є. Пащенко написав: „*Книга,*

³ Prikarpatska Galicija : (prijevodi s ukrajinskoga) / priredili Jevgenij Paščenko i Tetyana Fuderer. - Zagreb : Udruga Hrvatsko-ukrajinska suradnja : Filozofski fakultet, Katedra za ukrajinski jezik i književnost, 2017.

⁴ Прикарпаття: спадщина віків. Пам'ятки природи, історії, культури, етнографії : історико-культурологічне видання / голов. ред. М. Кугутяк. – Львів, 2006. – 568 с.

присвячена Прикарпаттю, продовжує окреслений маршрут ознайомлення з Галичиною, розпочато в книзі *Ukrajinska Galicija* (2015), де головна увага присвячена Львову і ширше. Назва *Prikarpatska Galicija* обрана з урахуванням посиленого інтересу хорватської громадськості до поняття Галичина, що в хорватській термінології фігурує опосередковано з інших мов – як *Galicija*.⁵

Предмет роботи також включає розгляд проблематики самого процесу перекладу. **Метою** роботи є розглянути роль перекладу в міжмовній комунікації, а особливо висвітлення питань теорії і практики перекладу та розв'язання деяких проблем, які виникають в цьому процесі.

Структура роботи: робота складається з восьми розділів. Дається вступ, в якому читач знайомиться з темою роботи; зазначена важливість обраної проблеми з теоретичної і практичної точки зору. Додається біографія авторів, тексти яких перекладені в роботі. Біографії авторів, крім українською, написані хорватською мовою. У третьому розділі вміщено переклади текстів з книги *"Прикарпаття: Спадщина віків"*. В наступному розділі подано оригінали текстів українською мовою. Культурологічна частина підсумовує історико-культурні характеристики регіону Прикарпаття. Шостий розділ або Перекладацький аналіз - присвячено самому процесу перекладу. Обговорюються загальні характеристики перекладу, роль перекладача і читача та приклади деяких проблем, що виникають у процесі перекладу. В сьомому розділі представлені висновки автора щодо здійсненої роботи. Наприкінці роботи дається перелік наукової літератури, що використовувалася при підготовці роботи.

⁵ *Prikarpatska Galicija* : (prijevodi s ukrajinskoga) / priredili Jevgenij Paščenko i Tetyana Fuderer. - Zagreb : Udruga Hrvatsko-ukrajinska suradnja : Filozofski fakultet, Katedra za ukrajinski jezik i književnost, 2017.

2. ПРИКАРПАТТЯ У ПРАЦЯХ УКРАЇНСЬКИХ ДОСЛІДНИКІВ

2.1. Бібліографічна довідка

Перекладені праці належать відомим українським дослідникам:

Кентій, Анатолій Вікторович (12 квітня 1937, м. Київ - 23 лютого 2010, м. Київ) - український історик, методист архівної справи. Один із провідних дослідників українського національно-визвольного руху ХХ ст. Член робочої групи при Урядовій комісії з вивчення діяльності Організації Українських Націоналістів. Загалом є автором понад 80-ти наукових статей.

Лисенко, Олександр Євгенович (27 червня 1955, смт Катеринопіль, Черкаська область) - завідувач відділу історії України періоду Другої світової війни Інституту історії України НАН України. Дослідник історії України періоду Другої світової війни та історії церкви. Доктор історичних наук (1999), професор (2005). Член правління Національної спілки краєзнавців України.

Марущенко, Олександр Володимирович (27 травня 1960, м. Мукачево, Закарпатська область) - кандидат історичних наук, доцент завідувач кафедри історіографії і джерелознавства Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Сфера наукових інтересів – історіографія історії України періоду Другої світової війни. Автор понад 50 наукових праць з цієї проблематики. Нагороджений нагрудним знаком Міністерства освіти і науки України “Відмінник освіти України”.

Галицька-Дідух, Тамара В'ячеславівна (22 червня 1974, м. Івано-Франківськ) - кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України. Закінчила історичний факультет Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (1996 р.). Захистила дисертацію на тему : "Східна Галичина і Ризька мирна конференція 1920–1921 рр." Сфера наукового зацікавлення – суспільно-політичні та соціально-економічні процеси в Західній Україні (1944–1980-ті р.).

Щербін, Лілія Василівна - (1 жовтня 1979, с. Старі Кривотули, Івано-Франківська область). Автор понад 20 наукових праць. У 1997–2002 рр. навчалася на історичному факультеті Прикарпатського університету імені Василя Стефаника, отримала повну вищу освіту за спеціальністю “Історія” та здобула кваліфікацію

історика, викладача. Сфера наукових інтересів – українське питання в діяльності російських політичних партій, проблеми філософії та методології історії.

Федорчак, Петро Степанович (22 серпня 1933, с. Росохач, Городенківський район - 25 жовтня 2017, м. Івано-Франківськ) - професор кафедри історії слов'ян, доктор історичних наук, професор, фахівець з історії Польщі та українсько-польських відносин. Сфера наукових зацікавлень: історія України і зарубіжних слов'ян, міжслов'янські етнополітичні та культурні взаємини, державотворчі процеси та зовнішня політика слов'янських держав.

Бурдуланюк, Василь Миколайович - (2 лютого 1951, с. Стопчатів, Косівський район) Автор понад 200 наукових і науково-популярних публікацій з історії української науки і культури, історичного краєзнавства та пам'яткознавства Галичини. За особливий вклад у справу виявлення, вивчення і пропаганди пам'яток історико-культурної спадщини Василю Миколайовичу Бурдуланюку присуджено обласну премію імені І. Вагилевича і звання «Лауреат обласної премії імені Івана Вагилевича».

Гаврилів, Богдан Михайлович - (1 грудня 1943, Івано-Франківськ) історик, краєзнавець, кандидат історичних наук (1996), заслужений працівник культури України (1995). Лауреат обласних історико-краєзнавчих премій: імені І. Вагилевича (1995) та імені академіка І. Крип'якевича (1997). Закінчив історичний факультет Івано-Франківського педагогічного інституту ім. В. Стефаніка (1969). З 1977 р. організатор та завідувач Музею історії освіти Прикарпаття в педінституті.

Кобута, Степан Йосифович - (21 лютого 1963, с. Войнилів, Івано-Франківська область) Займався дослідженням історії Західно-Української Народної Республіки, підготовкою до друку багатотомного збірника документів і матеріалів з даної тематики. Сфера наукового зацікавлення – сучасна політична історія, суспільно-політичні трансформації в Україні на рубежі ХХ–ХХІ століть. Автор понад 60 наукових праць.

2.2. Bibliografski podaci o autorima

Kentij, Anatolij Viktorovyč (12. travnja 1937, Kijev - 23. veljača 2010, Kijev) - ukrajinski povjesničar, metodičar arhivske građe. Jedan od istaknutih istraživača ukrajinskog nacionalno-oslobodilačkog pokreta 20. stoljeća. Bio je član radne skupine vladine Komisije o istraživanju djelovanja Ukrajinskih Nacionalista. Sveukupno, autor je više od 80 znanstvenih članaka.

Lysenko, Oleksandr Yevgenovyč (27. lipnja 1955, Katerynopil, Čerkas'ka oblast) - voditelj Odsjeka za povijest Ukrajine u vrijeme Drugog svjetskog rata na Institutu za ukrajinsku povijest nacionalne akademije znanosti Ukrajine. Istraživač ukrajinske povijesti tijekom Drugog svjetskog rata te povijesti crkve. Doktor povijesnih znanosti (1999) te profesor (2005). Član uprave Nacionalnog društva etnografa Ukrajine.

Maruščenko, Oleksandr Volodymyrovyč (27. svibnja 1960. Mukačevo, Zakarpatska oblast) - kandidat povijesnih znanosti, voditelj katedre historiografije i istraživanja izvora na Prykarpats'kom Nacionalnom sveučilištu V. Stefanyka. Sfera istraživanja - historiografija povijesti Ukrajine u vrijeme Drugog svjetskog rata. Autor je više od 50 znanstvenih radova na tu temu. Nagrađen je medaljom Ministarstva obrazovanja i znanosti Ukrajine za „Izvrsnost u obrazovanju Ukrajine”.

Ġalyc'ka-Diduh, Tamara V'jačeslavivna (22. lipnja 1974. Ivano-Frankivs'k) - kandidatkinja povijesnih znanosti te docent katedre za povijest Ukrajine. Diplomirala je povijest na Prykarpats'kom Nacionalnom sveučilištu V. Stefanyka (1996). Obranila je disertaciju s temom „Istočna Galicija i mirovne konferencije u Rigi 1920-1921.” Područje znanstvenog interesa: društveno-politički i socijalno-ekonomski procesi u zapadnoj Ukrajini (od 1944. do 1980-ih godina).

Ščerbin, Liliya Vasylivna (1. listopada 1979. Stary Kryvotuly, Ivano-Frankivska oblast) autorica je više od 20 znanstvenih radova. Od 1997-2002. studirala je na povijesnom fakultetu Prykarpats'kog Sveučilišta V. Stefanyka, stekla puno visoko obrazovanje u disciplini „Povijest” i stekla zvanje povjesničarke i učiteljice. Istraživački interesi - ukrajinska pitanja u djelovanju ruskih političkih stranaka te problemi filozofije i metodologije povijesti.

Fedorčak, Petro Stepanovyč (22. kolovoza 1933.. Rosohač, Gorodenkivs'kyj rajon) - profesor na katedri za povijest Slavena, doktor povijesnih znanosti, profesor, stručnjak za poljsku povijest i poljsko-ukrajinske odnose. Područja interesa: povijest Ukrajine i okolnih Slavena, međuslavenske etno-političke i kulturne veze te državotvorni procesi i vanjska politika slavenskih država.

Burdulanjuk, Vasyľ Mykolajovyč (2. veljače 1951. Stopčativ, Kosivs'kyj rajon) - autor više od 200 znanstvenih i znanstveno-popularnih publikacija o povijesti ukrajinske znanosti i kulture, povijesnoj etnografiji te istraživanjima spomenika u Galiciji. Za poseban doprinos otkrivanju, istraživanju i promociji spomenika povijesno-kulturne baštine V. M. Burdulanjuk nagrađen je oblasnom nagradom I. Vagylevyča i titulom „Dobitnik oblasne nagrade Ivana Vagylevyča.“

Āavraliv, Bogdan Myhajlovyč – (1. Prosinca 1943., Ivano-Frankivs'k) povjesničar, etnograf, kandidat povijesnih znanosti (1996), poštovani Radnik kulture Ukrajine (1995.). Dobitnik oblasnih povijesno-etnografskih nagrada: I. Vagylevyča (1995) te akademika I. Krypjakevyča (1997). Diplomirao je na povijesnom fakultetu Ivano-Frankivs'kog Pedagoškog instituta V.Stefanyka (1969). Od 1977. godine organizator i voditelj Muzeja povijesti obrazovanja Prykarpattja u pedagoškoj instituciji.

Kobuta, Stepan Josyfovyč – (21. veljače 1963., Vojnylov, Ivano-Frankivs'ka oblast). Bavio se istraživanjem povijesti Zapadno-Ukrajinske Narodne Republike te pripremio za tisak višetomni zbornik dokumenata i materijala o toj temi. Područje njegovog znanstvenog interesa je moderna politička povijest te društveno-političke transformacije u Ukrajini na prijelazu iz XX-XXI stoljeće. Autor je više od 60 znanstvenih radova.

3. ПЕРЕКЛАД З УКРАЊНСЬКОЇ НА ХОРВАТСЬКУ МОВУ

3.1. „U ognju Drugog svjetskog rata i oslobodilačkih napora OUN i UPA (od 1939. do sredine 1950-ih godina)“

Početak Drugog svjetskog rata i zapadno-ukrajinske zemlje

Drugi svjetski rat zapamćen je kao jedno od najdramatičnijih razdoblja u novijoj povijesti Prykarpattja. Početak rata, 1. rujna 1939. g., zauvijek će ostati povezan sa sporazumom o nenapadanju kojeg su 23. kolovoza 1939. potpisali Staljinov SSSR i Hitlerova Njemačka, a čiji su dodatni, tajni protokoli postavili SSSR u položaj faktičkog saveznika zaraćene Njemačke.

Tajni sovjetsko-njemački dogovori, poznati također i kao pakt Molotov-Ribbentrop, bili su aktom proizvoljne podjele Europe na „sfere interesa i utjecaja“ između SSSR-a i Njemačke te su faktično odvezali ruke vođama 3. Reicha za početak Drugog svjetskog rata. Strelovit napredak Wehrmachta koji je uništio poljsku vojsku, njegovo približavanje zapadno-ukrajinskim zemljama koje su prema tajnim dogovorima trebale potpasti pod sovjetsku kontrolu te strah od mogućnosti stvaranja nezavisne države u slučaju daljnjeg odgađanja, pogurnuli su Staljina da pristupi ratu i faktičkoj agresiji na Poljsku. Ona je započela 17. rujna 1939. g. snagama ukrajinskog fronta pod geslima „oslobađanja“ i „zaštite istokrvne braće“ od fašističkog ropstva. Na Stanislavščynu su došli elementi 12. vojske pod zapovjedništvom generala I. Tjuljenjeva. Te događaje je pozitivno percipirao dio ukrajinskog stanovništva, koji je sa cvijećem te crvenim i plavo žutim zastavama pozdravljao borce Crvene Armije.

28. rujna 1939. godine sovjetsko-njemačka vojno-politička alijansa, zapečaćena zajedničkim borbenim djelovanjima protiv Poljske i pobjedničkim paradama, potvrđena je novim sovjetsko-njemačkim dogovorom o prijateljstvu i granicama. Utvrdivši liniju razgraničenja između Njemačke i SSSR-a na teritoriju Poljske, taj je dogovor formalno potvrđen priključenjem zapadnih ukrajinskih i bjeloruskih zemalja u sastav SSSR-a. Radi uspostave pravno-zakonskog sustava na tim područjima novog društveno-političkog i državnog ustroja, iz Moskve je naređeno snagama političke uprave ukrajinskog fronta da organiziraju provođenje „dobrovoljnih“ izbora u Zapadnoj Ukrajini. Izbori za Narodni Zbor održani su 22. listopada 1939. g. Prema sovjetskoj tradiciji glasalo se za jedini spisak kandidata „bloka komunista i nestranačkih“, koji su dobili 93 posto glasova. Istina, prema svjedočenjima operativnih podataka o tijeku izbora, oni se nisu odvijali u skladu sa

scenarijem. Na primjer, u selima Krasna i Dobrotiv u Nadvirnjans'kom distriktu ljudi nisu otišli glasati na izborne jedinice, već su se okupili pred crkvom, gdje su odjekivali glasovi: „Mi za komuniste glasati nećemo. Neka živi vjera i samostalna Ukrajina!“ U selu Bidniv oglašeno je: „Van Crvena Armija! Van sovjetska vlada i komunizam!“

U takvom „demokratskom izjašnjavanju“ od sudjelovanja na izborima bile su uklonjene sve nekomunističke političke stranke i organizacije, duhovništvo te kulturno-obrazovna društva. 26. listopada Narodni Zborovi odlučili su se obratiti Verhovnoj Radi SSSR-a radi ujedinjenja Zapadne Ukrajine s USSR⁶-om. 1. studenog 1939. G. Verhovna rada SSSR-a usvojila je zakon „O priključenju Zapadne Ukrajine u sastav SSSR-a te ujedinjenjem s Ukrajinskom SSR“. Tu je odluku formalno potvrdila treća sjednica Verhovne Rade USSR-a 14. studenog 1939. godine.

Jednim od najozbiljnijih iskušenja Prykarpattja postalo je provođenje novih, radikalnih društveno-ekonomskih pretvorbi. Njihova zadaća bila je kontinuirana sovjelizacija, s ciljem pretvaranja tog kraja u sastavni dio SSSR-a s odgovornim i analognim, unificiranim te uravnoteženim političkim, ekonomskim i društvenim strukturama. U cijelosti, promjene koje su se odvijale imale su višeznačni i suprotni karakter. S jedne strane, one su se provodile izvlaštenjem imetka poljskih zemljoposjednika, preraspodjelom njihove zemlje među ukrajinskim seljacima, ukrajinizacijom sustava narodnog obrazovanja, državnih ustanova, zakonskih procedura, svojevrsnom ukrajinskom kulturnom revolucijom u zapadno-ukrajinskom području, poboljšanjem zdravstvenih usluga (osobito na selu), nacionalizacijom industrijskih poduzeća, nestajanjem nezaposlenosti i drugim metodama. Tako je nova sovjetska vlada stremila na socijalno-ekonomskom planu pokazati svoje prednosti nad prijašnjim poljskim okupacijskim režimom. U početku se proces pretvorbe odvijao uz podršku lokalnog ukrajinskog stanovništva, koje je nastradalo tijekom poljske okupacije.

S druge strane, odvijale su se likvidacije političke i kulturne infrastrukture, koju je stvorila lokalna ukrajinska inteligencija, kao i nasilna kolektivizacija i istiskivanje bogatih seljaka, anti-crkvene akcije, represije protiv takozvanih „buržuaznih nacionalista“ te masovne deportacije. Početak „socijalističke izgradnje“ pratila je zabrana djelovanja raznim nacionalno-patriotskim, kulturno-obrazovnim te građanskim organizacijama i ustanovama koje su pomagale formiranju i razvitku nacionalne svijesti („Prosvita“, Znanstveno društvo Taras Ševčenko i druge) i ujedinjenja te političkim strankama državničkog usmjerenja.

⁶ Ukrajinska Sovjetska Socijalistička Republika.

Pravi genocid nad žiteljima Prykarpattja bili su zločini deportacije stanovnika tog kraja. U istočne oblasti Sibira, na sjever, u Kazahstan te druge regije SSSR-a samo u jednoj godini – od jeseni 1939. do jeseni 1940. godine – iz Stanislavs'ke je oblasti bez suda, istrage i tužiteljstva prema političkim oznakama deportirano 1.616 obitelji, ili 9.302 osobe. Prema podacima mitropolita Andryja Šeptyc'kog, samo iz jedne Ğalyčyne sovjetska vlada deportirala je gotovo 400 tisuća Ukrajinaca. Ukupno je iz Zapadne Ukrajine i Zapadne Bjelorusije od 1939. do 1940. godine bilo deportirano 1.173.170 osoba, ili 312.800 obitelji, što je sačinjavalo gotovo 10 posto stanovništva toga kraja.

Nepomirljivom i do komunista i politike sovjetizacije ostala je OUN⁷, na koju se NKVD obrušio žestokim represijama, koja se odupirala novoj vladi i njihovim predstavnicima smatrajući je okupacijskim režimom. Politika boljševičkog terora nije zastrašivala, već suprotno, pogurnula je mladež toga kraja da pristupi u OUN. Od svibnja do srpnja 1940. g. organizacija se popunila novim sudionicima. Neobično uspješno djelovanje u tom smjeru ostvario je Stanislavski oblasni centar na čelu s O. Luc'kym, D. Kljačkovs'kym, B. Čyževs'kym, M. Sen'kivym i N. Bilobramom. Mreža podzemnih središta OUN proširivala je letke, grupirala mladež te izvodila oružane akcije protiv sovjetskih ustanova i vojnika. Od travnja do listopada 1940. odgovorna tijela nove vlade uspjela su uništiti 7 nacionalističkih organizacija u Stanislavskoj oblasti. U vezi s tim upravitelj oblasne komande OUN O. Luc'kyj bio je primoran prijeći u Krakov. OUN nije prestajala sa svojim djelovanjima, i nije im trebala ničija dozvola za pravo njihovog postojanja i funkcioniranja. Njihov ideal nepromjenjivo je ostajala neovisna, cjelovita Ukrajina.

Karakterizirajući pripajanje Zapadne Ukrajine u sastav USSR-a te konstatirajući svu višeznačnost i suprotnost politike Staljinovog režima u zapadno-ukrajinskim zemljama, treba pozitivno ocijeniti samu činjenicu ujedinjenja ukrajinskih zemalja. Na žalost, dugo očekivani „zlatni rujan“ postao je krvavo crven, a ujedinjenje zapadno-ukrajinskih zemalja do Velike Ukrajine u granicama USSR i SSSR ostvarilo se ciničnim, nasilnim metodama, s grubim rušenjem principa međunarodnog prava te ignoriranjem civilizacijskih normi međunarodnih odnosa i morala.

⁷ Organizacija Ukrajinских Nacionalista (ukr. Організація Українських Націоналістів).

Njemačko-Sovjetski rat i okupacija kraja od strane fašističkih uljeza

Dan prije njemačko-sovjetskog rata 40-milijunski ukrajinski narod, lišen vlastite države, našao se među nacističkim i sovjetskim totalitarnim režimima, nezaštićen pred opasnošću rata koji se postupno približavao. Kao rezultat teritorijalne ekspanzije Sovjetskog Saveza ostvarene 1939. i 1940. godine u tijeku realizacije tajnih dogovora između njemačke i SSSR-a, zapadne granice Ukrajine, još donedavno prikrivene neutralnim državama, našle su se pred neposrednom opasnošću od strane „Trećeg“ Reicha.

Pripremajući se za agresiju na SSSR, Hitler je imao strvinarske planove za Ukrajinu u budućem ratu: u Moskvi osvojiti tu važnu i razvijenu ekonomsku regiju i pretvoriti ju u agrarno-sirovinsku, koja bi služila kao izvor zaliha Reichu. Generalni razlog ležao je u osvajanju novog životnog prostora na Istoku te nemilosrdnom germanizacijom istog. Na taj način, ukrajinsko društvo, teritorij Ukrajine, njen industrijski potencijal, velike sirovine i resursi zaliha bili su uvučeni u epicentar ubojitog sučeljavanja dva totalitarna strvinara. Ukrajinu je spopala tragična sudbina teatra ratnih djelovanja među dvama suparnicima.

22. lipnja 1941. g., s napadom Njemačke na SSSR, teritorij Prykarpattja, kao i cjelokupno područje Ukrajine, postaje arena žestokih borbi. Plan „Barbarossa“ predviđao je, posebice, uništiti sovjetsku vojsku brzim i dubokim udarima, koji su trebali biti zadani od strane velikih tenkovskih formacija s tim da ne dopuste povlačenje efikasnih sovjetskih jedinica u dubinu zemlje.

Njemačka vojna grupa „Jug“ koja je djelovala u smjeru Žytomyra i Kijeva, imala je zadatak uništiti sovjetsku vojsku u Ğalyčyni i zapadnom dijelu Ukrajine, a zatim brzo izbiti na Dnjepar i zahvatiti Donbas. Njemačkim jedinicama pomagali su mađarski i rumunjski elementi. Napadačke snage brojale su 57 divizija i 13 korpusa vojne grupe „Jug“, što je činilo 36 posto čitave njemačke vojske. Njima je bilo suprotstavljeno 80 divizija kijevskog posebnog te odes'kog vojnog okruga, koji su poslije početka rata pretvoreni u jugozapadni i južni front.

U pograničnim bitkama Wehrmacht je zadao prve ozbiljne gubitke postrojbama Crvene Armije, koje su, ispostavivši se nesposobnim i nespremnim za obranu, razbijene i okružene. Razlozi dramatičnog tijeka događaja na početku rata ležali su u predratnom razvoju sovjetskog društva, uspostavljenom staljinističkom totalitarno-represijskom režimu, u njegovim greškama, iskrivljavanjima i zločinima u vanjskoj i unutrašnjoj politici, izgradnji

oružanih snaga te u definiranju glavnih namjera vodstva nacističke Njemačke i termina njenih napada na SSSR, što je dozvolilo agresoru da uhvati zemlju i vojsku iznenada. Ne susrevši vješto organiziran otpor, protivnik je u kratkom roku uspio postići ozbiljne uspjehe.

Stanislavščyna je, kao i druge pogranične zapadne oblasti Ukrajine, zauzimala važnu stratešku poziciju u sustavu obrane cijelog Sovjetskog Saveza. Državnu granicu na području Stanislavske oblasti pokrivala su 12. armija KOVO (zapovjednik – general-bojnik P. G. Ponedjelin), podgrupe 94. Skolivs'kog i 95. Nadvirnjans'kog pograničnog odreda, posebnog Kolomyjs'kog zapovjedništva, koji su uspješno presreli napad njemačko-fašističkih snaga u jutro 22. lipnja 1941. Velika količina naseljenih mjesta oblasti bila je podvrgnuta bombardiranju od strane neprijateljskog zrakoplovstva. Toga dana poručnik A. Butelin u nebu nad Čalyčem ostvario je jedan od prvih u povijesti zračni taran⁸.

Usprkos brojnim oružanim okršajima, treba spomenuti da tijekom prvog tjedna rata njemačko zapovjedništvo nije na tom dijelu fronta ostvarilo široka ofenzivna djelovanja, već su težili, prema planu „Barbarossa“, prići sa stražnje strane sovjetskim snagama te ih okružiti u području Prykarpattja i uništiti.

U takvim uvjetima tijela vlade reorganizirala su život oblasti prema vojnom redu: proveli su mobilizaciju vojnih obveznika, gradnju vojnih utvrđenja te osigurali razmještaj i liječenje ranjenika. Stanovništvo oblasti bilo je uključeno u pomaganje graničnim snagama i regularnim vojnim jedinicama. Mobilizacija vojnih obveznika na Prykarpattju odvijala se neobično komplicirano - zbog brzog napredovanja njemačkih snaga ona je uglavnom bila spriječena, ili se nerijetko odvijala pod paljbom nadolazećeg protivnika. Posebice, tako je bilo u vrijeme poziva Stanislavs'kog ureda za regrutaciju vojnih obveznika u 44. i 58. pješadijsku diviziju, koje su bile popunjene sa samo 600 Prykarpattjana. Zbog toga se dio vojnih obveznika bio primoran evakuirati, ili bi ostajao u okupaciji. Takva pojava imala je kako i objektivne, tako i subjektivne razloge: S jedne strane, brz napredak neprijatelja, naravno, utjecao je na tijek mobilizacije, a s druge - značajan dio žitelja Zapadne Ukrajine i dalje je živio pod utjecajem ideja OUN, a za njih su bila karakteristična antikomunistička te antisovjetska raspoloženja. Oni su živjeli politiku represije, deportacija i progona, koje su provodile sovjetske vladajuće strukture od 1939. do 1941. godine nad svima koji nisu prihvaćali „socijalistički način života“.

⁸ Vojni manevar u kojem pilot uništava neprijateljski zrakoplov zabijajući se u njega svojim zrakoplovom.

Kada je postalo jasno da se Crvena armija ne može oduprijeti agresoru, počela je evakuacija djela industrijske opreme, sirovina i transporta sa Ğalyčyne. Tako je oprema Stanislavske tvornice za remont lokomotiva prenesena u Ufu⁹; a u isto vrijeme otišli su i stručnjaci te klasificirani radnici tog poduzeća, jednog od najvećih u oblasti. Što se tiče evakuacije stanovništva, na stražnja područja su odvođeni samo članovi obitelji radnika državnih ustanova, vojnika te gradskog aktiva. Posebice je iz Stanislavske oblasti u Uzbekistansku SSR evakuirano 250 ljudi.

Uz to, i dalje nije jenjavala djelatnost Staljinove represivne mašinerije. Nemajući mogućnosti na vrijeme evakuirati političke osuđeničke u dubinu teritorija SSSR, još prije dolaska Nijemaca između 22. i 29. lipnja 1941. g. organi NKVD proveli su bez suda i istrage u Stanislavu, Kaluši, Kolomyji, Nadvirni i drugim gradovima Prykarpattja masovna pogubljenja svih osuđenika te uhićenih ili zadržanih građana. Općenito, u zatvorima Stanislavske oblasti pogubljeno je gotovo 1000 zatvorenika. Mjestom masovnih ubojstava, posebice u Stanislavu, postao je zloglasni Dem'janiv Laz u okolici grada. Članovi društva „Memorijal“ 1989. godine tamo su našli ostatke 532 nedužnih žrtava staljinizma.

30. lipnja 1941. glavno zapovjedništvo izdalo je naredbu o odlasku sovjetskih snaga na liniju utvrđeni područja uzduž državne granice 1939. g. uz rijeku Zbruč. U noći 1. srpnja pod pritiskom protivnika jedinice 12. armije te granične jedinice započele su odlazak i do kraja dana 2. srpnja su se u potpunosti povukle na prijašnje pozicije. U takvim uvjetima vladu u Stanislavu i oblasti je u svoje ruke preuzela OUN, a to je obznanjeno posebnim obraćanjem stanovništvu.

Još 21. lipnja 1941. u oblasnom centru odvijalo se nelegalno savjetovanje članova OUN, gdje se razmatralo pitanje preuzimanja vlade nakon povlačenja dijela Crvene Armije. Oblasnu vlast preuzeo je inženjer I. Sem'jančuk.

2. srpnja u Stanislav dolaze saveznici Nijemaca - hortisti¹⁰, koji su ustrojili mađarsku vojno-administrativnu upravu, te uveli smrtnu kaznu i za najmanje kršenje reda. U vezi s proglašenjem akta obnove ukrajinske državnosti u Lavovu 30. lipnja 1941. g., u Stanislavu i većini gradova i sela Prykarpattja odvijala su se blagdanska okupljanja i proslave bogoslužja. Ta radost i uzdizanje ljudi ispostavili su se preuranjenim. Takav razvoj događaja nije pogodio hitlerovcima, čiji plan nije uključivao stvaranje ukrajinske države i njenu zaštitu

⁹ Grad u Rusiji.

¹⁰ Jedinice pod kontrolom Miklósa Horthyja, mađarskog admirala.

ukrajinskim oslobodilačkim naporima. Zbog toga su ubrzo članovi novonastale vlade uhićeni, a represije se šire po cijeloj Ǧalyčyni - kako protiv istaknutih članova OUN, tako i protiv lokalnog stanovništva. Ispunjavajući naredbu koju je Hitler izrekao 16. srpnja 1941. g. o neophodnosti pretvaranja Ǧalyčyne u oblast Njemačke Imperije, okupacijske vlasti 1. kolovoza te godine stvaraju novu administrativnu organizaciju – „Distrikt Ǧalyčyna“. Organizacija je uključivala teritorij Lavovske, Droǧobyc'ke, Ternopil's'ke i Stanislavs'ke oblasti, koje su zajedno priključene general-guvernerstvu stvorenom u Poljskoj 1939 g, na čelu s G. Frankom. Ta kreacija nije uzimala u obzir etničke i državničke interese Ukrajinaca i bilo je usmjerena na uništavanje njihove nacionalne svijesti. Za službeni jezik u distriktu proglašen je njemački. Formiran je sustav upravljanja tim područjem koje je vodila njemačka civilna administracija. Sve nade o obnavljanju ukrajinske državnosti ostavljene su na stranu.

U gradovima i selima Prykarpattja uvodio se takozvani „Novi Poredak“. Stanislavski okružni starješina Al'breht, preuzevši u svoje ruke upravu od mađarskog vojnog zapovjednika, 8. kolovoza 1941. g. izjavio je da će „svaki otpor biti uništen silom“. Tada je i počela masovna eliminacija stanovništva, što je odgovaralo nacističkom programu totalnog genocida. U vrijeme njemačke vladavine u Stanislavu su do smrti mučene 128.272 osobe – većinom civilno stanovništvo i ratni zarobljenici. U Kolomyjs'koj općini mučeno je 37.087, u Kalus'koj 7.678, Nadvirnjans'koj 6.635 te Roǧatyns'koj 5.858. U cijelosti, kao što je ustanovila Izvanredna Državna Komisija istraživanjem zločina njemačko-fašističkih uljeza, u svojoj razgranatoj mreži koncentracijskih logora i komora za mučenje, „logora smrti“, geta i plinskih komora život je izgubilo 223.920 stanovnika oblasti. Ukupan broj gubitaka nanesenih oblasti, prema podacima komisije, iznosi više od 14 milijardi karbovanaca¹¹. Barbarsko pljačkanje, rekviziciju i razbojništvo pratilo je i slanje mladića i djevojaka na prisilan ropski rad. U godinama okupacije na odsluženje kazne u Hitlerov Reich odveden je 68.361 stanovnik kraja. Progonjene su i bilo kakve pojave razvoja ukrajinskog obrazovanja ili kulture, što je bilo u potpunosti u skladu s nacističkom politikom prema Ukrajini. Okupacijske vlasti odjednom su zatvorile više od 170 škola, te prestaju postojati bezbrojni klubovi, kulturne ustanove i knjižare. Uništen je i sustav zaštite zdravlja; zatvorene su ljekarne, poliklinike i ambulante. Kao posljedica toga, među ljudima se šire epidemije bolesti, a mortalitet je narastao.

¹¹ Ukrajinska valuta, korištena u vrijeme Drugog svjetskog rata.

Karakterizirajući ove događaje, mitropolit A. Šeptyc'kyj u kolovozu 1942. godine u pismu Papi Piu XII. piše da „nova vlada uvodi pravi opasan režim terora i korupcije, koji iz dana u dan postaje sve teži i nepodnošljiviji. Danas je cijeli kraj složan u tome da je njemačka vlada zla, istinski vražja i da nije ništa bolja od boljševičke vlade.“

Razvoj antinacističkog pokreta otpora na Prykarpattju

Razvoj antinacističkog pokreta otpora prema okupacijskim vlastima na Prykarpattju bio je prirodan. U uvjetima tog kraja njegova svojevrsnost ležala je u tomu, što su borbu sa okupatorima vodili ne samo i ne toliko organizirane tajne komunističke i komsomolske¹² grupe i partizanski odredi, već prije svega članovi OUN i njihovo vodstvo na zapadno-ukrajinskim zemljama te borci ukrajinske pobunjeničke vojske, čije se ujedinjenje na Ğalyčyni oformilo pod općim nazivom Ukrajinska Narodna Samoobrana (UNS).

Ipak, kao posljedica mjera u organizaciji sovjetskog partijsko-komsomolskog antifašističkog pokreta u oblasti su određeno vrijeme djelovali ilegalni oblasni komitet KP(b)U¹³, Zabolotivs'ka antifašistička grupa, jezgra Lavovske antifašističke organizacije „Narodna garda Ivan Franko“, kao i niz drugih. Brojnost drugih grupa i organizacija bila je mala, i većina drugih članova je poginulo. Stvaranje jakog sustava antifašističkog partijsko-komsomolskog podzemlja na kraju nije uspjelo. To je bilo povezano sa brzom okupacijom, manjkom iskustva ilegalnog djelovanja, kaznenim akcijama hitlerovaca prema lokalnom stanovništvu kao odgovor na djelovanja partizana i ilegalaca te slabom socijalnom bazom komunističke partije i sovjetske vlade u tom kraju.

Karakteristično je bilo i to što na terenima Stanislavščyne od loknog stanovništva nisu bile formirane sovjetske partizanske grupe. Zato je ukrajinsko sjedište partizanskog pokreta (USPR), stvorenog u ljeto 1942. g., poslalo na Prykarpattje grupacije iz istočne Ukrajine. Kroz terene Stanislavščyne prolazi put partizana pod vodstvom S. Kovpaka, Ğ. Isajeva, Ğ. Kulaĝina, M. Naumova, P. Sapožyns'kog i M. Šukajeva. Između ostalog, u vrijeme Kovpakovog pohoda u Karpate 1943. godine sovjetski su partizani uništavali hitlerovce te raznijeli naftne bušilice Boryslavo-Droĝobyč'kog naftnog bazena, kao i mostove i kolosijeke. Svojom zadaćom oni su smatrali potkopati mobilizaciju ĝalyč'ke mladeži u njemačku vojsku, demonstrirati sovjetsku prisutnost u zapadno-ukrajinskim zemljama i voditi

¹² Komsomol (rus. Коммунистический союз молодёжи) - Komunistička omladinska organizacija.

¹³ Komunistička Partija boljševika Ukrajine (ukr. Комуністична Партія (більшовиків) України)

borbu s „nacionalističkim formacijama“ UPA¹⁴. Sovjetski partizani često su ulazili u sukobe sa grupama UPA, a lokalni stanovnici nerijetko su od njih trpili rekvizicije i nasilje. Kao rezultat, partizanske grupe, lišene široke podrške stanovništva, poslije neuspjeha pod Deljatyonom u oružanim sukobu između 4. i 6. kolovoza 1943. g. s njemačkom policijom, ali također i sa UNS, napuštaju Ćalyčynu. To je bila direktna posljedica i oštre ideološke borbe za utjecaj među lokalnim stanovništvom, koja se nije preokretala u korist boljševičkih komesara. Ipak su Prykarpattjani identificirali partizanske skupine i grupe upravljane boljševicima sa prijašnjom represivno-kaznenom i terorističkom politikom sovjetske vlade.

Centralna i ukrajinska sjedišta partizanskog pokreta, ispunjavajući naredbe Moskve, zahtijevala su vođenje grube borbe s pobunjenicima. Ignorirajući instrukcije centra, zasebni partizanski vođe stupali su u kontakte sa zapovjedništvom elemenata UPA. Komesar kovpakivs'kog ujedinjenja general S. Rudnjev napomenuo je, da su „nacionalisti naši neprijatelji, ali napadaju Nijemce“, i da se sa UPA, zajedničkim snagama koje bi štatile ukrajinsko stanovništvo od okupatora, „može živjeti odvojeno, ali neprijatelja treba tući zajednički.“ U vrijeme Karpatskog napada u srpnju 1943. g. on je sudjelovao u pregovorima sa zapovjednicima UPA, a kao posljedica toga pobunjenici su propustili partizane kroz teritorij pod njihovom kontrolom. Razumije se da je Moskva, kao i Berlin, koristila sve mjere kako bi podijelila ukrajinski pokret otpora. Za razliku od S. Rudnjeva, većina zapovjednika (S. Kovpak, O. Saburov, M. Naumov, P. Veršyĝora), koji su djelovali pod kontrolom NKVD-a, bespogovorno su slušali zapovijedi Moskve. Oni su pokušali silom osvojiti ustaničke odrede te su uključivali lokalne Poljake u borbu s elementima UPA. Međutim, svi pokušaji sovjetskog vodstva da pretvore zapadno-ukrajinske zemlje u bazu „boljševičkog partizanstva“ i pripreme stanovnike za njihov budući povratak nailazili su na oružani otpor UPA. Ona je težila partizanske grupacije i stražarsko-diverzantske grupe na čelu s komunistima istisnuti iz Ćalyčyne, koja se smatrala podzemljem OUN i UPA i u kojoj se vodila odlučujuća uloga u oslobodilačkim naporima.

Na Prykarpattju se postupno budio duh nacionalno-oslobodilačkog, patriotskog otpora hitlerovcima te se obnavljaju organizacijske strukture OUN uništene u razdoblju od 1939. do 1941. godine, od strane ne samo sovjetskog represivnog režima, već i nacista. Nakon proglašenja Akta obnove ukrajinske državnosti u Lavovu se 30. lipnja 1941. razvio oružani otpor Hitlerovcima od strane lokalnih formacija UPA i podzemlja OUN(b)¹⁵. Borba je imala

¹⁴ UPA (ukr. Українська Повстанська Армія) – Ukrajinska Ustanička Vojska. Bila je sastavnim djelom OUN.

¹⁵ ukr. ОУН(б), grana OUN pod vodstvom Stepana Bandere.

organizirani karakter, a protiv okupatora su istupale odvojene hrabre i snažne, dobro naoružane grupe. Nacionalno oslobodilački pokušaji s novom snagom se razvijaju u Kolomyjs'kom, Roĝatyns'kom, Rožnjativs'kom, Snjatyns'kom, Tlumac'kom, Jaremčans'kom i drugim rajonima Stanislavščyne. Inicijator i organizator pokreta otpora na Prykarpyttju postala je revolucionarna OUN pod vodstvom S. Bandere - OUN(b).

Rajoni Ğalyčyne ne odjednom postaju područje aktivnih djelatnosti OUN-ovaca, kao na primjer Volyn'. To je bilo posebno povezano s tim što ovdje okupatorske vlasti u početku nisu pribjegavale potpunom teroru kao u sjeverozapadnim rajonima Ukrajine, ne želeći izazvati u vrijeme rata nemir među lokalnim ljudima, ali uz to htjeli su i obnoviti stare njemačko-austrijske utjecaje u kraju. Ipak, general-guvernerstvo, čijim djelom je bila strateški važna i približena do zone ratnih djelovanja Ğalyčyna, smatrano je od strane Nijemaca djelom Reicha i održavalo se u strogoj izolaciji od većine ukrajinskih zemalja. To je dovelo do toga, da je tijekom prve dvije godine okupacije Ğalyčyna bila relativno stabilan kraj, a položaj lokalnih Ukrajinaca i Poljaka ponešto bolji nego u susjednim zonama okupacije. Koristeći taj faktor, OUN(b) od rujna 1941. g. stvara u Ğalyčyni raširenu mrežu stanica i kampova, gdje je pripremala svoje političke i vojne kadrove. Ipak, bez prisutnosti vlastite moćne vojne sile o nikakvoj državnoj samostalnosti i slobodi Ukrajine – glavnog razloga djelovanja ukrajinskih nacionalista - nije moglo biti ni riječi.

Još u lipnju 1943. Na terenima Stanislavščine bili su organizirane dvije područne škole UNS, a uz to i dvije školovane vojne jedinice. U rujnu te godine u oblasti je već djelovalo devet od dvanaest vojno-obučениh formacija, svaka sa tri satnije.

U srpnju 1943. na svijet dolazi letak „Za što se bori UPA“, u kojemu je napisano: „UPA, braneći ukrajinski narod pred terorom okupatora, stvara oružane snage, koje ojačavaju dobitke Narodne Armije, i staje u obranu USSD pred vanjskim neprijateljima. UPA se bori: za samostalnu cjelovitu ukrajinsku državu na ukrajinskoj zemlji, za novi pravedni sistem i poredak u Ukrajini bez gospode, zemljoposjednika, kapitalista i boljševičkih komesara, protiv njemačkih i moskovskih imperijalističkih osvajača koji pokušavaju porobiti i uništiti ukrajinski narod“.

10. listopada 1943. njemački okupacijski režim, reagirajući na porast pobunjeničkih djelovanja, proglasio je u Ğalyčyni vojno stanje i uveo javna pogubljenja. U prosincu 1943. g. grupe narodne samoobrane Ğalyčyne ujedinile su se u bojnu grupu UPA-Zapad, a za zapovjednika je imenovan pukovnik V.Sydor. Ta grupa je uporno vodila gotovo neprestane

bitke s njemačkim vojnim jedinicama u rajonima Bolehova i Skole do jeseni 1944. godine. S pojavom UPA, u ožujku 1944. na Prykarpattju je stvoren vojni okrug 4 „Goverla“, kojem je pripadala opća kontrola nad svim elementima UPA razmještenim na Stanislavščyni.

Postojanje OUN i UPA te njihove antinacističke akcije izazvale su masivni teror okupacijskih vlasti nad sudionicima oslobodilačkog pokreta. Samo u periodu od 23. listopada do 6. svibnja 1944. u Stanislavskoj oblasti, prema nepotpunim podacima, streljano je 533 Ukrajinaca zbog optužbi za pripadnost OUN i za pomaganje pobunjenicima. Međutim, likvidirati OUN i UPA, koji su se oslanjali na požrtvovnu podršku lokalnog stanovništva, okupatori nisu uspjeli.

30. rujna 1943. g. satnija UPA „Trembita“ iz Podillja pod planinom Magurom organizirala je zasjedu dolynskim žandarima. Kaznena akcija žandarmerije iz Dolyne završila je porazom za Nijemce. U studenom te godine odvija se usađeni sukob s onima koji kažnjavaju pobunjeničke jedinice u Čornomu Lisu, a u prosincu hitlerovci nisu uspjeli likvidirati pobunjenike na Dolynščyni. Prema ocjenama sudionika tih događaja, ta akcija kojom se pokušalo „sломiti do kraja otpor Ukrajinskog naroda“, „kao posljedicu je donijela neprijatelju jedan veliki neuspjeh“.

U jesen i ljeto 1944. grupacije UPA na terenima Stanislavščyne vodile su također i bitke sa elementima prve mađarske vojske. Veliku bitku sa njemačkim jedinicama UPA je vodila od 9. do 16. srpnja 1944. u Karpatima na granici Lavovske i Stanislavske oblasti u području sela Kam'janka (Skolivskij rajon) i Lypy (Dolynskij rajon). Pobunjenici su zadali velike gubitke dvama njemačkim divizijama, koje su bile prisiljene na povlačenje.

Dakle, u godinama Drugog svjetskog rata osnovni strateški cilj formiranja OUN i UPA bila je obnova Ukrajinske državnosti. Oni su u vrtlogu njemačko-sovjetskog suprotstavljanja aktivno pokušavali odigrati ulogu „treće sile“, koja predstavlja i štiti interese ukrajinskog naroda. Takva pozicija uvjetovala je borbu istovremeno na tri fronta – protiv njemačkih okupatora, sovjetskih partizana i poljskih formacija Armije Krojove, koje su se zalagale za obnavljanje Poljske u predratnim granicama. S obzirom na to da UPA za razliku od pokreta otpora u Europi nije imala podršku nijedne od država, bila je prisiljena pridržavati se svojevrzne taktičke linije, u čijoj osnovi su bili okupljanje i ojačavanje vlastitih sila i otpora na njih te pokušaji širenja svoje kontrole na što je moguće veći dio ukrajinskih zemalja, čekanje idealnog trenutka za odlučujući udar, nastojanja da pritisne svoje protivnike kao i dogovori sa mogućim saveznicima.

Nije moguće ne skrenuti pažnju i na činjenicu stvaranja 16-tisućne ukrajinske pješake divizije „Āalyčyna“ iz redova Āalyčana, pod zaštitom njemačkog vojnog zapovjedništva, radi sudjelovanja u borbama s Crvenom Armijom. Ideju stvaranja divizije podržavao je i dio OUN, kojeg je vodio A. Mel'nyk i koji su tu diviziju smatrali začetkom ukrajinske vojske u sastavu Wehrmachta prema modelu legije Ukrajinskih sičovskih strijelaca¹⁶ iz vremena Prvog svjetskog rata. OUN(b) I zapovjedništvo UPA bili su protiv formiranja divizije, smatrajući to jednom od pokušaja „daljnjeg iskorištavanja... fizičke snage naroda“ u interesima „bankrotirajućeg germanskog imperijalizma“. OUN(b) je procijenila taj akt kao pokušaj „priključenja do njemačke kočije za koju postaje sve više očito, da se kotrlja u propast“. I tako su Āalycki mladići pristupali toj formaciji sa željom da će naoružani i obučeni vojnom vještinom još biti korisni u budućnosti u borbi za neovisnu Ukrajinu državu. Hitlerovcima je bilo potrebno popunjavanje redova da bi uništili napredujuću sovjetsku vojsku. U bici pod Brodama na L'vivščyni od 17. do 22. srpnja 1944. spasilo se blizu 3 tisuće vojnika. Ostatak je odveden u zarobljeništvo ili ubijen. Odlukom sudbine Ukrajinci su primorani ratovati u formacijama Crvene Armije, ukrajinske pobunjeničke te njemačke vojske. Zbog odsutnosti vlastite države, ukrajinska nacija našla se u situaciji u kojoj je brat išao na brata.

Oslobođenje kraja od nacističke okupacije i obnova sovjetske vlade. Borba OUN i UPA protiv totalitarnog režima (druga polovica 1940-ih – prva polovica 1950-ih godina).

Početak oslobađanja Stanislavske oblasti od njemačko-fašističkih uljeza bio je položen u tijeku Proskuryvsko-Černivetske operacije sovjetskih oružanih snaga. Na kraju ožujka 1944. godine dijelovi 8. mehaniziranog korpusa 1. Gardijske tenkovske vojske pod zapovjedništvom generala M. Katukova u borbama su izbili na Dnjestar. Prešavši rijeku u oblasti sela Ustečka, tenkisti su došli na teritorij Stanislavščyne. Tijekom travnja 1944. g od Nijemaca su oslobođeni Āorodenkivs'kyj, Snjatyns'kyj, Āvizdec'kyj, Obertyns'kyj, Koršivs'kyj i Zabolotivs'kyj rajoni te dijelovi Kuts'kog, Lančyns'kog Otynijs'kog i Tlumac'kog rajona. Na tim terenima počela su se graditi industrijska poduzeća te počinje poljoprivredna proizvodnja za potrebe fronta. Sljedeća dva mjeseca vojna djelovanja na teritoriju Prykarpattja imala su, u osnovi, pozitivan karakter.

U srpnju 1944. Godine počela je Lavovsko-Sandomyrs'ka operacija vojske 1. Ukrajinskog fronta. Elementi 1. ukrajinske gardijske i 18. vojske oslobodili su Stanislav (27. srpnja 1944. g.) Āalyč, Dolynu, Kaluš, Nadvirnu, RoĀatyn, Tlumač i druga naselja u oblasti.

¹⁶ Regularne ukrajinske jedinice u Prvom svjetskom ratu.

U tijeku istočno-karpatske operacije 4. Ukrajinskog fronta 18. listopada 1944. sovjetske vojne jedinice dostigle su glavni karpatski planinski lanac i ovladale najvažnijim prijelazima. Na taj način završeno je oslobađanje teritorija oblasti. Na Stanislavščyni je u krvoprolićima i borbama poginulo 14.413 sovjetskih vojnika - predstavnika 31 nacionalnosti. Tisuće boraca odlikovano je visokim vladinim nagradama. 41. pod-odjel Crvene Armije dobio je naziv „Karpatski“, 1. Tenkovska brigada – „kolomijska“ a druge vojne formacije nazvane su prema nazivima naseljenih mjesta. Više od 100 tisuća autohtonih Prykarpattjana ratovalo je u sastavu Crvene Armije protiv njemačkih fašističkih uljeza, a više od 26 tisuća poginulo je u borbama, nestalo ili podleglo ozljedama u vojnim bolnicama.

Dolazak Crvene Armije u zapadnu Ukrajinu označio je povratak represivnog sovjetskog partijsko-totalitarnog režima s njegovim boljševičkim ekstremizmom i represivnim aparatom te željom da se osveti za vlastite zločine i promašaje te za „gubitak obraza,, kao posljedicu ratnih katastrofa 1941-1942. godine. Te nove okolnosti postavile su pred vodstvo UPA složeno pitanje o isplativosti nastavka borbe s prevladavajućim sovjetskim snagama. Ono je očekivalo, posebice, da će se razbijeni Nijemci dogovoriti sa zapadnim državama, da bi se spriječila sovjetska ekspanzija. To je potaknulo vodstvo OUN i zapovjedništvo UPA da nastave borbu s boljševicima i usredotoče se na oružane kontra-akcije Crvene Armije i sovjetskih partizana. Za one koji su se borili za ideju neovisnosti ukrajinske države nastalo je novo, tragično razdoblje konfrontacije s sovjetskom vladom. UPA je organizirala niz akcija da bi podrivala sovjetske mobilizacije, spriječila deportacije „nepouzdanih elemenata“ i zaustavila represije protiv Grkokatoličke crkve. One su, prije svega, bile usmjerene protiv NKVD, članova kom-partije i onih koji su surađivali sa sovjetskim režimom. Poseban primjer rušenja mobilizacijskih planova sovjetske vlade bila su djelovanja OUN i UPA na Stanislavščyni, gdje se do 21. kolovoza 1944. moralo u rajonski vojnog komesarijat javiti 30.268 pozvanika, a zapravo je došlo tek blizu 15 tisuća ljudi.

U jesen 1944 g., kada očekivanje skorog sukoba Zapada sa SSSR-om čini strategiju OUN i UPA, aktivnost njihovih oružanih formacija dosegla je vrhunac. Tereni Stanislavščyne ispostavili su se kao najviše naseljeni borcima OUN i pod-dijelovima UPA, a opća količina sudionika nacionalno-oslobodilačkog pokreta u kraju na kraju te godine dostigla je 30.000 ljudi. Prema izračunima, 70 formacija UPA (22 tisuće osobnog sastava) koje su djelovale na Stanislavščyni u kolovozu i prosincu 1944. g. provele su 743 borbene akcije, a od tog broja 10 su napadi na rajonske centre i mjestašca u kraju – Boğorodčany, Bil'shivci, Bukačivci, Vojnyliv, Lysec'ke, Solotvyn, Tysmenycja, Tlumač, Jezupil', Pereğins'ke i Rožnjativ.

Najbrojnijim su se smatrale pobunjeničke formacije Groma, Blakytnog i Rizuna, u kojima se nalazilo 400-450 pobunjenika naoružanih strojnicama, automatskim puškama, protutenkovskim oružjem te čak i minobacačima i topovima. Pri tomu se koristio fleksibilan arsenal taktičkih djelovanja, uključujući kombiniranu suradnju pješništva i artiljerije, a sama ilegalno-partizanska taktika, gledajući na ograničene mogućnosti pobunjenika, činila se kao najviše logična.

Ta taktika imala je cilj; a) natjerati sovjetsku vladu zadržati više snaga u gradovima i samim time im oslabiti prisutnost u seoskom području; b) stvoriti prepreke na putu ojačavanja gradske vlade i paralizirati njena djelovanja protiv oslobodilačkog pokreta; c) uništiti rekviziciju poljoprivredne produkcije i drugih mjera na selu.

Radi likvidacije formacija UPA i podzemnih organizacija OUN sovjetska vojska organizirala je blokadu velikih pobunjeničkih teritorija, slala agente radi infiltracije u strukture UPA i izvršavala ubojstva njihovih zapovjednika te stvarala specijalne napadačke bataljune. Započela je aktivna propagandna kampanja, da bi se prikazalo OUN i UPA kao nacističke krvnike. Posebni sukobi sovjetskih snaga s UPA imali su širok razmjor. Samo na Stanislavščyni, koja je od kraja 1944. godine smatrana utvrdom oslobodilačkog pokreta, UPA je u jesen te godine likvidirala 1500 sovjetskih aktivista. Sovjetski predstavnici tvrdili su da je tijekom tog vremena ubijeno 36 „bandi“ UPA u broju od 4.300 ljudi. U studenom 1944. g. blizu Jablunova (pod Kolomyjom) pod-odredi UPA uništili su bataljun Crvene armije.

Ispunjavajući naredbu Staljina o likvidaciji pobunjeničkog pokreta u zapadnoj Ukrajini do kraja rata, vlada USSR i NKVD privukli su pred kraj 1944. godine do borbe protiv UPA gotovo 200 tisuća vojnika unutrašnjih vojski, boraca partizanskih i kaznenih elemenata, a također i artiljeriju, tenkove te avijaciju. Prakticirala su se javna pogubljenja zarobljenih pobunjenika, uveden je talački sustav i represije nad obiteljima sudionika oslobodilačkih napora. Na Stanislavščyni je pred kraj 1944. g. vješanjem javno pogubljeno 28 ljudi, od toga 3 u oblasnom centru i 15 u rajonima oblasti. U cijelosti, snage oslobodilačkog pokreta na Stanislavščyni podnijele su primjetne gubitke. Od 3. kolovoza 1944. do 1. siječnja 1945. g. protiv njih je provedeno 370 operacija, koje su za posljedicu imale smrt i odvođenje u zarobljeništvo 4.698 pobunjenika i ilegalaca. Među poginule ubrajalo se i 16 satnijskih zapovjednika, komandant formacije „Kozak“ i zapovjednik područne škole UPA „Oleni“ F.Pol'ovyj (kodno ime „Pol“), a značajne gubitke podnio je i kadetski sastav. U cijelom periodu od veljače do 31. prosinca 1944. godine u zapadnim oblastima Ukrajine protiv OUN i

UPA provedeno je 6.495 operacija, koje su za posljedicu imale 57.405 mrtvih i 50.387 zarobljenih pobunjenika. Među trofeje ubrajalo se i 35 topova, 328 minobacača, 15 bacača plamena, gotovo 3 tisuće strojnica, 4.230 automatskih pušaka, 18.591 puška te druga oprema i streljivo.

Svejedno, oružani otpor staljinističkom totalitarizmu nije se zaustavljao. U zaleđu Crvene Armije na nedavno oslobođenoj od njemačko-fašističkih grabežljivaca ukrajinskoj zemlji elementi UPA držali su cijele rajone seoskih lokaliteta, ostvarivali napade na centre rajona, napade na lokalnim terenima te uništavali partijsko-komsomolski aktiv, enkavediste i borce napadačkih bataljuna. U većini sela Prykarpattja nelegalno su djelovale nacionalno-državne strukture OUN podupirane odredima UPA, to jest faktički je postojalo dvovlađe (ilegalaca i vlade). Dakle, UPA i njihovo političko vodstvo OUN(b) istupili su u otvoreni rat s sovjetskom vladom.

Period mnogogodišnjeg poslijeratnog krvoprolića beskompromisnog i požrtvovnog suparništva među OUN i UPA s jedne i sovjetskih vladajućih struktura s druge strane, na zapadno-ukrajinskim zemljama, posebno na Prykarpattju, može se uvjetno podijeliti na tri etape: 1. od 1944. do 1946. godine, kada su u tijeku vojnih operacija Sovjetske Armije i unutrašnjih jedinica NKVD-MVS osnovne snage UPA podnijele poraz te je pokret otpora prešao do dubokog podzemlja i taktike djelovanja u manjim grupama; 2. Od 1947. Do 1951. godine, kada su se djelovanja podzemlja usmjeravala na ometanje akcija u kolektivizaciji i sovjeticizaciji regije, a snage vlade na borbu operativno-vojnima skupinama s podzemnim organizacijama (vodstvom) OUN; 3. Od 1951. do 1956. godine, kada su likvidirane razdvojene grupacije podzemlja i druge nelegalne formacije OUN.

U tijeku Stanislavske borbene operacije (travanj-svibanj 1945.) sudjelovalo je 11 tisuća vojnika Sovjetske vojske, unutarnje i pogranične snage, tenkovska satnija i 6. lovačka eskadrila NKVD. Gubici UPA iznosili su 2.167 ubijenih i 6.311 zarobljenih. Tijekom srpnja i rujna 1945. g. Sovjetski vojni kontingent izveo je 2.179 vojno-čekističkih¹⁷ operacija i 556 zasjeda. Kao rezultat toga bili su u potpunosti razbijeni odredi V. Ćusaka (96 ljudi), M. Rybčyna („Orlyka“) od 70 ljudi, V. Zubkova („Kosa“) u broju od 70 ljudi, 57 boraca i 11 jedinica samoobrane, likvidirano je vodstvo Ćorodenkivs'kog i Roĝatyns'kog nadrajonskog zapovjedništva OUN, tri rajonska vodstva, jedan ujedinjeni te 9 veznih stanica u Stanislavs'komu, Ćalyc'komu i Tlumac'komu rajonu. Pri tome je ubijeno 1.159, a zadržan

¹⁷ Ćekisti – djelatnici ĆK (rus. чрезвычайная комиссия), sovjetske tajne policije.

2.871 pobunjenik i 383 člana OUN-ovske mreže, a također i 1.945 takozvanih „pomagača bandi„. Tijekom 4. kvartala 1945. Na Stanislavščyni su provedene 2.258 vojno-čekističke operacije i 643 zasjede (od toga 903 vojne operacije i 274 zasjede u prosincu), tijekom kojih je ubijeno 455 pobunjenika i članova nacionalističkog podzemlja.

U tijeku operacije „Velyka blokada“ (siječanj-travanj 1946. g.) sovjetski garnizoni zauzeli su sve naseljene točke Prykarpattja i Karpatskog kraja, mobilne grupe ostvarile su napadačka djelovanja a primjenjivana je i avijacija. Brojnost sudionika pokreta otpora smanjila se, prema raznim ocjenama, na 40-60 %. Prema podacima sovjetske strane, u vrijeme zimsko-proljetnih operacija 1946. na terenima Stanislavščyne bilo je razoreno 68 formacija UPA i likvidirano 145 organizacija OUN, uništeno 1.836, zarobljeno i uhićeno 3.030 članova OUN i UPA i simpatizera nacionalističkog pokreta. 24. veljače 1946., u vrijeme borbe grupe pobunjenika sa napadačko-izviđačkom grupom 215. pješačke pukovnije vojske NKVD u rajonu Crne Šume poginuo je jedan od najpoznatijih pobunjeničkih vođa i zapovjednik odreda „Čornyj Lis“ UPA-zapad V. Andrusjak (kodno ime „Šrežit“ i „Rizun“).

Usmjerenja i taktička sredstva oružane borbe OUN i UPA u to vrijeme bila su dosta raznovrsna: bili su to neočekivani napadi na garnizone i postaje MVS, prepadi na centre prebivanja kompartijsko-sovjetske administracije, zasjede na putovima i blizu izlaza u naseljena mjesta, uništavanje komunikacijske opreme i sredstava za vezu, sabotažne akcije te uništavanje industrijskih objekata i administrativnih zgrada. Velika uloga u praksi kaznenih organa odvijala se izviđačkim akcijama s ciljem pronalaženja i osvajanja bunkera i skloništa pobunjenika i korištenjem operacija s nabavkom poljoprivredne proizvodnje radi otkrivanja nacionalističkog podzemlja.

Od kraja 1940-ih do početka 1950-ih godina borba između sovjetske vlade i oslobodilačkog pokreta na Prykarpattju vodila se u vojnoj, političko-ideološkoj i gospodarskoj sferi, osobito u djelovanju kolhozne izgradnje. 1948. godine snage ukrajinskih nacionalista najbrojnije su bile tek u Stanislavs'koj oblasti: 158 organizacija OUN (688 ljudi) i 26 borbenih grupa UPA (345 ljudi) te 859 zasebno djelujućih pobunjenika i ilegalaca.

Od lipnja do studenog 1948. na Stanislavščyni je protiv OUN i UPA proveden niz operacija čije posljedice su bile likvidacija 65 borbenih grupa OUN i podzemnih središta UPA, a ubijeno je i uhićeno 1632 pobunjenika i njihovih pristaša. Od 3. do 5. prosinca od strane snaga specijalne 215. pješačke pukovnije unutarnjih snaga MDB blizu sela Topil'ske u

Perehins'komu rajonu ubijen je zajedno sa ženom referent službe sigurnosti zapovjedništva OUN Karpatskog kraja V. Livyj (kodno ime Mytar).

Snažna ofenziva sovjetskih snaga na pozicije OUN i UPA na Prykarpattju nije slomila otpor pobunjenika. 20. studenog 1948. njihove snage ubrojene su u 22 borbene grupe UPA (149 boraca), 168 podzemnih organizacija OUN (817 ljudi) i gotovo 500 posebno djelujućih boraca i nelegalaca. Upravo oni su zadavali osvetničke udare po objektima sovjetske vlade. U studenom i prosincu oni su ostvarili 38 akcija, od tog broja 25 terorističkih napada na kompartijsko- sovjetski i kolhozni aktiv.

S velikom aktivnošću pobunjenici su nastavili djelovati na Stanislavščyni i 1949. godine. Tu su 1. travnja 1949. g. njihove snage brojale 26 borbenih grupa (165 ljudi), 194 podzemne organizacije OUN (901 osoba) i 329 zasebno djelujućih boraca - ukupno 1395 ljudi. Od svibnja do listopada 1949. godine pobunjenici su na terenima oblasti ostvarili 212 akcija, čije posljedice su bili sljedeći gubici: broj umrlih, ranjenih i odvedenih u šume iznosio je gotovo 200 osoba. U 1949. i 4 mjeseca 1950. od ruku nacionalističkog podzemlja na Prykarpattju poginulo je 200 predsjednika seoskih savjeta, 19 vođa kolhoza i 30 predstavnika milicije.

Kao odgovor na djelovanja pobunjenika i podzemlja sovjetska vlada reagirala je širokim represivnim protumjerama. Samo u prvom kvartalu 1949. uspjelo joj je na Stanislavščyni uništiti u potpunosti 30 i djelomično 133 bojne grupe UPA i podzemnih organizacija OUN, čiji gubici su iznosili 787 ljudi. U cijelosti od siječnja do listopada 1949. snage oslobodilačkog pokreta u Stanislavs'koj oblasti izgubile su u svojim redovima 1.820 ljudi. Nenadoknativ gubitak za pobunjenike bila je smrt vođe OUN Karpatskog kraja i zapovjednika UPA-zapad V. Sydora (kodno ime „Šelest“ i „Vyšytyj“) u travnju 1949. Osim toga, od siječnja do ožujka sa prostora Stanislavščine deportirano je 372 obitelji (1038 osoba).

1950., kao i prijašnjih godina nacionalističko podzemlje na području Prykarpattja nastavilo je djelovati s najvišom aktivnošću. Njihovi redovi brojali su 940 ljudi, okupljenih u 15 borbenih grupa i 148 podzemnih organizacija OUN. Njihovim naporima tijekom 1950. godine ostvarene su 144 akcije. 1. kolovoza 1951. g. u Stanislavs'koj oblasti prema podacima MDB brojale su se 93 grupe u organizaciji OUN (586 ljudi) a također i 47 takozvanih „legalnih“ nacionalističkih centara. Za 7 mjeseci 1951. g. pobunjenici i podzemlje ostvarili su 63 akcije, eliminirajući 34 predstavnika sovjetskog režima.

Ipak je nacionalno-oslobodilački pokret na Prykarpattju bio osuđen na propast, s obzirom na to da je pobijediti moćni totalitarni sustav bilo u tom trenutku nemoguće, tim više, što je Zapad ostao ravnodušan na mnogogodišnju borbu ukrajinskih pobunjenika za državnu neovisnost. Ne gledajući na to što je sa vojne točke gledišta antikomunistički otpor OUN i UPA završio porazom, ta borba nije bila lišena realnog smisla i ne može biti označena kao uzaludna. Oslobodilački pokret pod vodstvom OUN postao je objektivno neminovan izazov totalitarnom režimu od strane tog djela Ukrajinaca koji je upoznao težinu nacionalne ideje i potrebu njene realizacije u vlastitoj nezavisnoj državi.

3.2. „Prykarpattja u vrijeme totalitarizma (1944 – 1991)“

Neovisnost Prykarpattja, kao i cijele Ukrajine, ostvarena je kroz dugi period iskušenja. Jedno od najtežih bilo je razdoblje komunističkog totalitarizma, čije posljedice se javljaju u političkoj, ekonomskoj te duhovnoj dimenziji.

Sa približavanjem sovjetske vojske u zapadno-ukrajinskom društvu nije bilo nikakvih iluzija o budućnosti s obzirom na predratnu sovjetsku politiku u tim krajevima. Zapadne oblasti Ukrajine i poslije završetka Drugog svjetskog rata ostale su arenom aktivnih djelovanja i primjene regularnih vojnih elemenata.

1944. godine na Prykarpattju je obnovljen sovjetski politički sustav. Vraćaju se partijski, sovjetski te komsomolski organi, koji su ostvarivali politiku „sovjetizacije“ kraja. U regiju su dovedene tisuće članova partije iz istočnih oblasti USSR i drugih republika SSSR. Preseljenje velike količine službenika iz istočnih oblasti u zapadno-ukrajinsku regiju postalo je osnovnom metodom provođenja kadrovske politike. 1. siječnja 1946. u oblasti je radilo 1.600 komunista, koje je CK Kompartije Ukrajine usmjeravao na partijski rad. Do sredine 1946. CK VKP i CK KP(b)U dodatno su poslali u oblast 8.314 specijalista narodnog gospodarstva, među kojima je bilo 3.448 komunista i 3.565 komsomolaca. „Patronat“ se odvijao putem povezivanja partijskih i komsomolskih organizacija istočnih i južnih regija sa oblastima zapadne Ukrajine. Stanislavs'ku (Ivano-Frankiv'sku) oblast patronirale su Luğans'ka, Žytomyrs'ka i Hersons'ka oblast.

1946. g. u partijskim organizacijama Stanislavske oblasti radilo je samo 7,6 % lokalnih komunista, budući da su se prema stanovništvu zapadnih oblasti odnosili s nepovjerenjem. 22. siječnja 1946. u sastav USSR uvedena je Stanislavs'ka (1962. preimenovana u Ivano-Frankivs'ku) oblast.

Poslije rata jedan od važnih smjerova rada partijskih i kažnjeničkih organa bila je marljiva provjera ratnih zarobljenika, zatvorenika koncentracijskih logora te nasilno odvedenih na rad u Njemačku, a također i onih stanovnika koji su živjeli na teritoriju pod njemačkom okupacijom. Staljinov totalitarni režim koristio je široki arsenal represivnih mjera: od streljanja, zatvaranja, do opsežnih protjerivanja te deportacija. Posebice, 1. kolovoza 1946. g. u Poljsku je iz Stanislavs'ke oblasti deportirano gotovo 78 tisuća ljudi. U listopadu 1947. iz oblasti su odvedene 4.574 obitelji ili 12.476 ljudi. Ukupno je od 1944. do 1947. godine iz Zapadne Ukrajine odvedeno 100.310 ljudi. U posljeratnim godinama gotovo je iz svakog prykarpatskog sela u Sibir odvedeno po nekoliko obitelji, a iz njih 28 odvedeni su svi stanovnici. Tako je selo Selyšče u Ćalyckom rajonu likvidirano za 24 sata. U vrijeme akcije „Visla“ u selo Ozerce u Ćalyc'kom rajonu dovedeni su Lemki iz Poljske. Ipak, visoki porezi, odsutnost života i mizerne plaće prisilili su na iseljavanje u Mykolajivs'ku oblast (jug Ukrajine).

Sramotnim aktom, usmjerenim protiv ukrajinskog naroda postala je operacija „Visla“, ostvarena od strane Poljskih vlasti od travnja do kolovoza 1947. godine. Njen cilj bio je nasilna deportacija Ukrajinaca iz njihovih etničkih teritorija na one prostore na kojima su ranije živjeli Nijemci. Poljski administrativni organi primjenjivali su represivne metode u akciji preseljenja, uključujući oduzimanje Ukrajinacima prava na zemlju, likvidacije ukrajinskih škola, kulturno-obrazovnih ustanova, grkokatoličkih crkava i tako dalje. U isto vrijeme provedena je zajednička vojna akcija SSSR, Poljske i Ćehoslovačke protiv skupina UPA, u tijeku koje su ukrajinske nacionalne formacije pretrpjele značajne gubitke.

Izdržavajući teškoće poslijeratnih godina, stanovnici kraja požrtvovno su radili na obnovi narodnog gospodarstva. Osobito primjetni bili su uspjesi u industrijskom razvitku. 1944. do 1991. godine na Prykarpattju je stvorena široka industrijska infrastruktura. Posebice, reorganizirana je naftna industrija (obnovljen je i proširen rad Nadvirnjanske nafto-preradne tvornice, a 1952. godine stvoren je naftnoindustrijski odjel „Dolynanafta“) te industrija za obrađivanje drveta (Vyĝods'ki, Nadvirnjans'ki, Deljatyns'ki i Bolehivs'ki šumski kombinati). U tom periodu završena je gradnja najveće u Europi Burštyns'ke termoelektrane, jedne od najmoćnijih u međunarodnom sustavu „Mir“. Djelovali su Kalus'ko proizvodno društvo „Hlorvinil“, ivano-frankivska tvornica instrumenata, tvornica „Avtolyvmaš“, prykarpatski namještajni kombinat, tysmenyc'ka tvornica krzna, kolomyjs'ka tekstilna tvornica, deljatyns'ka tvornica za obradu drveta i druge. Prekomjerna centralizacija, monopol te diktat sovjetskih ministarstava i ureda doveli su do neravnomjernosti narodno-gospodarskog

kompleksa i neravnomjernosti u društveno-ekonomskom razvitku. Proširenje proizvodnje odvijalo se na račun ekstenzivnih metoda vođenja gospodarstva. Njihovu efektivnost označava nizak tehnološki nivo. Žestoka eksploatacija naftnih i plinskih izvora dovela je do njihovog iscrpljenja, a kao posljedica toga količina nafte u Karpatima se od druge polovice 80-ih godina postupno smanjuje.

U poslijeratnim godinama putem represija ostvarivala se kolektivizacija seoskog gospodarstva na Prykarpattju, a to je popraćeno uhićenjima i nasilnim premještanjima seljaka koji su istupali protiv kolhoznoeg sustava. 1 siječnja 1949. kolhozi¹⁸ su ujedinili u Stanislavskoj oblasti 13 % svih seoskih gospodarstava. Kolektivizacija na Prykarpattju u osnovi je završena 1951. godine. Oblast je brojala 605 kolhozova.

Zanemarujući sudbinu milijuna Ukrajinaca, sovjetsko vodstvo koristilo je, isprobanu 30-ih godina, metodu suzbijanja seljačkog otpora – izgladnjivanje 1946. i 1947. godine. Od gladi su najviše nastradali sljedeći rajoni Stanislavske oblasti: Ğorodenkivs'kyj, Ćernelyc'kyj, Ğvizdec'kyj, Obertyns'kyj i Snjatyns'kyj.

Sovjetski način proizvodnje kočio je razvitak produktivnih snaga. Komandne metode ekonomije pogodovala su otuđenju radnika od sredstava proizvodnje u gradu i na selu, a prioritet industrijalizacije grupe „A“ (proizvodnja sredstava proizvodnje) prouzročio je zaostajanje u socijalnoj sferi i nizak nivo života ljudi.

Sovjetski totalitarni režim je u poslijeratnom periodu, ignorirajući stvorenu široku mrežu kulturno-obrazovnih ustanova na Prykarpattju, ostvario potpunu kontrolu nad idejnim sadržajem obrazovanja, kulture, književnosti, umjetničkih radova, radio i televizijskog prijenosa, tiskovina, kazališta, filharmonija i muzeja.

U nacionalnom pitanju sovjetski režim provodio je opsežan program rusifikacije i usadio je kompleks manje vrijednosti ukrajinskoj naciji. Jedan od osnovnih alata postala je namjenska politika uništenja ukrajinskog jezika. Najveći zločin totalitarizma bio je duhovni genocid. Zatvarali su se hramovi, širila se široka ateistička propagandna kampanja, a dominantan je postao utjecaj Ruske pravoslavne crkve.

Tragična stranica povijesti bio je pokušaj sovjetskog režima izbaciti iz duhovnog života naroda Ukrajinu grkokatoličku crkvu, koja je bila glavna konfesija na tom prostoru.

¹⁸ Kolhoz, (ukr. колхоз) – kolektivno gospodarstvo, koje uz Sovhoz (sovjetsko gospodarstvo) čini sastavnicu socijalističkog poljoprivrednog sektora.

Od 8. do 10. ožujka 1946. vijeće grkokatoličke crkve u Lavovu pod pritiskom vlasti poništilo je ugovor s Vatikanom i likvidiralo grkokatoličku crkvu. Pojačani su progoni predstavnika grkokatoličkog duhovništva, koje nije prešlo na pravoslavlje. Usprkos psihološko-moralnom pritisku, administrativnim te represivnim mjerama grkokatoličko duhovništvo i vjernici, čiji duhovni otac je bio mitropolit Josyf Slipyj, nisu podržavali odluku crkve i prešli su u podzemlje.

Bez obzira na ralje totalitarizma, pokret otpora na Prykarpattju nije jenjavao. Njegove forme bile su raznolike: od oružanog pobunjeničkog pokreta, pod vodstvom OUN i UPA do političkog protesta - posebice bojkot poslijeratnih izbora za Verhovnu Radu SSSR i lokalne vlade. OUN i UPA vodili su anti-boljševičku, antisovjetsku propagandu te pozivali ljude da ne idu na biračka mjesta. U krvavu akciju pretvorili su se izbori za Verhovnu radu SSSR u mjestu Zalukvi u Ćalyckom rajonu 10. veljače 1946. godine. Dio seljaka toga dana napustio je svoje domove zato da ne sudjeluju u izborima. Na njih je organiziran pravi lov, a silom i uz prijetnje seljaci su prisiljavani ići na birališta. Zbog propasti izbora predsjednik izborne komisije Semen Bunko bio je osuđen kao „neprijatelj naroda“. 8. veljače 1947. na dan izbora za Verhovnu Radu SSSR i oblasne vlade na biračkom mjestu 1122 u Nadvirni nepoznata osoba bacila je u kutiju 5 listića s natpisima „mi glasamo za ukrajinske pobunjenike, za UPA. 10.000 Banderivaca“.

Pokušaji liberalizacije društveno-političkog života u periodu Hruščeva, u uvjetima očuvanja osnova komandno-administrativnog sustava, bili su neuspješni. O ograničenom karakteru procesa destalinizacije u vrijeme Hruščeva „zatopljenja“ svjedoči i ta činjenica, da izvan amnestije ostaju politički zatvorenici koji su sudjelovali u pokretu OUN i UPA, a također i oni deportirani tijekom godina kolektivizacije sa područja Zapadne Ukrajine.

Pred kraj 50-ih godina aktivirao se kulturno-nacionalni razvoj, koji se pojavio u fenomenu „šistdesjatyštva“¹⁹. Time je započet novi nacionalni preporod. Djela prykarpatskih pjesnika i umjetnika obogatila su se širom tematikom i nacionalnim smislom. U poeziji i prozi aktivno su istupali ljudi mlađe generacije – D. Pavlyčko, i R. Ivanyčuk, a u umjetnosti – O. Zalyvaha, D. Ivancev te O. Ćrycej (Vynnyk). Oni su predstavnici novog političkog, stvaralačkog i estetskog razmišljanja, koji su težili prijeći granice dogmatičnog shvaćanja svijeta te su ponijeli sa sobom duh buntovništva. Reakcija sovjetskog režima na

¹⁹ šistdesjatyky (ukr. Шістдесятники) – generacija ukrajinske inteligencije, koja djeluje krajem 50-ih i 60-ih te istupa protiv Staljinovog režima.

proces obnavljanja bio je val represija, koje su se doticale mnogih književnika i umjetnika u Prykarpattju.

Na prijelazu između 1950-ih i 1960-ih godina u Ukrajini se rađa disidentstvo, koje postaje nova forma građanskog protesta. Značajna količina pokazivanja neslaganja s totalitarizmom bila je povezana upravo sa Zapadnom Ukrajinom. Veći dio disidenata na Prykarpattju (41 osoba) činili su predstavnici inteligencije (pjesnici, umjetnici, grkokatolički svećenici, studenti). Disidentski pokret imao je jasno nacionalno-demokratsko usmjerenje.

Građanski protest izlagan je: širenjem antisovjetskih letaka, „samvydavom“²⁰, radovima disidenata („Mojsije“, „reportaža iz rezervata Beriji“ V. Moroza), slušanje prijenosa inozemnih radio programa „glas Amerike“, „Svoboda“, „Vatikan“, upitima književnika i umjetnika sovjetskim vlastima u vezi uhićivanja ukrajinske inteligencije, organiziranjem skupova obilježavanja sjećanja na Tarasa Ševčenka itd. Karakteristika samoizdavane literature zapadnog dijela Ukrajine postala je oštra kritika sovjetskog režima, traženje državne nezavisnosti te apel na prijašnje etape ukrajinskog nacionalno-oslobodilačkog pokreta, posebno OUN i UPA. Na Prykarpattju je bilo mjesta i za vjersko disidentstvo, čiji predstavnici su istupali za utvrđenje ne deklarirane, nego faktičke slobode savjesti kao i zahtijevanje obnove grkokatoličke crkve.

Zajedno s tim ostvarivali su se pokušaji organiziranog otpora sovjetskom totalitarnom sustavu. Posebice krajem 50-ih godina u Stanislavu je djelovala područna Ujedinjena partija oslobođenja Ukrajine, koju su stvorili grupa radnika i studenata (J. Tkačuk, B. Tymkiv, I. Strutyns'kyj, M. Jurčyk i drugi).

Od 1964. do 1967. godine u Ivano-Frankivsku djelovala je podzemna organizacija – Ukrajinski Nacionalni Front (UNF), a inicijatori stvaranja i vođe su bili Dmytro Kvecko – učitelj povijesti iz Dolinskog rajona Ivano-Frankivs'ke oblasti te nekadašnji sudionik nacionalno-oslobodilačkog pokreta Zinovij Krasivs'kyj. UNF je provodio političku liniju OUN i UPA i zagovarao oružane borbe protiv režima za stvaranje samostalne demokratske države. Članove i aktiviste organizacije činilo je preko 150 ljudi iz Lavovske, Ivano-Frankivs'ke, Zakarpats'ke, Ternopil's'ke, Kirovgrads'ke, Černiživs'ke i Donec'ke oblasti.

Razdoblje od 1960. do 1980. godine karakterizira ojačavanje pokreta zaštite prava. 9. rujna 1976. stvorena je ukrajinska grupa za pomoć ispunjenja Helsinških ugovora, čija je

²⁰ Samvydav (ukr. самвидав) - samostalno izdavanje knjiga i drugih publikacija u vrijeme državne cenzure.

osnovna zadaća ležala u informiranju svjetske javnosti o činjenicama povrede ljudskih prava na prostoru USSR. Oni podrijetlom iz Prykarpattja postali su aktivisti Ukrajinske Helsinške grupe (P. Sičko, O. Popovyč, O. Zalyvaha i drugi.).

S obzirom na to, reakcija totalitarnog režima nije izostala. Ona se javila u valu uhićenja provedenih u središtu stvaralaštva ukrajinske inteligencije, optužene za „ukrajinski buržoazni nacionalizam“. 1959. godine nad članovima Ujedinjene partije oslobođenja Ukrajine odvijao se zatvoreni sudski proces, na kojem su na razne dužine zatvorske kazne osuđeni J. Tkačuk, B. Tymkiv, M. Ploščak, I. Strutynskyj, M. Jurčyk, I. Konevyč i drugi.

Znamenita osoba u povijesti pokreta otpora bio je V. Čornovil – duhovni otac disidentstva u Zapadnoj Ukrajini. U njegovim djelima („Zlo zbog pameti“, „Pravedan sud ili recidivi terora“) otkrivala se samovolja sovjetske vlade protiv onih ukrajinskih građana, koji su branili pravo svog naroda na slobodu i neovisnost. U neljudskim uvjetima terora on je nastavljao borbu za nacionalne ideale i provodio akcije građanske nepokore.

Ekonomski zastoj iz sredine 80-ih godina i rast pokreta otpora totalitarnom sustavu prisilili su sovjetsko vodstvo da pribjegne reorganizaciji društvenog života. Ipak, SSSR nije bio sposoban odgovoriti na izazov povijesti, pošto reforme nisu izlazile iz granica komandnog sustava. Socijalni program prenesen je u žrtvu rasta vojno-industrijskog kompleksa. Pokušaji izjednačavanja elemenata tržišne ekonomije sa planiranom doveli su do apsolutnog pada proizvodnje, sveobuhvatne systemske krize i konačnog kraha sovjetskog totalitarnog sustava. Strvinarsko ponašanje prema prirodnim resursima i funkcioniranje kemijskih i energetskih divova pretvorilo je industrijske centre Ukrajine u zone ekološke katastrofe.

Tragična stranica u povijesti kraja bila je i rat u Afganistanu, u kojem je sudjelovao 2881 Prykarpatec (od toga 82 mrtva, a 105 se vraćaju kao invalidi).

Postalo je očigledno da bez realnog državnog, a u tom smislu i ekonomskog suvereniteta, kao i bez vlasti naroda bitna poboljšanja nije moguće doseći. Rezultat reorganizacije postalo je osvješćivanje društva o nemogućnosti daljnjeg života u totalitarizmu. Osnovna dostignuća politike glasnosti bili su: likvidacija „bijelih mrlja“ u povijesti, povratak političkih i kulturnih djelatnika ugnjetavanih od strane totalitarnog režima iz ništavila, povratak zabranjenih književnih djela, filmova, znanstvenih i publicističkih djela, oslabljivanje cenzure te uništenje starih ideoloških stereotipa.

Iako su se reorganizacijski procesi na Prykarpattju u cijelosti podudarali s opće-saveznim tendencijama društvenih promjena, zajedno s tim one su imale svoje posebnosti. Posebno aktiviranje nacionalnog pokreta u Ukrajini popraćeno je brzim prerastanjem opozicijskih raspoloženja društva u široko rasprostranjenu demonstraciju aktivnog protesta u obliku štrajkova, straža, gladovanja, narodnih skupova sa plavo-žutima zastavama te pokušajima rehabilitacije političkih zatvorenika. 14. svibnja 1989. godine u selu Voskresincjah u Kolomyjs'kom rajonu u vrijeme otkrivanja spomenika Tarasu Ševčenku prvi put je na Prykarpattju bio javno podignut plavo-žuti barjak.

Strmoglavno su padali autoritet i povjerenje komunističke partije. Rezultatima izbora 1989. godine na Prykarpattju su na vlast došle nekomunističke snage, koji su se zalagale za produbljanje demokratskih procesa. Od 12 zastupničkih mjesta za Verhovnu Radu USSR 11 mandata dobili su demokratski predstavnici. Uvjerljivu pobjedu nad partijskim promaknutim radnicima uzeli su nekadašnji politički zatvorenici L. Luk'janenko i B. Rebryk, vođe građanskih organizacija u oblasti. U oblasnoj vladi od 137 izabranih zastupnika 110 je pripadalo demokratskom bloku, a samo četiri mjesta dobili su partijski i sovjetski vođe. Predsjednik oblasne vlade bio je izabrani upravitelj lokalne organizacije Narodnog Pokreta Ukrajine Mykola Jakovyna.

U siječnju 1991. u Ivano-Frankivs'koj oblasti partijska organizacija smanjila se na 20 %. Širile su se masovne demontaže spomenika Lenjinu i drugim sovjetskim ličnostima.

Na Prykarpattju se širio vjerski pokret za obnavljanje djelovanja Ukrajinske Grkokatoličke Crkve. U proljeće 1987. u mjestima Kaluši, Ivano-Frankivs'ku te selima Tysmenyc'kog, Kalus'kog i Dolyns'kog rajona provedeni su skupovi vjernika Grkokatoličke Crkve, na kojima su poslije mise odjekivali zahtjevi da se vjernicima vrate crkvene građevine. Pokretu legalizacije UGKC pogodovala je otvorena izjava grupe svećenika i vjernika UGKC iz 4. kolovoza 1987. godine u zapadnim sredstvima masovnog informiranja o svomu izlasku iz podzemlja te podrška Ukrajinskim grkokatolicima od strane Pape Ivana Pavla II. Koordinaciju djelovanja grkokatolika zapadno-ukrajinskih oblasti ostvario je, stvoren u jesen 1987. godine u Lavovu, Komitet zaštite Ukrajinske katoličke Crkve. U njegovoj djelatnosti sudjelovali su žitelji Prykarpattja: Jaroslav Lesiv iz grada Bolehova i Stefanija Petraš-Sičko iz grada Dolyne.

U gradovima i selima kraja rasla je količina nesankcioniranih od strane vlade grkokatoličkih bogoslužja, posvećenih 1000-godišnjici krštenja Kijevske Rus'i. Jedna od

najvećih misa, u kojoj je sudjelovalo više od 5 tisuća vjernika ne samo Ivano-Frankivs'ke regije već i susjedne Lavovske i Ternopil'ske regije, odvijala se 17 srpnja 1988. u Ğošivs'kom manastiru.

Važne etape uključivanja Prykarpattja u nacionalno-demokratsku revoluciju bile su sudjelovanje žitelja Prykarpattja u neformalnim građansko-demokratskim udruženjima: Ukrajinskom kulturološkom Klubu, Društvu ukrajinskog jezika Taras Ševčenko, povijesno-obrazovnom društvu „Memorijal“, ekološkoj asocijaciji „Zelenyj Svit“, Ukrajinskom Helsinškom društvu, studentskim bratstvima i tako dalje. Najznačajniji događaj društveno-političkog života republike bilo je stvaranje pokreta Narodnyj Ruh (narodni pokret) Ukrajine, a jedan od osnivača bio je Dmytro Pavlyčko.

Na Prykarpattju se stvaraju lokalna središta pokreta, koja se uključuju u borbu protiv političkog monopola vlade komunističke partije i za obnavljanje državnog suvereniteta Ukrajine.

21. siječnja 1990. godine, uoči godišnjice akta Ujedinjenja²¹, Prykarpattjani su postali dijelom „živog lanca“ koji se prostirao od Ivano-Frankivska do Kijeva.

Proces političke strukturizacije društva doveo je do stvaranja cijelog niza političkih stranaka: Ukrajinske republikanske stranke, Socijal-demokratske stranke ukrajine, Demokratske stranke Ukrajine, Ukrajinske kršćansko-demokratske stranke i drugih.

Prykarpattja je sa oduševljenjem primilo usvajanje Deklaracije o državnom suverenitetu Ukrajine 16. srpnja 1990. godine.

Pokušaj državnog udara od 19. do 21. kolovoza izazvao je val protesta ukrajinskog građanstva. Propast puča dovela je do aktivizacije procesa raspada SSSR. 24. kolovoza Ptykarpattja je sa veseljem pozdravilo odluku Verhovne Rade USSR o državnom suverenitetu.

Sve-ukrajinski referendum 1. prosinca potvrdio je želju ukrajinskog naroda o neovisnom suverenom životu.

Na taj način sovjetska perspektiva ukrajinske povijesti našla pred zidom kao rezultat događaja od 1944. do 1991. godine. Aktivno građansko-političko djelovanje stanovnika našeg

²¹ ukr. Акт Злуки - ujedinjenje zapadnoukrajinske i ukrajinske narodne republike 1918. godine.

kraja demonstriralo je mjerljiv doprinos Prykarpattja u nacionalno-demokratskim procesima koji su se odvijali u Ukrajini.

3.3. „U neovisnoj ukrajinskoj državi“

Nova ukrajinska državnost u kraju označena je važnim promjenama društveno-ekonomskog, političkog i kulturnog karaktera. Prve godine prijelaza ukrajinske ekonomije sa komandno-administrativnog na tržišni princip funkcioniranja pratile su bolne promjene, povezane sa zatvaranjem ili preprofiliranjem velikih industrija BPK, padanjem opsega proizvodnje te rastom nezaposlenosti, koje su uvjetovale novi val radne emigracije. Na selu, umjesto kolhozno-sovjetskog sustava uvode se farmerski temelji gospodarstva, a rasla je privatna inicijativa naših građana.

Primjetni ekonomski napredak odvijao se na početku XXI. stoljeća. U oblasti su punom snagom počeli raditi industrijski pogoni energetskog kompleksa „Naftohimik Prykarpattja“ „Lukor“, „Vinišin“, te proizvodni sustavi Prykarpattransgaza. Burštyn'ska toplana ušla je u sustav „energetskog otoka“, osiguravajući elektroenergiju za izvoz u zemlje srednje Europe. Daleko iza granica naše države postali su poznati proizvodi: tvornice za obradu krzna „Tysmenycja“ i „Tykaferljuks“. U oblasti je obavljen značajan posao u plinifikaciji Prykarpatskih sela, a „Golubyj Voğnyk“ nađen je u više od 70 naseljenih mjesta. U posljednjim godinama izgrađeno je 80 obrazovnih objekata te 20 kulturnih ustanova, a izgrađeno je više od 1,5 milijuna kvadratnih metara životnog prostora. Prema pokazateljima društveno-ekonomskog razvoja, oblast je ušla među pet najboljih u državi.

Uspostavljene su tijesne ekonomske veze s mnogim zemljama svijeta, a zahvaljujući pogodnoj investicijskoj klimi ostvaren je program širokog razmjera rekonstrukcije oblasnog centra te većine mjesta u oblasti. Danas je većina Prykarpatskih gradova i mjesta dobila izražajni europski izgled, čuvajući pri tome svoju povijesnu neponovljivost. U gradu Kolomyji izgrađen je jedinstveni muzej pisanica, koji je postao ukras i središte pokut'skog kraja.

Naš kraj s pravom se može nazvati turističkim biserom Ukrajine. Karpatske gore privlače ne samo svojom ljepotom, već i prvorazrednim hotelskim, turističkim i odmorišnim kompleksima, a u gorskim rajonima uspješno se razvija „zeleni turizam“. Svojom europskom kvalitetom postali su općepoznati turistički kompleksi „Karpati“, „Cyn'oğora“ i „Bukovel“. U

slikovitom kutku Karpata blizu sela Ğuta izgrađena je državna rezidencija Predsjednika Ukrajine, u kojoj se odvijaju važni susreti na međunarodnom nivou.

U razdoblju neovisnosti Prykarpattja je razvilo svoj nacionalno-kulturni potencijal, a oblast je središte razvoja kulture i umjetnosti, obrazovanja te znanosti. U naseljenim točkama oblasti djeluje 90 državnih i društvenih muzeja, registrirano je više od 4.000 spomenika povijesti, kulture i arhitekture, te djeluje više od 1.600 kulturno-obrazovnih ustanova. Prykarpatci rado susreću goste na brojnim etnografskim i umjetničko kulturnim forumima. Općepoznati su postali forumi kao „Rodoslav“ i „Rodoslavčyk“ „Rizdvo v Karpatah“, huculski festivali i folklorno-etnografski festivali „Bojkivs'ka vatra“.

Slavno je Prykarpattja i po svojim predstavnicima iz umjetničko-kulturne sfere. Ovdje je rođeno i odraslo, duhovno obogativši ukrajinski narod, 25 dobitnika nacionalne nagrade T. Ševčenka. Mi se možemo ponositi imenima kompozitora A. Kos-Anatol'skog, umjetnika O. Zalyvahe i V. Kasijana, pjevačice M. Stef'juk, pisaca D. Pavlyčka, T. Mel'nyčuka, S. Puškya, R. Ivanyčuka i mnogim drugima. Europski uspjeh na festivalu Eurovizije 2004 ostvarila je naša zemljakinja Ruslana Lužyčko, zapalivši energičnim Guculskim motivima milijune ljudi iz raznih država.

Strmo se razvija obrazovna sfera, te je više od 40 tisuća mladih ljudi obrazovano u višim obrazovnim ustanovama oblasti. Više škole predstavljaju prykarpatski nacionalni Univerzitet Vasylja Stefanyka, Nacionalni tehnički univerzitet nafte i plina te Državni medicinski univerzitet. Tu je koncentriran značajan znanstveni potencijal. Znamenito je to da je na prvu godišnjicu proglašenja neovisnosti Ukrajine, odlukom predsjednika države na temelju najstarije visoko-obrazovne ustanove u kraju – pedagoškog instituta – stvoren prykarpatski nacionalni univerzitet V. Stefanyka - obrazovna ustanova širokog profila, koja je postala nova značajna etapa u njenom daljnjem rastu.

Sada se u 15 instituta i fakulteta sveučilišta obrazuje više od 20 tisuća studenata na više od 60 specijalnosti, na 68 katedri radi 775 profesora, od njih 60 akademika, doktora znanosti i profesora te 384 kandidata znanosti i docenata koji si daju truda u pripremi visokokvalificiranih stručnjaka te vode aktivni znanstveni rad u raznim granama znanja, zahvaljujući čemu se Prykarpatsko sveučilište ubraja među bolja sveučilišta u Ukrajini.

Prykarpatsko sveučilište uspješno je prešlo na bolonjski program europskog sustava visokog obrazovanja, koji značajno širi sferu njihovih mogućnosti na međunarodnom nivou.

Na državnom nivou u oblasti je 1999. godine obilježen znamenit datum 1100. godišnjice osnivanja davne kneževske prijestolnice Ćalyča, te se odvijala velika znanstvena konferencija i svečane mjere za taj događaj, u kojem su sudjelovali prve političke figure naše države.

U lipnju 2004. u Ivano-Frankivsku je prema inicijativi instituta povijesti Ukrajine nacionalne akademije znanosti Ukrajine, Prykarpatskog sveučilišta Vasylja Stefanyka i Ivano-Frankivs'ke oblasne državne administracije u granicama sve-ukrajinskog znanstveno-metodološkog projekta provedena prva međunarodna znanstvena konferencija „duhovna osovina Ukrajine: Ćalyčyna – Naddniprjanščyna - Doneččyna“. U njoj je sudjelovalo više od sto znanstvenika iz svih kutaka Ukrajine te predstavnici prekograničnih država, a tema razmatranja imala je značajan društveni i znanstveni odjek.

Regija ostaje izraženim arealom nacionalno-demokratskih tradicija ukrajinskog društveno-političkog života. U većini mjesta i sela oblasti obnovljeni su ili postavljeni spomenici i drugi memorijalni znakovi u znak poštovanja značajnih osoba iz ukrajinske povijesti: T. Ševčenka, I. Franka, S. Bandere, D. Vitovs'kog, Roksolane, kralja Danyla Ćalyč'kog i drugih. Kao sjećanje na herojsku borbu Ukrajinaca za nacionalnu slobodu u mjestima i selima napravljeni su memorijalni spomenici te postavljeni memorijalni križevi. U oblasti je izgrađen i djeluje jedini u državi memorijalni muzejski kompleks nacionalnog vođe S. Bandere. Ulice prykarpatskih mjesta i sela nose imena stotina heroja ukrajinske povijesti.

Značajan čimbenik duhovnog života u kraju ostala je crkva. Jednake uvjete za svoj razvoj imaju sve crkvene organizacije, a multikonfesionalnost na Prykarpattju je izraz vjerske tolerancije. Veličanstveni duhovni hramovi su neponovljiv element gotovo svakog mjesta i sela. Na Ivano-Frankyvščini djeluje više od 860 kulturnih građevina. Sveukrajinsku slavu ostvarili su izgrađeni i rekonstruirani pravoslavni manjavskyj skyt²²., grko-katolički Ćošyvs'kyj manastir te davnorus'ki hram svetog Pantelejmona u selu Ševčenkovu u Ćalyckom rajonu.

Stanovnici Prkykarpattja su neobično aktivni sudionici društveno-političkog života naše države. Političku paletu kraja čini preko 100 oblasnih organizacija političkih stranaka, registrirano je preko 600 građanskih udruženja, a slobodu govora osigurava preko 80 tiskanih izdanja te više od tri desetine radio i televizijskih sredstava masovnih informacija. Sve to čini temeljnu osnovu razvoja građanskog društva.

²² ukr. Манявський скит, samostan Ukrajinske pravoslavne crkve Kijevskog patrijarhata.

Diplomatske tradicije Prykarpattjana imaju svoju izraženu pojavnost u visokoj građanskoj aktivnosti i svijesti u vrijeme provođenja proizvodnih kampanja te sudjelovanjem u razmatranjima važnim za označavanje smjera državnog usmjerenja. Stanovnici regije se aktivno odazivaju na poziv suvremenog političkog života, o čemu svjedoče događaji narančaste revolucije 2004. godine. Tada je apsolutna većina stanovništva oblasti na predsjedničkim izborima podupirala kandidaturu tadašnjeg djelujućeg predsjednika V. Juščenka.

Danas je Prykarpattja kraj čiji potencijal dinamično raste, privlačeći sebi kako poslovne ljude programom perspektivnog razvitka društveno-ekonomske sfere, tako i ljude koji se teže lijepo i u potpunosti odmoriti te ispuniti zdravljem ljekovitih karpatskih gora, vode i povjetarca.

4. ДОДАТОК: ОРИГІНАЛИ ТЕКСТІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

У вогні Другої світової війни та визвольних змагань ОУН і УПА (1939 – середина 1950-х років)

In the flame of World War II and liberation struggle of OUN and UPA Organization of Ukrainian Nationalists and Ukrainian Insurgent Army (1939 – middle of 1950-s)

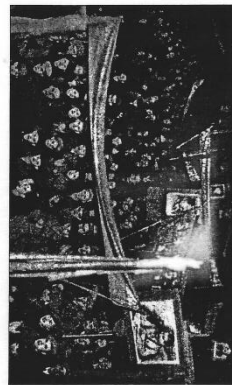
Початок Другої світової війни і західноукраїнські землі

Друга світова війна стала одним із найдраматичніших періодів у новітній історії Прикарпаття. Її початок 1 вересня 1939 р. назавжди змінив ситуацію в північній частині між державними СРСР і Третім Рейхом. Тимчасовою угодою про ненапад від 23 серпня 1939 р. між СРСР і Німеччиною до того, як почалися військові дії, було визначено межі нової воєнної території. Тезисні радянсько-німецькі угоди, відомі також як пакт Молотова-Ріббентропа, були актом свавільного поділу Європи на сфери інтересів і впливів між СРСР і Третім Рейхом. Урама початку Другої світової війни. Стрімке просування вермахту, що знищувало польські війська, логічно наблизило до західноукраїнсь-

ких земель, які за темними домовами стали майї відійти під радянський контроль, поволення щодо комуністичного утворення тут незалежної держави у випадку подальшого волюнтаризму Сталіна до вступу у війну. 17 вересня 1939 р. СРСР і Німеччина розпочали 17 вересня 1939 р. операцію на радянському фронті під гаслами "визволення" і "захисту етнічних українців".

на дію між Німеччиною і СРСР на території Польщі, цей договір формально підтверджував включення західних українських і білоруських земель до складу СРСР. Для юридично-правового оформлення на цих землях нової держави було введено і введення проліпційного Уряду. Урядом було введено і введення проліпційного Уряду. Урядом було введено і введення проліпційного Уряду.

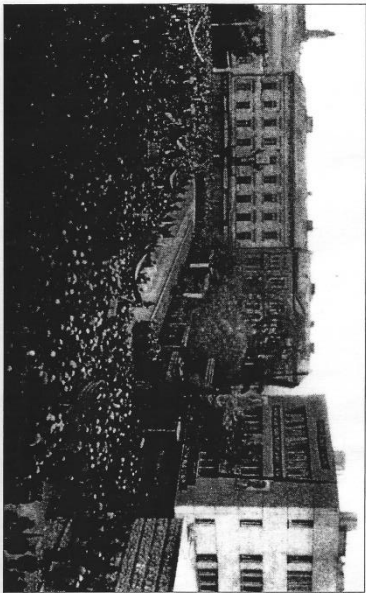
Другий Народний Збірний Конгрес (1939) у Львові, який відбувся 22 жовтня 1939 р. За рішенням Конгресу було утворено Український Народний Рух (УНР) у західноукраїнських землях. Конгресом було прийнято рішення про створення Української Народної Республіки (УНР) у західноукраїнських землях. Конгресом було прийнято рішення про створення Української Народної Республіки (УНР) у західноукраїнських землях.

Мітинг громадян в Коломиї, присвячений встановленню Української Народної Республіки. Жовтень 1939 р.

Мітинг у м. Стамбулі, присвячений встановленню Української Народної Республіки. Жовтень 1939 р.

Мітинг у м. Стамбулі, присвячений встановленню Української Народної Республіки. Жовтень 1939 р.

Радича відомий революційно-демократичний мистецький гурток у місті Коломиї, Жовтень 1939 р.
The Maidanivskyi, a family of famous revolutionaries, artists, and poets in the city of Kolomyia, October, 1939

Сучасні зброя артилерія
Східноукраїнський фронт
Троїця в районі міста
в Івано-Франківській області, 1939 р.

і самостійна Україна! У свої Блани було заведено чорного армійця Геть Радецьку владу в Україні.
При такому "демократичному" воєнненні від участі у виборах були хочені всі некоммуністичні політичні партії та організації. Аудієнція і культурно-освітні товариства. 26 жовтня Народні Збори вирішили просити Верховну Раду СРСР приєднати За-

хідну Україну до УРСР. 1 листопада 1939 р. Верховна Рада СРСР ухвалила закон "Про включення Західної України до складу СРСР". Таким чином Україна була включена до складу Радянської держави. Оскільки це рішення заробила троля сестра Верховної Ради УРСР 14 листопада 1939 р. Однією із найкращіших випробувань демократії стало проведення нових, радянських виборів у Західній Україні.

Увага Президій Верховної Ради СРСР
Виконавчий Комітет Верховної Ради СРСР
Листопад, 1939 року
The Executive Committee of the USSR Supreme Soviet
November 4, 1939

Косцюковський акції
в Східній Україні, 1939 р.
Kommand the Young Communist League activists of Kosciukivskyi, 1939

Крім зазначених була здійснена реалізація з метою перетворення країни в демократичну СРСР з відомими і демократичними уніфікованими та національними політичними, економічними і соціальними структурами. В цьому, зрештою, які відбувалися, мали національний і суверенітарний характер. З одного боку, вони супроводжувалися експропріацією майна польських землевласців.

1939 р. зброя 4-го Українського армійського корпусу
Східноукраїнський фронт
Троїця в районі міста
в Івано-Франківській області, 1939 р.

Заступник голови Президій Верховної Ради України
Д. Данишевський
Указом Президій Верховної Ради СРСР

Заступник голови Президій Верховної Ради України Д. Данишевський

1. Волинська область з центром у місті Луцьку.
2. Львівська область з центром у місті Львові.
3. Тернопільська область з центром у місті Тернополі.
4. Рівненська область з центром у місті Рівні.

5. Житомирська область з центром у місті Житомирі.
6. Київська область з центром у місті Києві.
7. Чернігівська область з центром у місті Чернігові.
8. Сумська область з центром у місті Сумах.

9. Вінницька область з центром у місті Вінниці.
10. Хмельницька область з центром у місті Хмельницькому.
11. Миколаївська область з центром у місті Миколаєві.
12. Одеська область з центром у місті Одесі.

13. Черкаська область з центром у місті Черкасах.
14. Київська область з центром у місті Києві.
15. Львівська область з центром у місті Львові.
16. Тернопільська область з центром у місті Тернополі.
17. Вінницька область з центром у місті Вінниці.
18. Житомирська область з центром у місті Житомирі.
19. Рівненська область з центром у місті Рівні.

20. Івано-Франківська область з центром у місті Івано-Франківську.
21. Чернівецька область з центром у місті Чернівцях.
22. Буковинська область з центром у місті Чернівцях.
23. Хотинська область з центром у місті Чернівцях.
24. Брацлавська область з центром у місті Брацлаві.
25. Могилівська область з центром у місті Могилеві.

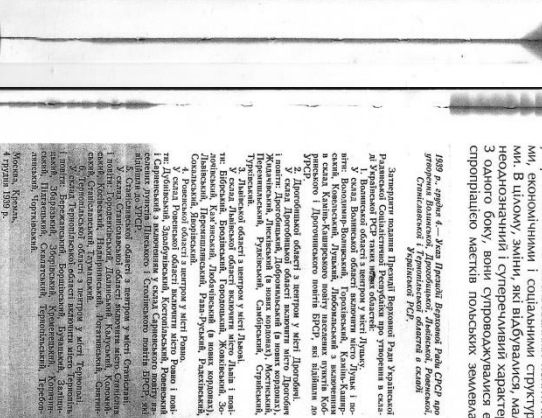
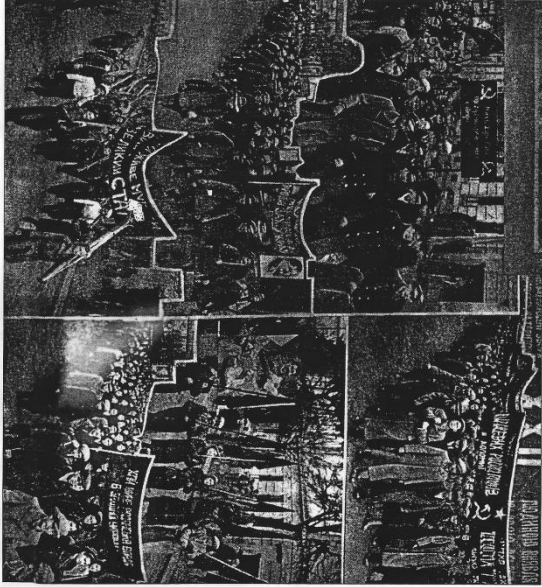
26. Подільська область з центром у місті Вінниці.
27. Київська область з центром у місті Києві.
28. Чернігівська область з центром у місті Чернігові.
29. Сумська область з центром у місті Сумах.
30. Вінницька область з центром у місті Вінниці.

31. Житомирська область з центром у місті Житомирі.
32. Рівненська область з центром у місті Рівні.
33. Тернопільська область з центром у місті Тернополі.
34. Львівська область з центром у місті Львові.
35. Волинська область з центром у місті Луцьку.
36. Київська область з центром у місті Києві.
37. Чернігівська область з центром у місті Чернігові.
38. Сумська область з центром у місті Сумах.
39. Вінницька область з центром у місті Вінниці.
40. Житомирська область з центром у місті Житомирі.

41. Рівненська область з центром у місті Рівні.
42. Тернопільська область з центром у місті Тернополі.
43. Львівська область з центром у місті Львові.
44. Волинська область з центром у місті Луцьку.
45. Київська область з центром у місті Києві.
46. Чернігівська область з центром у місті Чернігові.
47. Сумська область з центром у місті Сумах.
48. Вінницька область з центром у місті Вінниці.
49. Житомирська область з центром у місті Житомирі.
50. Рівненська область з центром у місті Рівні.

51. Тернопільська область з центром у місті Тернополі.
52. Львівська область з центром у місті Львові.
53. Волинська область з центром у місті Луцьку.
54. Київська область з центром у місті Києві.
55. Чернігівська область з центром у місті Чернігові.
56. Сумська область з центром у місті Сумах.
57. Вінницька область з центром у місті Вінниці.
58. Житомирська область з центром у місті Житомирі.
59. Рівненська область з центром у місті Рівні.
60. Тернопільська область з центром у місті Тернополі.

61. Львівська область з центром у місті Львові.
62. Волинська область з центром у місті Луцьку.
63. Київська область з центром у місті Києві.
64. Чернігівська область з центром у місті Чернігові.
65. Сумська область з центром у місті Сумах.
66. Вінницька область з центром у місті Вінниці.
67. Житомирська область з центром у місті Житомирі.
68. Рівненська область з центром у місті Рівні.
69. Тернопільська область з центром у місті Тернополі.
70. Львівська область з центром у місті Львові.

Демонстрації в місті
Житомирі, 7 листопада
1939 р.
Demonstration of the
city of Zhytomyr,
November 7, 1939

Демонстрації в місті
Житомирі, 7 листопада
1939 р.
Demonstration of the
city of Zhytomyr,
November 7, 1939

Косцюковський акції
в Східній Україні, 1939 р.
Kommand the Young Communist League activists of Kosciukivskyi, 1939

Брані Петро (Гайда) та інші члени Української Народної Республіки в Україні, Житомирська область, 1939 р.

The brothers Petro (Gaida) and others, members of the Ukrainian People's Republic in Ukraine, Zhytomyr region, 1939.

Микола Далецький – голова сільськогосподарської організації в Україні, член Української Народної Республіки, 1940 р.

Микола Далецький, head of the agricultural organization in Ukraine, member of the Ukrainian People's Republic, 1940.

Григорій Майданецький – голова сільськогосподарської організації в Україні, член Української Народної Республіки, 1940 р.

Grigoriy Maidanetskiy, head of the agricultural organization in Ukraine, member of the Ukrainian People's Republic, 1940.

Микола Савченко – голова сільськогосподарської організації в Україні, член Української Народної Республіки, 1940 р.

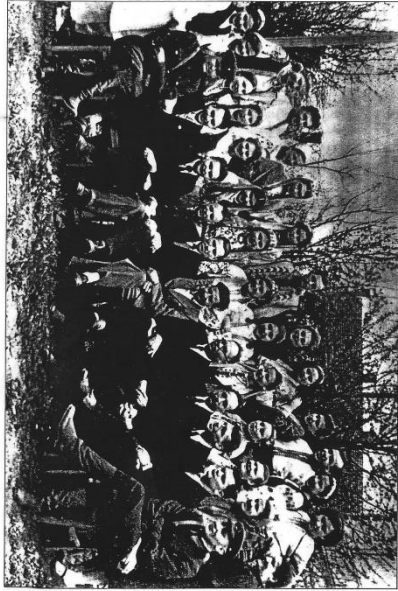
Mikola Savchenko, head of the agricultural organization in Ukraine, member of the Ukrainian People's Republic, 1940.

Труно-освітній громадський організаційний центр, який сприяв формуванню і розвитку національної свідомості ("Просвіта", "Наукове товариство імені Раїси Шевиченка тощо), об'єднання і політичних партій державницького спрямування.

Truno-educational public organization center, which contributed to the formation and development of national consciousness ("Prosvita", "Scientific Society in the name of Raisa Shevchenko, etc.), unification and political parties of a state-building orientation.

Справжнім героєм проти життя в Україні стали заочинні депортації мешканців краю. У східні райони СРСР їхали за один рік – з осені 1939 до осені 1940 року із Закарпатської області без суму, грошей та речей, вилучених з депортованих осіб. За даними міграційного А. Шелеста, з однієї лише Галичини вивезено понад 1,173,170 осіб, або 31,2% населення краю. А всього із західної України і Закарпаття у 1939-1940 роках було депортовано 1,173,170 осіб, або 31,2% населення краю. Непримітною ціною комуністів і кол-

304

УГОДИ ДУБОВИЦЬКОГО ВІСНІКА ПАРТІЙНОГО ЗАКАРПАТТЯ

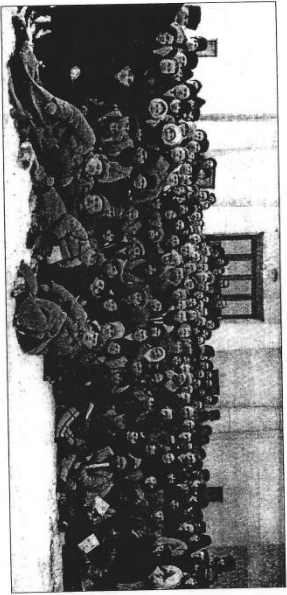
Підписання договору Станіславської обласної Ради депутатів трудящих із Українською Народною Республікою, 1940 р.

Signing of the agreement between the Stanislav Regional Council of Workers' Deputies and the Ukrainian People's Republic, 1940.

Делегати Верховної Ради Рад СРСР в Україні, 1940 р.

Deputies of the Supreme Soviet of the USSR in Ukraine, 1940.

Члени районної ради в Україні, 1940 р.

Members of the district council in Ukraine, 1940.

Микола Далецький – перший голова сільськогосподарської організації в Україні, член Української Народної Республіки, 1940 р.

Mikola Daleskiy, the first head of the agricultural organization in Ukraine, member of the Ukrainian People's Republic, 1940.

Тяжкі радянські замишлення ОУН на жуківска обурюючи жорстокі репресії і яка чинила опір новій владі та її представникам, вважали їх окупаційним режимом. Тільки більшовицького терору не завало до дали нападів, підготовлених у 1940 р. організації ОУН, яка була новою акцією. Надзвичайно успішну роботу в цьому напрямку здійснювала Станіславський обласний провід на чолі з О. Лучинським, Д. Кавецьким, В. Чижевським, М. Савченком, І. Білобородом. Мережа підпільних осередків ОУН поширювала листівки, протестувала проти радянських урядових акцій проти радянських установ, вилучила у квітні-жовтні 1940 р. вилучила 100 тисяч нових акцій, які були використані в наступних акціях. ОУН була організована в області, де була велика кількість українців, які працювали в сільськогосподарському секторі. ОУН була організована в області, де була велика кількість українців, які працювали в сільськогосподарському секторі. ОУН була організована в області, де була велика кількість українців, які працювали в сільськогосподарському секторі.

305

Григорій Майданецький – голова сільськогосподарської організації в Україні, член Української Народної Республіки, 1940 р.

Grigoriy Maidanetskiy, head of the agricultural organization in Ukraine, member of the Ukrainian People's Republic, 1940.

Август XII Яну АКСМВ
комсомольської організації
1940 р.
Delegates from Svitlov
Regional Komunisti Organizatsiya
of Lenin Youth Communist
League of Ukraine, 1940

Стаття в пресописанській
журналі про українську
Україну, Мотил 1941 р.
Article in the Pencilpencil
Press, dedicated to Lenin
February, 1941

Колоніальні Британці
Червоного району
Вірджинії, лютий 1940
Colonial members of
Red Region of Virginia
February, 1940

неодомованість і суперечливість політики
сталинського режиму на західноукраїнських
територіях. На жаль, довірою до радянського
режиму виявився криваво-чорноним, а приєд-
нання західноукраїнських земель до Великої
України в рамках УРСР і СРСР здійснювало-
ся широкими, насильницькими методами,
з грубою порушенням принципів між-
народного права, з використанням величезних
борд міждержавних спонсорів і моралі.

На початку серпня Командир
воєнної частини
триває 3 січня 1941 р.
At the first session of Kom-
mandir of the 3rd
of October, January 3, 1941

**Німецько-радянська війна і оку-
пація краю фронтістських загара-
нками**

Напередодні німецько-радянської війни
до-міжнародній українській народ, похва-
ляючи радянську державу, опинився поміж
найлітальнішими і радянськими тоталітарними
режимами, беззастережно переадресуючи

306

війни, до якої її поступово надбавлялися.
В результаті територіальної експансії Радян-
ської імперії, здійсненої в 1939-1940-х роках,
між Німеччиною та СРСР, припинити це до-
дані невідомими країнами західні кордо-
ни України виявився переадресований
загрозою з боку "Третього" Рейху.
Готуючись до агресії проти СРСР, Гітлер мав
міжцільові плани відносно України у майбутній
війні. Ідея, запропонована українськими
визвольними силами, була прийнята радянсь-
ким керівництвом, що в результаті призвело
до продовження долати Генеральна

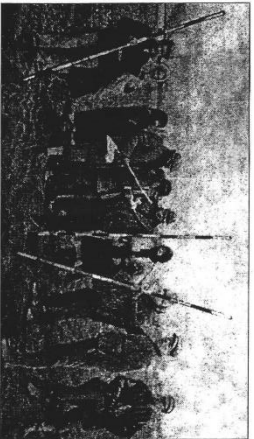
Леса України

22 червня 1941 р. в Україні
почалася війна. Вона була
визначальною подією в
історії українського народу.
Війна була не тільки
війною, але й боротьбою
за свободу України.
Війна була не тільки
війною, але й боротьбою
за свободу України.
Війна була не тільки
війною, але й боротьбою
за свободу України.

У 1940
In the
the
the
the

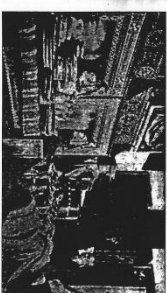
Мет
прк

Учасники виступу
1940 р.
Participants in the
Axe) Regional Filmgroup
Museum, Kolomyia, 1940

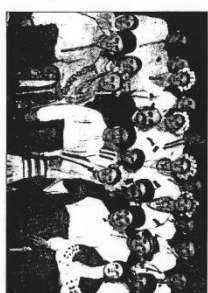

Розподіл територій
1940 р.
Distribution of land
in Ukraine, USSR
1940

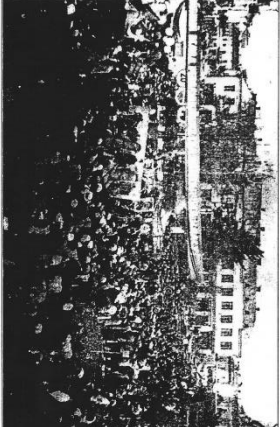
Мета полягала в заповненні нового життєвого
простору на Сході та його беззахисному он-

Репрезентативна
1940 р.
Representation of members
of the 1st
1940

Делегатів союз Корчак
1940 р.
Delegates of the group in
Kolomyia district, 1940

війську радянських беззастережно частин в рубі
країни.
Німецька армійська група "Південь", що
наступала на напрямку Житомира і Києва, мала
своїм завданням знищити радянські війська
швидко вийти на Дніпро і захопити Дніпропет-
ровський військовий округ.
Німецьким військам допомагали угорські
і румунські частини. Сили нападли на члени
57 дивізії і 13 корпусів групи армій "Південь",
що становило 36 % всієї німецької армії.

Учасники підготовки
1940 р.
Participants of school
1940

307

Радянський командир прикомандованої комуністичної бригади Червоної Армії, генерал-майор Іван Федорович Мухоморовський.
 Publication in a Kolomoia newspaper in the text of the assault of Germany at the USSR and the beginning of the German occupation. July 29, 1941.

Ім протистояли 80 дивізій Київського особливого та Східського військових округів, переформовані в дивізії у Південно-Західній та Південній фронти.
 У прикордонних битвах вермахт завдав перших серйозних поразок військам Червоної армії, які виявилися неготовими

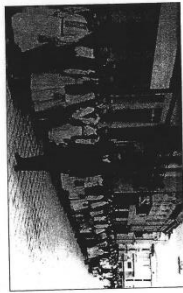
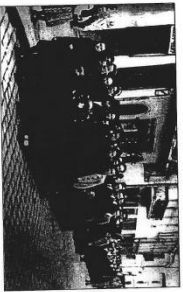
Червоний прапор

Виступ по радіо вступив голова Радянського уряду Іосиф Сталін.
 Замість панагодування на адресу радянських солдатів, офіцерів та командирів, він звернувся до них з проханням зберегти в строгій таємниці всі подробиці, які будуть повідомлені в наступних числах газети.

Виступ по радіо вступив голова Радянського уряду Іосиф Сталін.
 Замість панагодування на адресу радянських солдатів, офіцерів та командирів, він звернувся до них з проханням зберегти в строгій таємниці всі подробиці, які будуть повідомлені в наступних числах газети.

Урочище Адутово (Сендзюво) вини та винокурних заводів на території Закарпаття.

наступляючого противника. Зокрема, так сталося під час прориву Станіславська (4:1, 58), спільних дивізій, які вступили в бойові дії 600 прикритих цим же урочищем, військовоповітряних сил, виведено авіаційною, або мисливців в окопці.

Таке являє мало як об'єктивні, так і суб'єктивні причини: з одного боку, швидко просякнені воєною, значною, вичиную на мобілізації, а з другого – значна частина жителів Закарпаття України перебувала під впливом Ідеї ОУН, для них були характерні анти-

Самостійна Україна

Публікація в газеті «Самостійна Україна» статті про проголошення Української держави.
 Публікація в газеті «Самостійна Україна» статті про проголошення Української держави.

Українське слово

Публікація в газеті «Українське слово» статті про проголошення Української держави.
 Публікація в газеті «Українське слово» статті про проголошення Української держави.

Будівля в якому під час німецько-польської окупації розташовувався Окремий український корпус Армії СС.
 The building in which the lone Ukrainian SS division was located during the German-Polish occupation. 1941.

Адресатів під час німецько-польської окупації в Польщі. Публікація в газеті «Українське слово» статті про проголошення Української держави.
 Recipients from the text of the proclamation of the independent Ukrainian state in the Ukrainian Word. Publication on the 30th of June, 1941, Stanislav.

Публікація в газеті «Українське слово» статті про проголошення Української держави.
 Publication of the text of the proclamation of the independent Ukrainian state in the Ukrainian Word. Publication on July 10, 1941.

Публікація в газеті «Українське слово» статті про проголошення Української держави.
 Publication of the article dedicated to the proclamation of state in the Ukrainian Word of July, 1941.

Жертви геноциду НКВС.
м. Київщина. Літо 1941 р.
Victims of NKVS terror. Nabl
Crime town. Summer, 1941

Мешканці м. Надвірнія і
навколишніх сіл прощали
преступників, злочинців НКВС
літо 1941 р.
Resident of Nadvirna town
and neighboring village were
protesting against NKVS in
Crime town. Summer, 1941

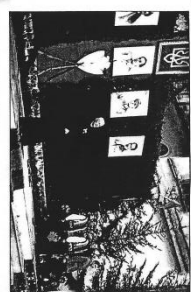
Місце членів сімей правління Аджарських УС-
таша, вілзько-кобурь, башаца. Місцевого владу.
Зорька, із Сянцісаваської області в Удбєцяху
РСР було евакуйовано 250 чоловік.
Разом з тим, і далі не припинялася дія
станційної репресивної машини. Не маючи
можливості вчасно евакуювати політичних
в'язнів в глибокі території СРСР, ще до приїзду
НКВС провали в Станісава, Кавуші, Коло-
ми, Надвірнія, інших містах Прикарпаття
масове винищення без слуху і совісті усяк
98 чоловік, зареєстрованих до заарештування
області було спалено близько 1000 в'язнів.
Місцеві мешканці спот. злочини, в Станісава,
стає сумнозвісний. Дем'яніла дала на околиці
міста. У 1989 р. Чеченці товариства "Ме-
моріал" тут було знайдено останки 532-х
беззачинних жертв сталінізму.
30 червня 1941 р. Ставка Головного Коман-
дування віддала наказ про вихід радянських
військ на млію створіть укріплення в районі де-
ржавного кордону 1939 р. по р. Збруч. В'їти на
Тамани під триколом правлячої влади, до при-
їзду прикарпатських радянських військ, до при-
їзду НКВС в Надвірнію, Кавуші, Коломи, і далі.
У цих умовах владу в Станісава і області в
свої руки перервали ОУН, про що було пові-
домлено спеціальною відомою до мешканців.

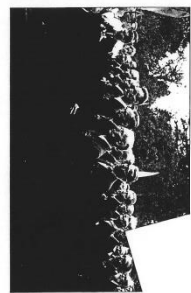
Половина загрозливо
розстріляних в
воєн в'язнів. На фото брало
командир НКВС м. Надвірнія
наприкінці літа 1941 р.
Partners of the Ukrainian
prisoners destined to death
by NKVS. Photo taken
by commander of NKVS
Nadvirna town at the end of 1941

310

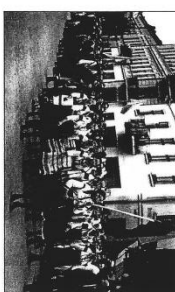
УГОДИ АРМІЇ СЕРБІЇ І ВІЙНИ ТА ВІСВОБОДЖЕННЯ МІЖ СІМ'ЯМИ ОУН І ХТАУ (1941)

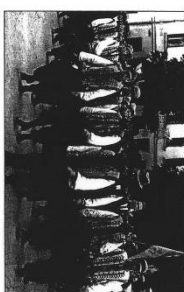
На зустрічі в Коломиї 2 липня
Степан Яворів. 31 серпня 1941 р.
On the meet in Kolomyia
Stepan Yavoriv. August 31, 1941

Армія Дай в Коломиї.
Father Rasin is speaking.
August 31, 1941
Kovuniv from USSR
m. Kolomyia. 31 August 1941 p.

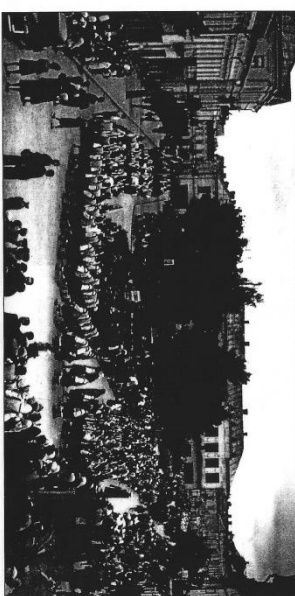

Комуни з керівц. Паветта
бувас невеликою нарадою членів ОУН, на якій
обговорювалися питання про вступ в Україну
ОУН в Сянцісаві.
Young men from all Ukraine
and Poland were talking at
the meeting of the OUN in
Kolomyia. August 31, 1941

Ще 21 червня 1941 р. в обласному центрі від-
булася невелика нарада членів ОУН, на якій
обговорювалися питання про вступ в Україну
ОУН в Сянцісаві.
On June 21, 1941 p. in the
regional center of Ukraine
there was a small meeting
of the OUN members.
The question of the
entry of the OUN into
Ukraine was discussed.

На Сторі ідеї: І. м. Коломиї
синає своєму часу.
31 серпня 1941 р.
A table of ideas at the
Army Day in Kolomyia. Au-
gust 31, 1941

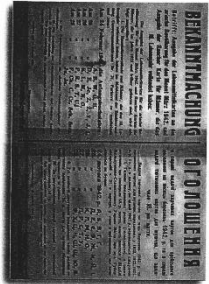
Сторі ідеї в м. Коломиї.
Army Day in Kolomyia.
31 August 1941 p.

311

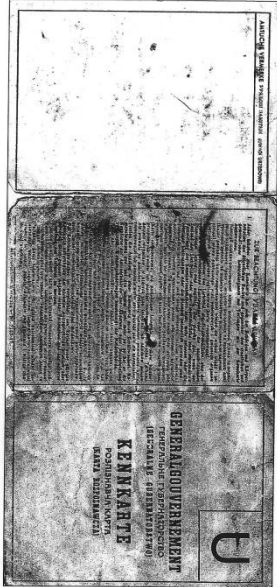
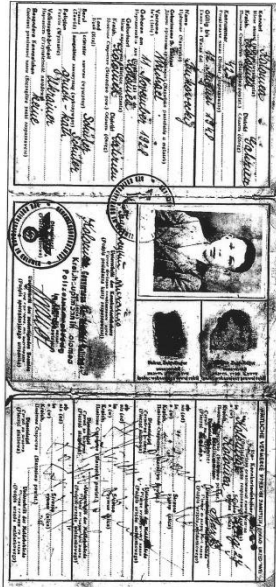
Оголошення жінкою Іваки
М. Станіслава про інду-
стріального навігатора.
19 жовтня 1942 р.

The announcement of Ship-
nary City Authorities on the
man in his name. February
19, 1942

Посвідчення особи для
Шарль Раймоні, м. Комонья,
1943 р.

Identity Card for Charlemagne
in Galicia under German
occupation. February 1943

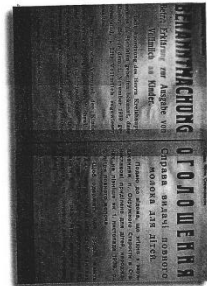
Численність цих груп і організацій була не-
великою, більшість їхніх членів зазнала
Створити міцну систему антифашистського
партизансько-комуністського підпілля в краї-
ні, яка в той часно це було з швидко
організацій, які створювалися до війни
роботи, народними військами гітлерівців щодо

місцевого народу у відповідь на дії партизан і
підпілля, сформувало соціальною базою
комуністичної партії і радянської влади в краї-
ні. Характерним було і те, що на теренах
Східноєвропейської Європи не було
сформовано радянських партизанських за-
гонів, тому Український штаб партизанського

316

У ВОЇНІ ДРУГОЇ Світової війни на виворочених шматках сукні

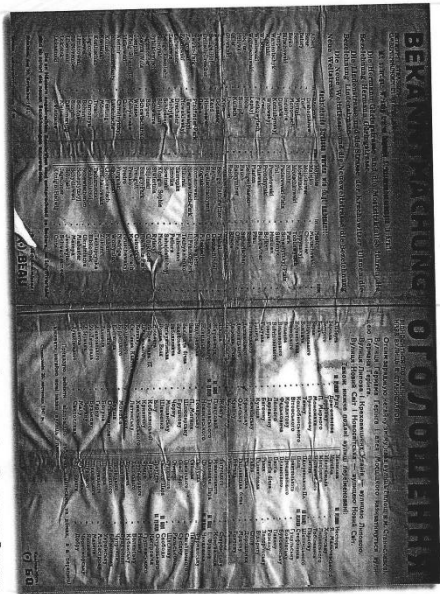

Оголошення про
М. Станіслава щодо інду-
стріального навігатора.
20 жовтня 1942 р.

The announcement of
Shipnary City Authorities on the
man in his name. November 2, 1942

Разповсюдження копієчка
М. Станіслава про інду-
стріального навігатора.
20 жовтня 1941 р.

The spread of Stanislav
Commissar about navigating
November 20, 1941

руху (МШПР, створений улітку 1942 р. на-
тат партизанські загони із Східної Ук-
раїни. Через землі Станіславщини прокла-
цях партизанів під керівництвом С. Ковпа-
ка, Г. Касаха, Г. Куваліна, М. Намцова, П. Са-
пожінського, М. Шуралева, Зюбрєва, під час
радянського рейду в Карпати 1943 року
підняли партизанів знищували ітерівців
підняли партизанів знищували ітерівців
Своїм завданням вони вважали підірвати
близько 100 км залізничних ліній, а також
демонструвати радянську присутність на
Україні. Партизанські загони, вести боротьбу
за націоналістичними формуваннями УПА.
Радянські партизани часто вступали в стич-
ки з загонами УПА, місцеві мешканці нерідко

терпими від них репресивні наслідки. В резуль-
таті партизанські загони, позбавлені широкої
підтримки кравд, після невдачі під Демчи-
ном у збройних зіткненнях 4-6 серпня 1943 р.
з німецькою поліцією, а також УПА, загони
дан Галичини. Це було першим етапом опера-
ції, яку проводили партизани в Україні.
У результаті операції на території не на користь
отримали німецькі колаборанти. Адаже приналежні
отримали німецькі колаборанти. Адаже приналежні
отримали німецькі колаборанти. Адаже приналежні
отримали німецькі колаборанти. Адаже приналежні

317

Генерал-лейтенант Георгій Радченко (ліворуч) і лейтенант Федір Мандраченко (праворуч) – командувачі частин УПА, командир бригади «Південь» (1943-1946).

Сесія з с. Черний Потіс навесні 1944 року. Зліва направо: командир бригади «Південь» генерал-лейтенант Георгій Радченко, командир бригади «Південь» лейтенант Федір Мандраченко, командир бригади «Південь» лейтенант Федір Мандраченко.

партизанські керівники вступили в контакт з командувачем частини УПА, Командиром бригади «Південь», що з УПА, єдиною силою, яка захищала українське населення від окупантів, «кожна жила окремо, але ворога треба бити спільно». Під час Карпатської речки з командиром УПА, внаслідок яких повстанців пролусити партизанів через контрольовану німцями територію. Зрозуміло, що Москва, як і Україна, урядом не хотіла, щоб розквітла нова більшовистська революція. С. Колесніченко, М. Наполе, П. Вершинський, які діяти під контролем НКВС, беззаперечно виконували накази Москви.

Записки

до написання Генеральної Історії
Договір між Україною та Росією про припинення війни, який був підписаний у Мюнхені 18 вересня 1939 року, не був виконаний. Україна була вимушена вступити в Другу світову війну проти нацистської Німеччини та її союзників. Український народ виступив проти окупантів і вів боротьбу за свою свободу. Ця боротьба була частиною загальної боротьби народів Європи за вільну Європу.

Райони Галичини не відразу стали повністю активними антифашистами, як, наприклад, Волинська область. Це було зрозуміло, з тим, що окупанти ввели тут спокійну та владу до кінця червня 1941 року, як у північно-західній частині України. Більшість українців, які вийшли з війни, неспроможли організувати масові акції вбивств. Але генерал-лейтенант Федір Мандраченко та інші керівники УПА вважали, що український народ повинен бути активним учасником боротьби проти нацистських окупантів.

Заручення генерал-лейтенанта Федора Мандраченка з командиром бригади «Південь» лейтенантом Федором Мандраченко, 1943 р.

Александр Мандраченко, командир бригади «Південь» УПА, 1943 рік.

Война в Україні та Європі

Українська земля. Це привело до того, що перші два роки окупації Галичини була відносно спокійною країною, а становище місцевих українців покращилося. Але в кінці червня 1941 року окупанти почали вводити жорсткі заходи. Вони почали виводити українців з території, яку вони окупували, і відправляти їх до Німеччини та в інші частини Європи. Це сталося внаслідок того, що український народ виступив проти окупантів.

Постанова Ч.І.

Постанова Верховної Ради України про припинення війни між Україною та Росією, яка була прийнята в червні 1943 року. Ця постанова була прийнята внаслідок того, що Україна виступила проти нацистської Німеччини та її союзників. Ця постанова була прийнята внаслідок того, що Україна виступила проти окупантів.

Постанова Верховної Ради України про припинення війни між Україною та Росією, яка була прийнята в червні 1943 року. Ця постанова була прийнята внаслідок того, що Україна виступила проти нацистської Німеччини та її союзників. Ця постанова була прийнята внаслідок того, що Україна виступила проти окупантів.

Розпорядження окупаційних властей про організацію в с. Станіслав 13 грудня 1941 р.

The order of occupational authorities about the organization in Stanislav December 13, 1941

Ото Вектор (1901-1949), командир бригади «Південь» УПА, командир бригади «Південь» (1943-1944).

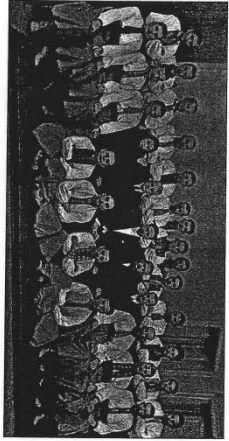
вже діяти десь із дванадцяти військово-випускних таборів, кожен з трьох сотень. У липні 1943 р. побачив світ листівка «За оборону України» української бригади «Південь». Ця листівка була розповсюджена в Україні та в інших частинах Європи. Ця листівка була розповсюджена в Україні та в інших частинах Європи.

Ще в червні 1943 року на території Станіславщини були організовані два повстанські загони УНС, а також два повстанські загони УНС. Ці загони були організовані внаслідок того, що український народ виступив проти нацистських окупантів. Ці загони були організовані внаслідок того, що український народ виступив проти окупантів.

Учора ввечері у м. Станіславів. Виступили українські артисти Микола Ковачук, Ірина Попович, Тарасівна 1942 р.

Розширення території України в Східній Європі. Зображення виступу артистів у місті Станіславів, 1942 рік.

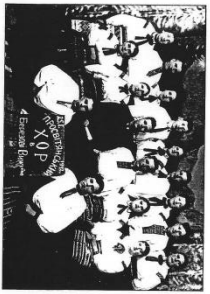
Процес південній хор в м. Станіславів. 1942 р.

Розширення території України в Східній Європі. Зображення виступу артистів у місті Станіславів, 1942 рік.

Хор і ансамбль григоріанського співу. Діапазон виступу в м. Дубина на Івано-Франківщині. 1942 р.

Хор і ансамбль григоріанського співу. Діапазон виступу в м. Дубина на Івано-Франківщині. 1942 р.

10 жовтня 1943 р. німецький окупаційний режим, ретроючи на зростаючий повстанський рух, репресивно у галузі української освіти. Стан та збройної боротьби, у грудні 1943 р. запобігати народній боротьбі. Завдання командиром якої в с. Станіславів 1943 по б. в. командиром якого в с. Станіславів 1943 по б. в. командиром якого в с. Станіславів 1943 по б. в. командиром якого в с. Станіславів 1943 по б. в.

Український ансамбль

Організація "Український ансамбль"
Складає з 20 осіб: 14 чоловіків та 6 жінок, вік 18-25 років.

ВЕЛИКИЙ КОНЦЕРТ

Український ансамбль

Український ансамбль

Організація "Український ансамбль"
Складає з 20 осіб: 14 чоловіків та 6 жінок, вік 18-25 років.

ПІСНЯ ПІСНЯ

Український ансамбль

Український ансамбль

Організація "Український ансамбль"
Складає з 20 осіб: 14 чоловіків та 6 жінок, вік 18-25 років.

ПРОГРАМА

Український ансамбль

320

Львівська вістка

Нові описи - нові привітання

Український ансамбль

Український ансамбль

Організація "Український ансамбль"
Складає з 20 осіб: 14 чоловіків та 6 жінок, вік 18-25 років.

ЗАПОРОЖЕЦЬ

Український ансамбль

Український ансамбль

Організація "Український ансамбль"
Складає з 20 осіб: 14 чоловіків та 6 жінок, вік 18-25 років.

МИТЕНСЬКЕ МОРЕ

Український ансамбль

321

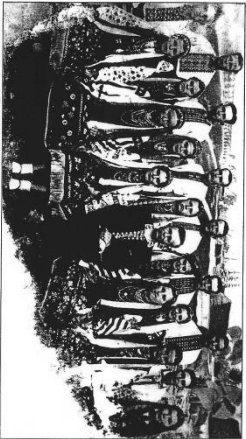

Микола Ковачук, Ірина Попович, Тарасівна 1942 р.

Розширення території України в Східній Європі. Зображення виступу артистів у місті Станіславів, 1942 рік.

Глава "Український фронт" про виступи "Запорожців" в м. Коломиї 1943 р.

Львівська вістка (Львівська вістка) про виступи "Запорожців" в м. Коломиї 1943 р.

Український ансамбль в м. Коломиї. 1943 р.

Розширення території України в Східній Європі. Зображення виступу артистів у місті Коломиї, 1943 рік.

30 вересня 1943 р. подільська сотня УПА "Бригада" під Магурою виступила за історичні жандармері з Доминіканської армії. Кардинальна акція діяльності жандармері з Доминіканської армії. Кардинальна акція діяльності жандармері з Доминіканської армії. Кардинальна акція діяльності жандармері з Доминіканської армії.

Микола Ковачук, Ірина Попович, Тарасівна 1942 р.

Розширення території України в Східній Європі. Зображення виступу артистів у місті Станіславів, 1942 рік.

Проект пам'ятника на честь Медичної комісії міста Дніпропетровська (1885-1939)
Design of the monument on the grave of Colonel Demys Shchegolev (1885-1939)

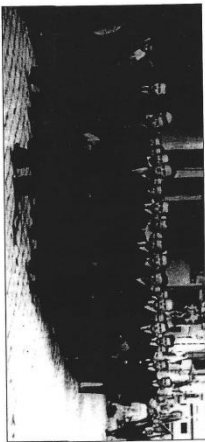
Промова проф. Антіна Максимовича під час національного свята на честь Медичної комісії міста Дніпропетровська (1945 р.)
Speech of professor Antina Maximovich during the national holiday on the monument on the grave of Colonel Demys Shchegolev, November 27, 1945

Нагородження Героїв громадянської війни 1941 р.
Nominations for Order of the Patriotic War (1941)

Комітет з організації меморіалу на честь Героїв громадянської війни 1941 р.
Memorial Committee of the Patriotic War (1941)

Збірник сирт, організований Комітетом з організації меморіалу на честь Героїв громадянської війни 1941 р.
Combined diary conducted by the Memorial Committee of the Patriotic War (1941)

322

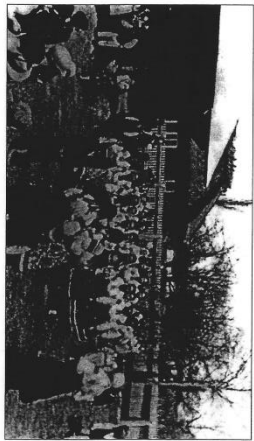
інтереси українського народу. Така позиція зумовила боротьбу одадзу на три фронти – проти німецьких окупантів, радянських партизанів та польських формувань Армії Крайової, що виступали за відновлення УПА на вільній від радянської влади території України. На війну відважно вступили в Європі, не підтримувана жодна з держав, вона захищена була догримуватися своєрідної тактичної лінії, в основі якої лежали збереження і зміцнення владних сил і опора на них, намагання поширити свій контроль на якомога більшу частину українських земель, вичищення слухаючого моменту для вирішального удару, притягнення зв'язки коло своїх противників, порозуміння з можливими союзниками.

Не можна обіти уявити і факт створення згаданої під старосвітським світлом Спринської меморіальної «Стіни» для учасників бою з Червоною армією. Ідея створення далайш підтримка та частини ОУН, яка очолювалася А. Мельником і вважала діявню зародком української армії у складі вермахту на зразок авіагону Українських січових стрільців часів Першої світової війни, ОУН(б) і координування УПА були проти формування дивізії, вважалою це однією із спроб «подальшого визиску... фізичної сили народу» в інтересах «фантасмагори германського імперіалізму». ОУН(б) розцінювала цей акт як зраду. Дочетили нас до німецького концтабору, де ми всі вже копчилися у

пропасть». І все ж таки галицькі юнаки йшли на фронт, а українські воїни ще знадобляться у майбутньому в боротьбі за незалежну Україну державу. Глибше було потрібне пояснення, щоб зупинити наступальні радянські війська в бою під Бродами на дніпрові 17-22 липня 1944 р. врятуватися біля 3 тисяч за вперше в історії України воїнів, які вперше вступили до війни в Європі. Української повстанської та німецької армії. У зв'язку з відсутністю власної держави українська нація опинилася в ситуації, коли брати лилов на брата.

Місце вилучення сирт під час чергової операції на Надвірнянщині, 1942 р.
Site of sirt extraction during the operation in Nadvirnyan region, 1942

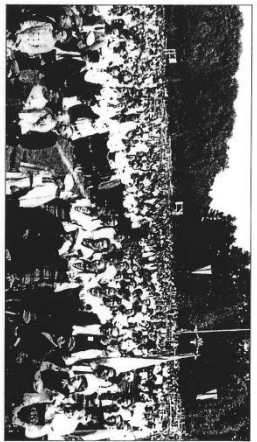
Сторожовий пункт у м. Кавуші.
Watch post in the village of Kavushy, 1942

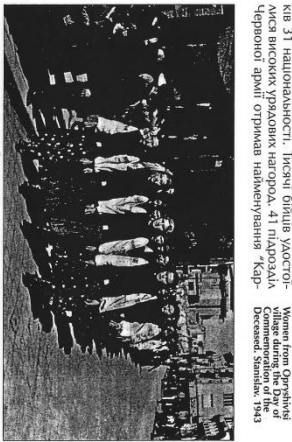
Звільнення краю від нацистської окупації і відновлення радянської влади. Боротьба ОУН і УПА проти тоталітарного режиму (Дорога повільна 1940-х – перша половина 1950-х років).

Протягом звільнення Східноєвропейської області від німецько-фашистської окупації відбулися подвиги української збройної сил. Наприкінці березня 1944 р. частини 6-го механізованого корпусу 1-ї гвардійської танкової армії під командуванням генерала М. Катюхова з боями вийшли до Дністра. Форсувавши річку в районі с. Устечка, танкісти вступили на територію Станіславщини. Протягом квітня 1944 р. були звільнені від нацив Городнянський, Сятинський, Вязьківський, Овруцький, Корчівський, Коломийський, Звенигородський та інші райони Київської області. На цих теренах почали відбудовуватися промислові підприємства, сільськогосподарське виробництво давало потрібні результати. Наступні два місяці війни в основному, позитивний характер. У липні 1944 р. розпочався Київсько-Сандомирська операція військ 1-го Українського фронту. Частини 1-ї гвардійської та 18-ї армії звільнили Станіслав (27 липня 1944 р.), Галич,

Сторожовий пункт у м. Кавуші.
Watch post in the village of Kavushy, 1942

Життя в селі Опришкіні під час війни. Вилучення сирт під час операції на Надвірнянщині, м. Станіслав, 1943 р.
Life in the village of Oprishkiny during the war. Sirt extraction during the operation in Nadvirnyan region, Stanislav, 1943

323

Учителі державної інавмітлі.
М. Колосик, 1941-1942
Teachers of the State Gram-
School, 1941-1942 academic year

Шкільне складово.
М. Колосик, 1941-1942
School Certificate Diploma
Year: 1941/1942 academic year

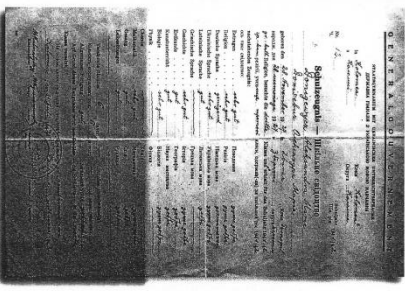
Алеся заворочена (скам).
1942 р.
Kindertransport, 1942

патський", 1-ша танкова бригада – "Комуністської", інші військові формування – за назвами населених пунктів. Понад 100 тисяч українців ввійшли до складу бригади. Військовий урядженням Прикарпаття вояками в складі армії. Завданням було зупинити наступ німецько-фашистських військ на територію України. Згодом вони брали участь у боях проти браїсти, пожежники вивели у воєнних шпиталях.

Учні Світославської тор-
говельної школи – члени
ОУН, 1942 р.
Students of Svitoslav Trade
School, members of OUN,
1942

Учні Школи Колецької дівочої школи, 1942 р.
Students of Koleska Girls
School, 1942

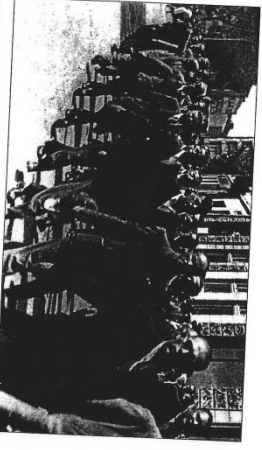

Ці нові обставини поставили перед керівництвом УПА складне питання про подальші дії. Розв'язання боротьби з переважачими радянськими силами. Воно очікувало, зокрема, що розбиті німці порозуміються

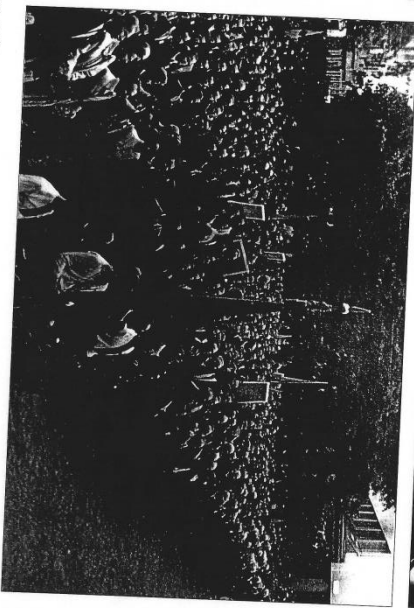
324

Відпрацювання мобілізаційних команд ОУН у 1944-1945 рр. – сесія влітку 1945 р. (с. 190-191)

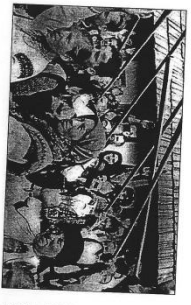

Неодобрені документи "Галицької дивізії" в архіві.
М. Колосик, 1943 р.
Records of Galicja Division in
Saratov, 1943

Відпрацювання мобілізаційних команд ОУН у 1944-1945 рр. – сесія влітку 1945 р. (с. 190-191)

із західними державами, щоб перешкодити радянській експансії. Це спонукало керівництво ОУН і командування УПА продовжити боротьбу з більшовиками, зосередитися на території України, зокрема в західній частині. Для тих, хто боровся за незалежність Української держави, це був новий етап конфронтації з радянським режимом. УПА організувала низку мобілізаційних акцій, щоб збільшити кількість мобілізованих проти НКВС, членів кола, ОУН і тих, хто співпрацював з радянським режимом. Це була велика мобілізація, де на 21 серпня 1944 р. мали

Презентація з добровільного вступу в ряди ОУН у Львові до Галицької дивізії.
М. Колосик, 1943 р.
Presentation to Galicja Division
in Lviv, 1943

325

Катерина Заришкіна — Катерина Заришкіна (1914-1986), leader of OUN (1941-1945) and member of the Ukrainian National Revival Movement (1945-1947) in the West Ukrainian People's Republic. Organizer and director of the Ukrainian Red Cross in the West Ukrainian People's Republic (1945-1947).

Катерина Заришкіна
Kateryna Zarishkina
1914-1986, leader of OUN (1941-1945) and member of the Ukrainian National Revival Movement (1945-1947) in the West Ukrainian People's Republic. Organizer and director of the Ukrainian Red Cross in the West Ukrainian People's Republic (1945-1947).

Євген Мамон (Євген Мамон) (1919-1946), Ukrainian nationalist, member of the Ukrainian National Revival Movement (1945-1946).

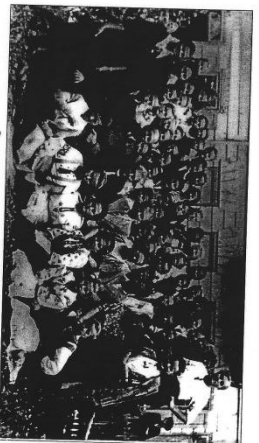
Петро Федін — Петро Федін (1918-1946), Ukrainian nationalist, member of the Ukrainian National Revival Movement (1945-1946).

Петро Федін (Petro Fedyn) (1918-1946), Ukrainian nationalist, member of the Ukrainian National Revival Movement (1945-1946).

Іван Курчак (Ivan Kurych) (1914-1946), Ukrainian nationalist, member of the Ukrainian National Revival Movement (1945-1946).

Група членів Організації українських націоналістів (OUN) у Львові, 1943 рік.

3А ЦЮ БОРЕТЬСЯ УПА

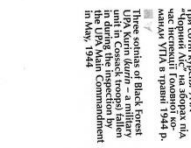
Косівський районний комітет Організації українських націоналістів (OUN) повідомляє про діяльність УПА в Косівському районі. УПА виступає проти радянської влади та за незалежність України.

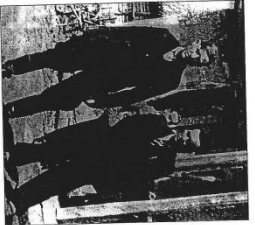
3Б. Життя в Україні. Микола Федосюк, м. Київ, 1944 рік.

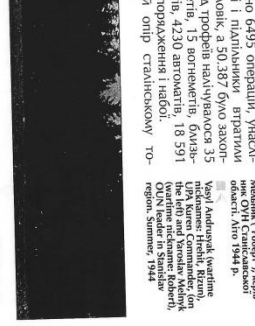
Григорій Перезога (Grigoriy Perezhoga) (1910-1943), Ukrainian nationalist, member of the Ukrainian National Revival Movement (1945-1946).

Юрій Курчак (Yuriy Kurych) (1914-1946), Ukrainian nationalist, member of the Ukrainian National Revival Movement (1945-1946).

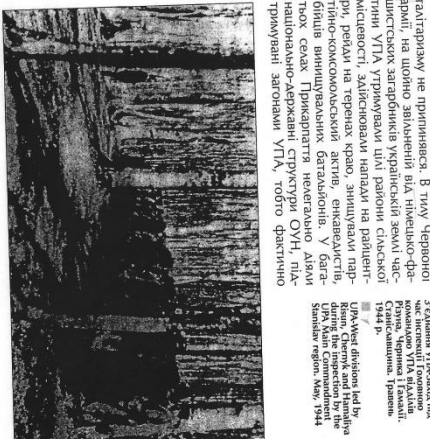

Група членів Організації українських націоналістів (OUN) у Львові, 1943 рік.

Група членів Організації українських націоналістів (OUN) у Львові, 1943 рік.

УПА виступає проти радянської влади та за незалежність України. УПА виступає проти радянської влади та за незалежність України. УПА виступає проти радянської влади та за незалежність України.

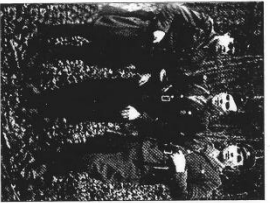
Ландшафт у Львові, 1943 рік.

Іван Брусиловський ("Григ") (1916-1997), організатор підпілля в Україні, член Української Центральної Ради, командир загону Східноукраїнського національного визвольного корпусу УПА ("Східна")

Українські повстанці приєдналися до партизанського загону Івана Мухоморова, командира загону "Східна" УПА, який діяв в районі міста Івано-Франківська. Мухоморов був убитий в 1944 році в районі міста Івано-Франківська.

Полтавська шкільна група "Східна" (дебіютувала в боях в районі міста Івано-Франківська, 1945 р.)

330

Григорій Іванович Степанюк, командир загону "Східна" УПА, який діяв в районі міста Івано-Франківська. Степанюк був убитий в 1944 році в районі міста Івано-Франківська.

Іван Мухоморов, командир загону "Східна" УПА, який діяв в районі міста Івано-Франківська. Мухоморов був убитий в 1944 році в районі міста Івано-Франківська.

Іван Мухоморов, командир загону "Східна" УПА, який діяв в районі міста Івано-Франківська. Мухоморов був убитий в 1944 році в районі міста Івано-Франківська.

УПА в районі міста Івано-Франківська, 1944 рік.

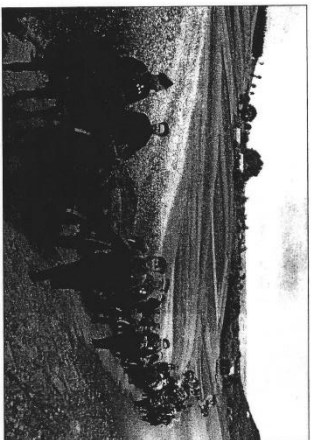
Юрій Бондаренко, командир загону "Східна" УПА, який діяв в районі міста Івано-Франківська. Бондаренко був убитий в 1944 році в районі міста Івано-Франківська.

Під командирством партизанського загону "Східна" УПА в районі міста Івано-Франківська, 1943 рік.

Степан Коваль, командир партизанського загону "Східна" УПА, який діяв в районі міста Івано-Франківська. Коваль був убитий в 1944 році в районі міста Івано-Франківська.

Під час операції "Велика бовбоха" (січень-квітень 1946 р.) радянські гарнізони зайняли всі населені пункти Прикарпаття і Карпатського краю, мобільні групи загонування речової дії, застосовували авіацію. Чисельність українців руху опору скоротилася до різних одиниць, на 40-60 % за даними

Української націоналістичної підпілля. У ході операції "Велика бовбоха" (січень-квітень 1946 р.) радянські гарнізони зайняли всі населені пункти Прикарпаття і Карпатського краю, мобільні групи загонування речової дії, застосовували авіацію. Чисельність українців руху опору скоротилася до різних одиниць, на 40-60 % за даними

331

Г. Кулішін – командир радянського партизанського загону "Іскра", що діяв на території Прикарпаття

■ G. Kulishin, commander of the Iskra (Spark) Soviet partisan regiment, fighting in the territory of Precarpatia

Майор Володимир Цимбалюк – учасник звільнення м. Станіслава від німецько-фашистських загарбників, 1944 р.

■ Major Volodymyr Tymbaliuk, participant of the liberation of Stanislav from Nazi-German invaders, 1944

В. Горелов – герой Радянського Союзу, командир танкової дивізії, що брала участь у звільненні Станіславщини від нацистських окупантів

■ V. Horelov, Hero of the Soviet Union, commander of the tank division, who took part in the liberation of Stanislav region from Nazi occupant

А. Цаплін – герой Радянського Союзу, який загинув, звільняючи м. Рожнятів, 1944 р.

■ A. Tsaplın, Hero of the Soviet Union, who was killed during the liberation of Rochniativ town, 1944

радянської сторони, за час зимово-весняних операцій 1946 р. на теренах Станіславщини було розгромлено 68 формувань УПА і ліквідовано 145 організацій ОУН, знищено 1836, захоплено в полон і заарештовано 3030 членів ОУН і УПА та симпатиків націоналістичного руху. 24 лютого 1946 р. під час бою групи повстанців з рейдово-пошуковою групою 215-го стрілецького полку військ НКВС у районі Чорного Лісу загинув один з найвідоміших повстанських керівників командир куреня "Чорний Ліс" УПА-Захід В. Андрусяк ("Грегіт", "Різун").

Напрями й тактичні засоби збройної боротьби ОУН та УПА у цей час були досить різноманітними: несподівані напади на гарнізони й пости МВС, наскоки на центри перебування компартійно-радянської адміністрації, засідки на шляхах і біля в'їзду в населені пункти, нищення комунікаційних споруд та засобів зв'язку, саботажні акції, руйнування промислових об'єктів, адміністративних спо-

Радянські солдати форсують

Радянські воїни ведуть бої на

Радянські воїни ведуть бої на

332

Повстанці розстрілюють червоної машини, що загарбали Вісків, 1944 р.

Заїті ОУН та УПА на Прикарпатті не змагалися повстати влітку 1944 р. Сталося так, що в 22 бойові групи УПА (149 бійців), 168 під-

Віска то Чортківського району переділом, поблизу с. Віно Горбовацького району переділом, через Дністер, Вісків, 1944 р.

Від червня до листопада 1948 року на Станіславщині проти ОУН і УПА було проведено 65 бойових груп УПА та підпільних осередків ОУН, воїни і заарештовано 1632 повстанців і підпільників та їхніх прихильників. 3-5 грудня на озерах спалювалися 215-го стрілецького полку Червоної Армії. Діло відбулося в Польському Перегірському районі. Служби безпеки і розвідки ОУН Карпатського краю в. Давид (Митри). Потужний наступ радянських сил на по-

Капітан Плавко Адамів – командир партизанського загону в Станіславі, 1944 р.

Радянські військові частини на підступах до м. Станіслав, м. Амвросіїв, 1944 р.

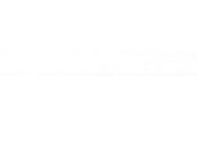

В. Горелов – герой Радянського Союзу, командир танкової дивізії, що брала участь у звільненні Станіславщини від нацистських окупантів

У кінці 1940-х – на початку 1950-х років боротьба між Радянською владою і визвольним рухом на Прикарпатті велася у військовий, політико-економічний та господарський площинах. На 1948 р. у діючій колгоспній будівництві були численні бойові групи ОУН (688 осіб), 26 бойових груп УПА (345 осіб), 859 окремо діючих підпільників та повстанців.

Радянський воєначальник Плавко Адамів – командир партизанського загону в Станіславі, 1944 р.

Александр Косаченко служив медиком в 27-й бригаді медичих сестер СРСР.
 ■ СРСР
 Катерина Митронова, членкиня Комітету звільнення Шанхайю

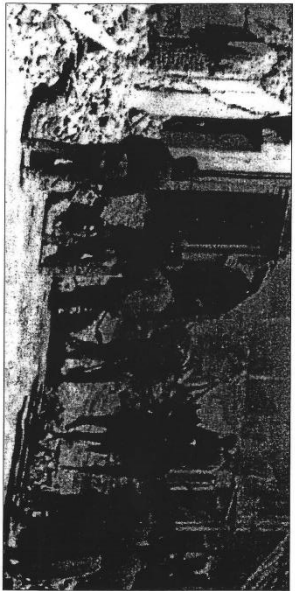
Микола Юлія Пилипенко, опортуніст і партизанський командир в містечку Панора, 1944 р.
 ■ МДР
 Філіппов, учасник звільнення Шанхайю від нацистського режиму, отримав Орден Червоного Прапора, 1944 р.
 ■ СРСР
 Філіппов, учасник звільнення Шанхайю від нацистського режиму, отримав Орден Червоного Прапора, 1944 р.
 ■ СРСР

Філіппов, учасник звільнення Шанхайю від нацистського режиму, отримав Орден Червоного Прапора, 1944 р.
 ■ СРСР
 Філіппов, учасник звільнення Шанхайю від нацистського режиму, отримав Орден Червоного Прапора, 1944 р.
 ■ СРСР

Три жінки вийшли з вулиці вранці 27 липня 1944 року в місті Шанхайю після звільнення від нацистських загарбників

334

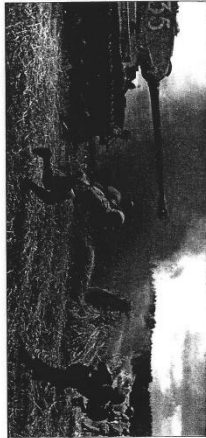
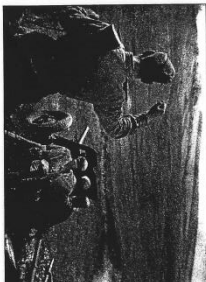

пільних організацій ОУН (817 осіб) і майже 500 окремих діючих боровиків та негероїв. Саме вони завдали відплатних ударів по об'єктах радянської влади. У листопаді-грудні вони здійснили 38 акцій, у тому числі 23 терористичних напади на компартійно-радянський та комсомольський актив. Найбільш активно повстанці та підпільники продовжували діяти на Станіславщині у 1949 році. Тут стали на 1 квітня 1949 р. на бойові дії окремі організації ОУН (165 осіб) і 1379 окремих діячів. Усього 1395 осіб. Упродовж травня-листопада 1949 р. повстанці і підпільники здійснили на території області 212 акцій, унаслідок яких втрачені життими, пораненнями і заарештованими радянськими органами 200 осіб. За 1949 р. і 4 місяці 1950 р. від рук націоналістичного підпілля на Прикарпатті загинули 200 голів сіл, 19 голів комсомолів, 30 улюблених дітей мати.

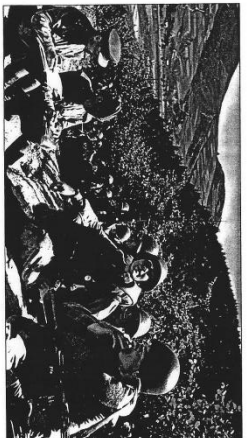
У відповідь на дії повстанців та підпільників радянська влада відвозила широкими рейсами в концлагері в Сибіру, лише за перший квартал 1949 р. її відокремлю програвити

У БОЇ, АДУГО І СВЯТОМУ ЯВНІТІ ТА ВІСВОДНІХ СНАРІЖКАХ

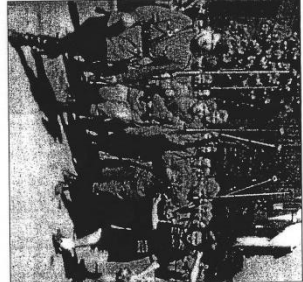

ВЕРНИЙ СЫН РОДНЫ
 Младши сын Иван Бурлакин Битва за село Косово, выдвинул гранату, спас товарищей с фронта.
 и умно организатор с фронта

Иван Бурлакин, младший сын Ивана Бурлакина, участник Великой Отечественной войны, отличился в боях за село Косово, выдвинул гранату, спас товарищей с фронта. За мужество и героизм, проявленные в боях, Иван Бурлакин был награжден орденом Красного Знамени.

на Станіславщині повністю 30 і частково 133 бойових груп у ПАІ і підпільних 78 осіб. Ці ОУН, втрачені за період 1949 р. сили вели бойовий брх у Станіславській області: недовраховали у своїх рядах понад 1820 осіб. Неповністю втрачено для повстанців і підпільників виважували загибель у квітні 1949 р. провідника ОУН Карпатського краю й командира УПА-Закарпа. В. Сидора ("Шевкет", "Вийти"), Крім цього, впродовж чуч-березня 1949 р. з території Станіславщини було депортовано 372 родини (1030 осіб).

335

Учасник подвигу в Карпатському націоналістичному військовому районі м. Станіслав, 27 липня 1944 р.
 ■ СРСР
 Сергійчук, учасник звільнення Шанхайю від нацистського режиму, отримав Орден Червоного Прапора, 1944 р.
 ■ СРСР

Національні провідники (1944-1950): Іван Ісидорівський (1944-1946), Дмитро Ісидорівський (1946-1950).

Сталінські провідники (1950-1962): Іван Ісидорівський (1950-1951), Дмитро Ісидорівський (1951-1962).

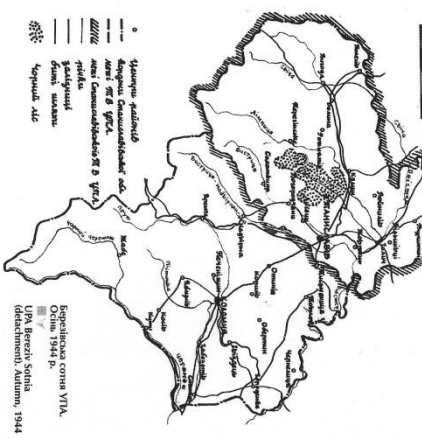
ООН супер-дітейс Ісидорівський (1962-1991): Іван Ісидорівський (1962-1991).

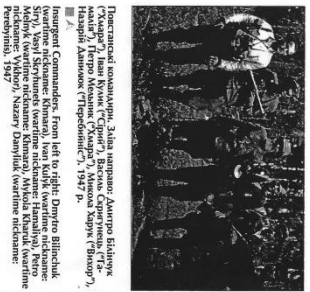
Іван Ісидорівський (1925-1953): Народився на війні, доктор УПА.

Іван Ісидорівський (1925-1953): Був в Берлінському проєкті, УПА республіканський.

ОСТ. ПІДСИЛА В РЕСПУБЛІКУ ПІДКАРПАТТЯ
Підписи: Митрофан, Митрофан, Митрофан, Митрофан.

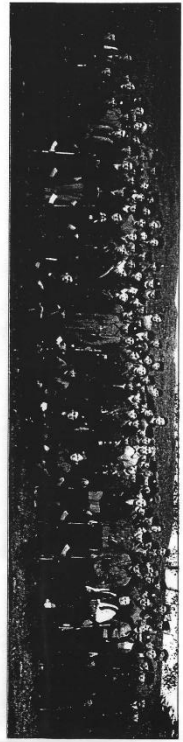
Берлінський проєкт: мовний проєкт у Адміністрації УПА в Берлінському проєкті.

Підписи: Митрофан, Митрофан, Митрофан, Митрофан.

Ісидорівський (1925-1953): Народився на війні, доктор УПА.

Ісидорівський (1925-1953): Був в Берлінському проєкті, УПА республіканський.

336

Прикарпаття в добу тоталітаризму (1944 - 1991)
Przycarpattia in the period of totalitarianism (1944 - 1991)

206-262

Україна, пройшло через довгий період виборів. Одним із найбільш значущих етапів комуністичного тоталітаризму, наслідки якого виявилися в політичному, економічному і духовному вимірах.

З наблизження радянських військ у західноукраїнському регіоні почалося масове втекти в західні частини України. Західні області України залишилися порожніми до закінчення Другої світової війни.

У 1944 році Прикарпаття було відновлено радянським політичним режимом. Повторно встановлено радянську політичну систему. Повторно встановлено радянську економіку, профспілки, комсомол, партійні органи, що реалізували політику «радянської» влади. У регіон було направлено тисячі партійців зі східних областей УРСР та інших регіонів СРСР. Переваження в західноукраїнській частині України відбувалися службовці зі східних областей стали основним методом проведення кадрової політики. На 1 січня 1946 року в області працювали 1600 комуністів, яких ЦК Компарті України сформував на партійну роботу. До серпня 1946 року додатково ЦК ВКП(б) і ЦК КП(б)У в Україні в області 8314 працівників 448 родного господарства, серед яких «Шляхетство» комуністів. 3565 комсомольців. У партійних відбудову швидко закінчилися. Західні області України за ініціативи західної України регіонів за області Луганська, Житомирська, Херсонська області.

У 1946 році радянська партійна організація Сталінської області призначила тільки 7,6% місцевої партійної організації до населення області створився з недовірою. 22 Сивітківській (У 1962 році перейменовано на Івано-Франківську) області.

Після війни одним із важливих напрямків роботи партійних і каральних органів була

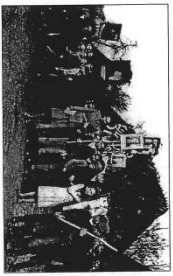
Розмітки політпоспівачів у місті Івано-Франківськ, квітень 1975 р.
Marks of political agitators in Ivano-Frankivsk, April 1975.

Меморіальна дошка на вулиці Тітової, 1944-1947 рр. імовірно в місті Івано-Франківськ.
Memorial plaque to the victims of deportations of Ukrainians in 1944-1947, Dolyva town, m. Ivano-Frankivsk.

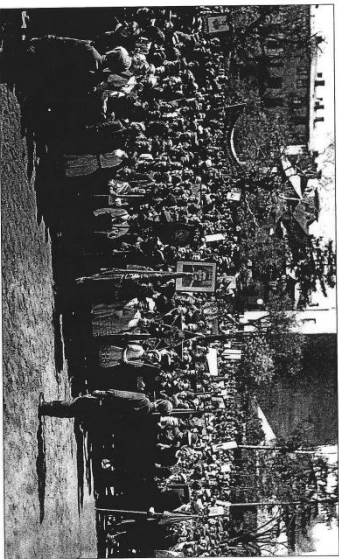

качці краю самовільно правляють на відомий народний господарства. Особливо багато заборонилося на політичних ідеологів. У 1944-1991-х роках на Перекарпатті створено широкі промислові інфраструктури: Зокрема, реорганізовано нафтову промисловість (введення і розширено роботу Надрівнянського нафтопереробного заводу, в 1952 р. утворено нафтопромислове управління „Доминандрат“, деревообробну (він-господарство, Надрівнянський, Давалгиский і Бодзівський дозонобробної). У цей період завершено будівництво теплової електростанції (станція з напругою вище, у міжнародній системі „мір“ Давалгиский виробничого підприємства „Хорониці“, Івано-Франківський приватний завод, завод „Антолачів“, „Пржекарський меблевої компанії, Іскменська хутрова фабрика, Кошівська і Скам'я Гайдина І Девалгиский деревооброб-

Вулиця Радянської влади в селі Івано-Франківський район, 1948 р.
Soviet power street in the village of Ivano-Frankivsk, 1948.

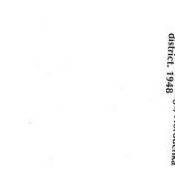
Радянська влада в селі Івано-Франківський район, 1948 р.
Soviet power street in the village of Ivano-Frankivsk, 1948.

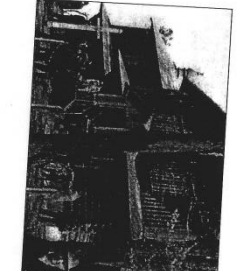
Мітинг в містечку Івано-Франківський район, 1948 р.
Meeting at the town Council in Kolomyia town, 1948.

349

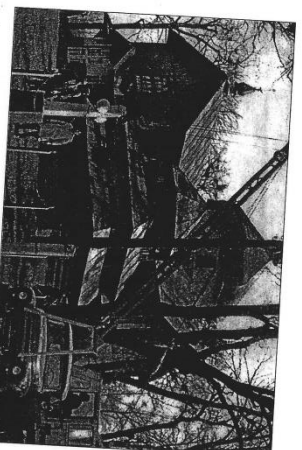
Вид з вулиці Радянської влади в селі Івано-Франківський район, 1948 р.
View from the street of Soviet power in the village of Ivano-Frankivsk, 1948.

Розмітка церкви в селі Івано-Франківський район, 1948 р.
Marking of the church in the village of Ivano-Frankivsk, 1948.

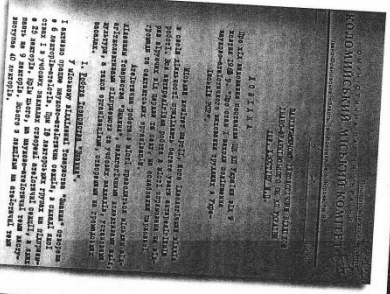
Вид з вулиці Радянської влади в селі Івано-Франківський район, 1948 р.
View from the street of Soviet power in the village of Ivano-Frankivsk, 1948.

Вулиця Радянської влади в селі Івано-Франківський район, 1948 р.
Soviet power street in the village of Ivano-Frankivsk, 1948.

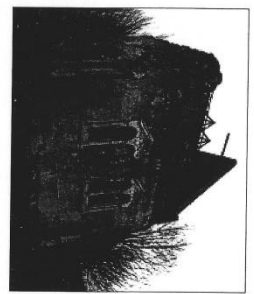
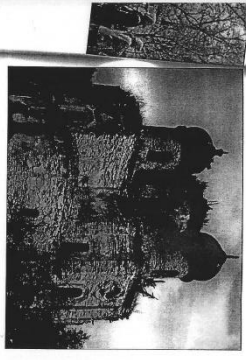
Вулиця Радянської влади в селі Івано-Франківський район, 1948 р.
Soviet power street in the village of Ivano-Frankivsk, 1948.

Вулиця Радянської влади в селі Івано-Франківський район, 1948 р.
Soviet power street in the village of Ivano-Frankivsk, 1948.

340

350

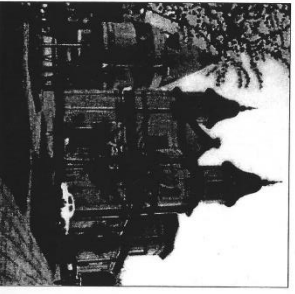
Зруйнований храм
■ / Demolished church
The church in Vinohyri village. 1943-1944. The church in Vinohyri village. 1943-1944. Demolished in the late 1940s.

Міта-карпати, здійснював тотальний контроль за ідейним змістом освіти, культури, літератури, творчість мистецтва, радіо- і телепередач, друкованої продукції, театрів, філармоній, музеїв.

У національному питанні радянський режим проводив широкомасштабну програму русифікації, насаджуючи комплекс меншовартості української нації. Одним з основних знарядь стає відестрамована політика знищення української мови.

Найбільшим із злочинів тоталітаризму став зухвалий геноцид Закарпаття крими, який стався широким етнічним пролетаріатом Російської імперії, адміністративним став вплив Трагічною сторінкою історії була спроба радянського режиму використати духовно-релігійну спадщину українського народу для життя народу України. Прокатившись на територію України, радянська влада виступила проти української церкви, яка була проголошена конфесією на теренах краю. 8-10 березня 1946 р. собор Греко-католицької церкви у Львові під тиском властей сесював члню з Ватиканом і диктував Греко-католицьку церкву. Подальше переслідування представників Греко-католицького духовенства, які не перейшли у православ'я, Вступивши психогічно-моральному тиску, адміністративним та репресивним заходами, греко-католицьке духовенство і вірні, духовним батьком яких був митрополит Й. Салий, не підтримали рішення собору і перейшли в підпілля.

Незважаючи на меката тоталітаризму, дух опору на Прикарпатті не припинявся. Його форми були різноманітні: від збройного повстанського руху, очолюваного ОУН і УПА, до політичного протесту, зокрема, бойкот підписання виборів до Верховної Ради в СРСР і клятвах гвдв, ОУН і УПА вчинили антикомуністичну акцію протесту, яку закінчили застрелюючи в місті Львові. У квітні 1946 року в місті Львові відбувся виборчий процес до Верховної Ради СРСР. 10 лютого 1946 р. Частина сесії цього дня покинула свої оселі, щоб не брати

Музей етнічного релігійного та історичного музею в місті Львові. 1989 рік.
Музей етнічного релігійного та історичного музею в місті Львові. 1989 рік.
Музей етнічного релігійного та історичного музею в місті Львові. 1989 рік.

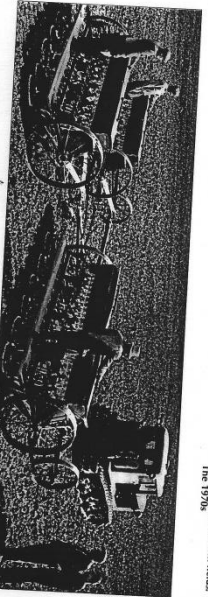
Генерал-майор української армії
■ / General-major of the Ukrainian People's Republic
Генерал-майор української армії. 1918-1919 роки.
Генерал-майор української армії. 1918-1919 роки.

Генерал-майор української армії
■ / General-major of the Ukrainian People's Republic
Генерал-майор української армії. 1918-1919 роки.
Генерал-майор української армії. 1918-1919 роки.

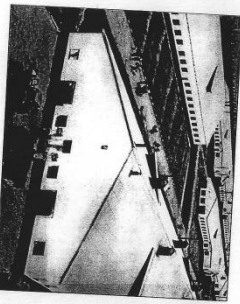

На колесних маках.
■ / On wheeled sleds.
На колесних маках. 1970-і роки.
На колесних маках. 1970-і роки.

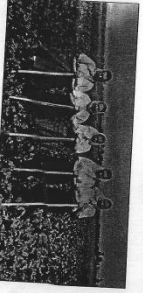

Участь у виборках. На них було організоване спротивне повстання, симою і погрозами примушували селян іти на виборчу дільницю. За провала виборів голова виборчої комісії Сєвєн було було заарештований як "ворог народу". 8 лютого 1947 р. у день виборів до

Відомий український композитор і диригент Дмитро Бортняк.
■ / Famous Ukrainian composer and conductor Dmytro Bortnyak. 1904-1987 роки.
Відомий український композитор і диригент Дмитро Бортняк. 1904-1987 роки.

На плакаті, 1970-і роки.
■ / On the poster, 1970s.
На плакаті, 1970-і роки. 1970-і роки.
На плакаті, 1970-і роки.

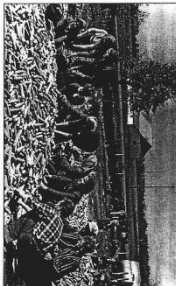
Аванс бригади, 1960-і роки.
■ / Advance of the brigade, 1960s.
Аванс бригади, 1960-і роки. 1960-і роки.
Аванс бригади, 1960-і роки.

Верховної Ради УРСР і до обласних рад, на днівці 1122 у Надвірній невідомий викнув в урну 5 листків із написом "Ми голосуємо за українських повстанців, за УПА, 10 000 бандарівців".

Сторони лібералізації останньо-політичного життя в хрущовський період, в Україні, обрели основу командно-адміністративної системи.

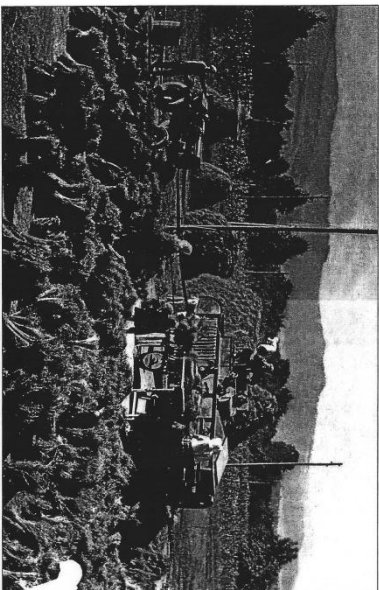

Грошова одиниця
монетарного ас-
пекту в офісі
в Радянському Союзі у кін-
ці 1948-х років
A banknote of 10 denimeons
which circulated in the USSR
up to the late 1940s

Обробка сільськогос-
подарських угідь
під час процесу
пери 1950-х
Farm production process,
late 1950s

розіймався дисидентство, що стало новітньою формою громадянського протесту. Значна кількість вивіль незгоди з тоталітаризмом брала пов'язані саме із Західною Україною. Були частину дисидентів на Прикарпатті (41 особа) ставалими представники інтелі-генції (інженерів, митці, режисерів).

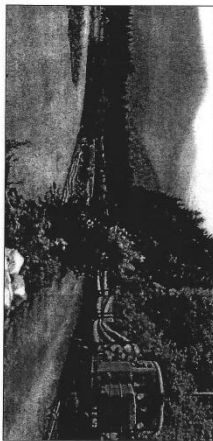

Переробка дерев, 1970-ті роки
Timber processing, late 1970s

353

Витяг асів з Прикарпаття,
1969 р.
Timber transportation from
Prekarpatia, 1969

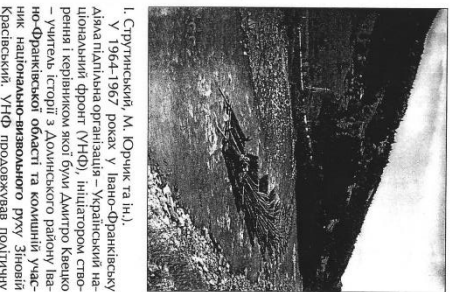

Асесман на Червоній Вер-
шині, Івано-Франківський район, 1969 р.
Timber felling down the
Red Mountain, Ivano-Frankivsk
district, 1969

На Радянському асесмані-
менті, 1970-ті роки
Timber felling processing
plant, late 1970s

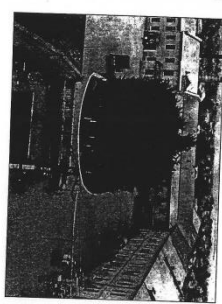
щкі священники, студенти). Дисидентський рух мав яскраве національно-демократичне спрямування. Вивагами громадянського протесту були: поширення антирадянських листівок, сам-видаву, праше дисидентів („Мислені“, „Ре-портж“, проскуховування перекази нелегальних листівок, „Голос Америки“, „Свобода для України“, запити державні організації архієпископів, керівних інтелектуальних організацій перед Україною, організації заходів. Особливо пам'яті Т. Шевченка тощо. Особливо самвидавчої літератури західного регіону

Україні стала гостра критика радянського режиму, вимога державної незалежності, апеляція до попередніх етапів українсько-го національно-визвольного руху, зокрема, ОУН і УПА. На Прикарпатті мало місце і релігійне дисидентство, представники яко-го виступали за утвердження не акадарова-но, а фактичної свободи совісті, вимагали відновлення греко-католицької церкви. Тобуч із цих здійснювалися спроби ор-ганізованого опору радянській тоталітар-ній системі. Зокрема, в кінці 50-х років у Станиславі дава підлітків Об садана пар-тизанського Україна, створене групою ролітиків та студентів (Я. Катчук, В. Івків,

І. Струтинський, М. Юрчук та ін.,
У 1964-1967 роках у Івано-Франківську
давала підлітків організація – Український на-
ціональний фронт (УНФ). Ініціатором ство-
рення і керівником якої були Дмитро Квядко
– учитель історії з Доминського району Іва-
но-Франківської області та командир Україн-
ського національно-визвольного руху Зіновій
Красівський. УНФ продовжувала політичну

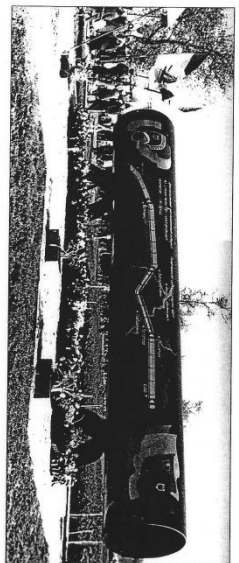
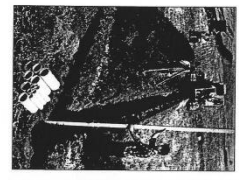
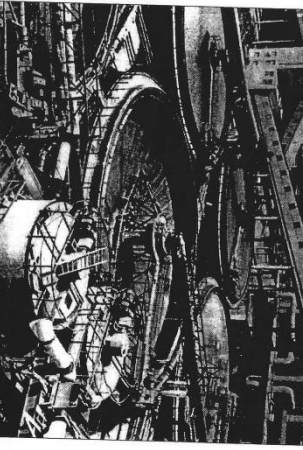
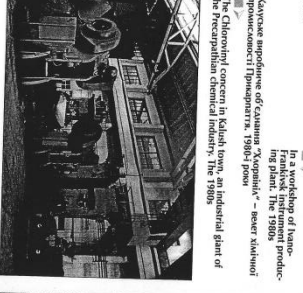
354

Технічний учнівський факультет, 1967 р.
Тремелівський лінійний завод, 1967 р.
Завод АСТ «Надпорожжя», 1980-і роки
Міська фабрика швейних виробів, 1980-і роки

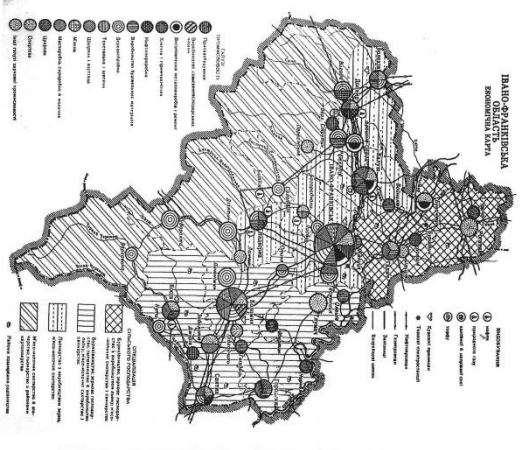

Білоруська ДРЕС, 1969 р.
Учбово-науковий центр «Харківський інститут енергетики», 1980-і роки

Модернізація роботи на шахтах Івано-Франківщини, 1970-і роки
Лінійний завод «Надпорожжя», 1980-і роки
Економічна карта Івано-Франківської області, 1980-і роки
Міська фабрика швейних виробів, 1980-і роки

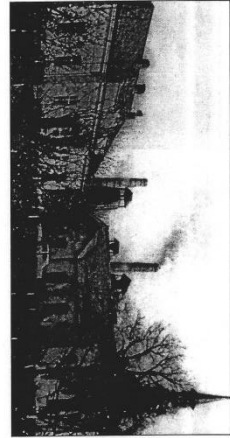
Гельсінкської групи (П. Січко, О. Попович, О. Заміха та ін.).
Однак, реакція тоталітарного режиму не забарилася. Вона виявилася у хвилі арештів, проведених у середовищі творчої інтелігенції України, звинуваченої в «українському буржуазному націоналізмі». У 1929 р. над діячами Об'єднаної партії виводилася Українська партія «Свободний процес», на яку

Будівництво електростанції «Солі», 1970-і роки
Лінійний завод «Надпорожжя», 1980-і роки

ПРИКАРПАТТЯ

Адміністративний комплексний завод, 1969 р.
 Держпрадпост, 1965

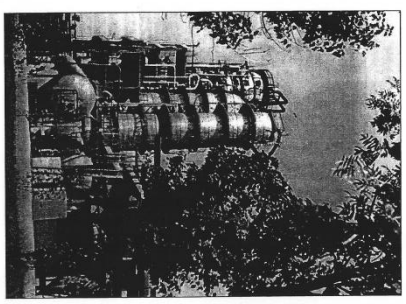

Адміністративна будівля в Івано-Франківську, 1969-1970 роки
 Держпрадпост, 1965-1966 роки
 Держпрадпост, 1965-1966 роки

радянської влади проти тих українських громадян, які відстоювали право свого народу на свободу і незалежність. У невеличких умовах терору він продовжував боротися за національні ідеали, провадив акції громадянської непокори.

Економічний застій середини 80-х років і народження руху опору тоталітарній системі змусли радянське керівництво вважати виробництва, всеохоплюючої системної кризи і остаточного краху радянської тоталітарної системи. Хвилясте ставлення до природних ресурсів, функціонування хімічних та енергетичних гігантів перетворило промислові центри України на зони екологічного апокаліпсиса.

Трагічною сторінкою в історії краю ставала війна в Афганістані, в якій брали участь

са до перебування суспільного життя. Однак, СРСР не здатний був відповісти на виклики історії, оскільки реформи не виходили за межі командної системи. Соціальному прогресу було принесено в жертву народну волю, висловлену-примусованою комлексу. Завдяки на посадках багатьох українських діячів з п'ятидесятих років до абсолютного ста-

2881 прикарпатців (82 чол. загинули), 105 повернувшись інвалідами.

Стало очевидним, що без радикального державного, в тому числі й економічного суверенітету, без повноважень народу істотних зрушень досягти неможливо. Результатом перебування стало усвідомлення суспільством неможливості подальшого життя в умовах тоталітаризму. Основними досягненнями політики гласності стали: аквідація "Білих плачів" в історії, повернення з небувства репресованих радянським режимом політичних і культурних діячів, заборона літературних творів, кінорежисура, наукова і публіцистична праця; подолання цензури, руйнування старих диктаторських стереотипів. Прикарпатті в цілому ставалися перетворення, разом з іншими чинами свої особливості. Зокрема активізація національного руху в Україні!

Івано-Франківськ

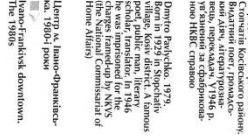
Ольга Дзюрбиншчак (1883-1966) - українська актриса, оперна співачка, народна артистка України. Народилася в с. І. Франків. Н. Кобрицького. У 1915 р. вступила до Київського університету. У 1918 р. працювала в театрі. Заміжня 1928 р.

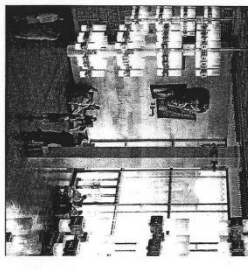
Ігор Мельник (1928-1991) - український письменник, журналіст, громадський діяч. Народився в с. І. Франків. Закінчив Київський університет. Працював у редакції журналу "Літературна Україна". У 1972 р. був заарештований за участь у діяльності Української народної партії. Помер у Львові 1991 р.

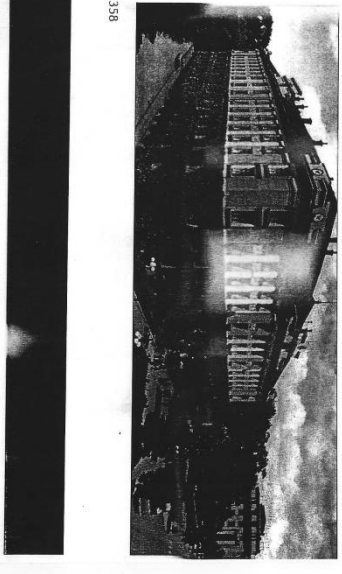
Дмитро Павличко (1929-1997) - український політичний діяч, письменник, громадський діяч. Народився в с. І. Франків. Закінчив Київський університет. У 1948 р. був заарештований за участь у діяльності Української народної партії. Помер у Львові 1997 р.

Івано-Франківський будинок Івана Франка, 1966

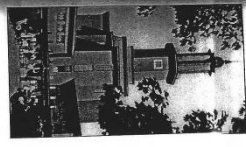

Івано-Франківський будинок Івана Франка, 1966

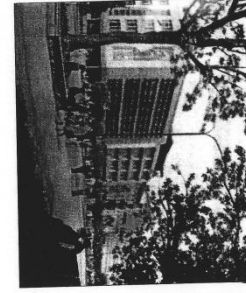

Івано-Франківський будинок Івана Франка, 1966

Прикарпаття в добу

Івано-Франківський міський музей. Вигляд з вулиці. Вигляд 1978 року. Різдвяний собор в Івано-Франківську в 1978 році

Різдвяний собор в м. Івано-Франківську в 1978 році

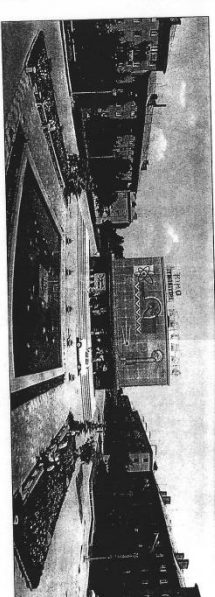
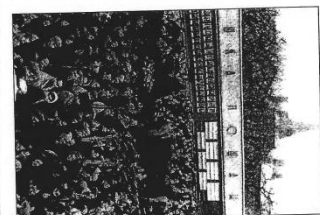

Микола Любченко (1935-1998) – український лікар, анатом, медик і біолог. Закінчив Київський державний університет ім. Шевченка. Працював в Інституті фізіології ім. О. М. Кошиця НАН України. Автор понад 500 наукових праць, 500 дисертацій на захисті. Заслужений діяч науки і освіти України. Член Національної спілки письменників України. Народного Руху України Микола Любченко

Указ Президиума Верховного суду про перейменування державної мови в Україні з 9 вересня 1989 р.

У К А З
Президиум Верховного Суду
України

359

Кіноцентр "Юсупів" у м. Івано-Франківську. 1980-і роки. The cinema in Ivano-Frankivsk. The 1980s

Микола

Микола Плачюк народився у 1927 р. в с. Рівні на Сиріївщині. Після Другої світової війни емігрував спочатку до Німеччини, а згодом – до Канади, де він свого президента (1972-1981), 1989 р. – «вікс-президент» України, УНР в еміграції, 1996-1997 роки – «сирійський президент». У 1981

Будинок у містечку Василівка належав Миколі Плачюку

Іван Курченок народився в 1905 році в с. Іванівці на Сиріївщині. Після Другої світової війни емігрував до Канади. Автор багатьох наукових праць, зокрема «Українська історія в еміграції», «Українська історія в еміграції», «Українська історія в еміграції» тощо.

Степан Винниченко (1884-1958) народився в с. Укрині на Сиріївщині. Президент УНР в еміграції з 1954 р.

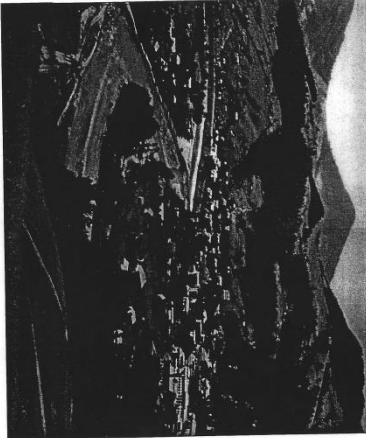
Вид на містечко 1980-і роки

Іван Винниченко (1889-1973) – український політичний діяч, революціонер, голова Центрального комітету УНР в еміграції.

Іван Киріличук народився в 1908 році в с. Кирілівці на Сиріївщині. Після Другої світової війни емігрував до Канади. Автор багатьох наукових праць, зокрема «Українська історія в еміграції», «Українська історія в еміграції» тощо.

360

Знамениті вулиці м. Єрмаківка, 1980-і роки

Микола Мороз (1904-1992) – художник, поема в 1925-44-е годы выключен на Удмуртской АССР. Член Союза художников. С 1949 г. преподаватель в Удмуртском институте культуры и искусств. Жил в деревне Халонь, близ села Роднички, Удмуртская АССР.

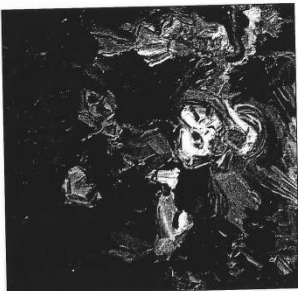

Микола Мороз. Христос воскрес. 1949 г. Масло, холст. 100x130 см.

Владимир Басак (1906-1986) – живописец, композитор. Родился в с. Каленово, Бирюлинский район. В 1928 г. поступил в Удмуртский институт культуры и искусств. В 1931 г. окончил институт. С 1934 г. преподавал в Удмуртском институте культуры и искусств.

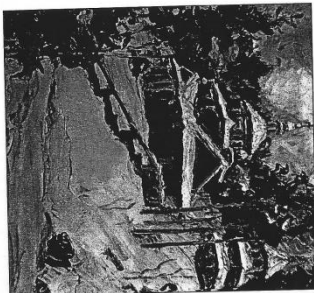
Владимир Басак. Self-portrait against the background of a landscape. 1936 г. Масло, холст. 100x130 см.

Микола Мороз. Христос воскрес. 1949 г. Масло, холст. 100x130 см.

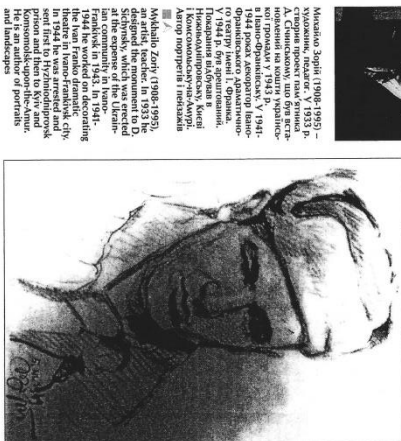
Владимир Басак. Self-portrait against the background of a landscape. 1936 г. Масло, холст. 100x130 см.

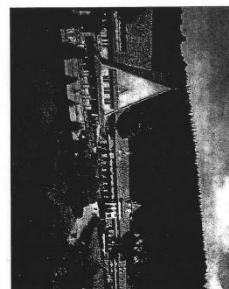
Микола Жигалов (1908-1985) – живописец, педагог. Родился в с. Сидорово, Удмуртская АССР. В 1931 г. окончил Удмуртский институт культуры и искусств. С 1934 г. преподавал в Удмуртском институте культуры и искусств.

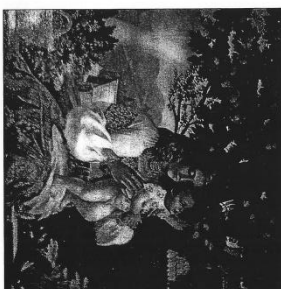
Микола Жигалов. Портрет на фоне пейзажа. 1976 г. Масло, холст. 100x130 см.

Микола Жигалов. Портрет на фоне пейзажа. 1976 г. Масло, холст. 100x130 см.

Микола Жигалов. Портрет на фоне пейзажа. 1976 г. Масло, холст. 100x130 см.

Микола Жигалов. Портрет на фоне пейзажа. 1976 г. Масло, холст. 100x130 см.

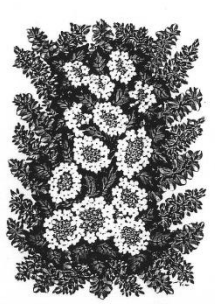
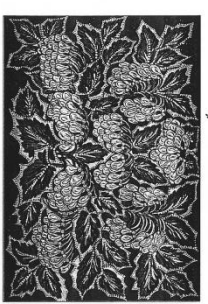
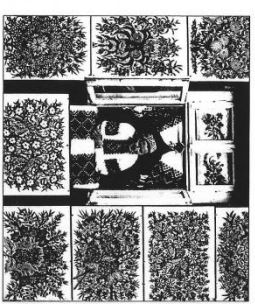
Микола Жигалов. Портрет на фоне пейзажа. 1976 г. Масло, холст. 100x130 см.

Пітерська Ховацка народна вишивка
Городищенського району.
3 1973 р. швейцарська
Заслужений майстер-продюсер
Українського народного
Фольклорного ансамблю
колективів України та сестри
в Одеській області.
1933 р. в селищі біля Ховацки
девічки району. Вона була
Пітерської Ліги України
в Одеській області.
Деякі з її робіт є зразком
Українського народного
фольклору та є також
в Одеській області.
Деякі з її робіт є зразком
Українського народного
фольклору та є також
в Одеській області.

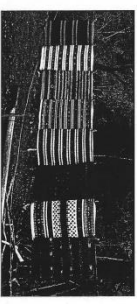
Роботи Галини Васюк
Галина Васюк
Галина Васюк (1924-2004)
Косівського району, жила,
УРСР і Україна. У 1980 р.
(1980), отримала премію
Українського народного
фольклору та сестри
в Одеській області.
1933 р. в селищі біля Ховацки
девічки району. Вона була
Пітерської Ліги України
в Одеській області.
Деякі з її робіт є зразком
Українського народного
фольклору та є також
в Одеській області.

Галина Васюк (1924-2004)
Косівського району, жила,
УРСР і Україна. У 1980 р.
(1980), отримала премію
Українського народного
фольклору та сестри
в Одеській області.
1933 р. в селищі біля Ховацки
девічки району. Вона була
Пітерської Ліги України
в Одеській області.
Деякі з її робіт є зразком
Українського народного
фольклору та є також
в Одеській області.

До пісні "Білий цвіт", 1969 р.
Пітерська Ховацка
Білий цвіт
White blossom song, 1969

Заслужений майстер-продюсер
Українського народного
фольклору та сестри
в Одеській області.
1933 р. в селищі біля Ховацки
девічки району. Вона була
Пітерської Ліги України
в Одеській області.
Деякі з її робіт є зразком
Українського народного
фольклору та є також
в Одеській області.

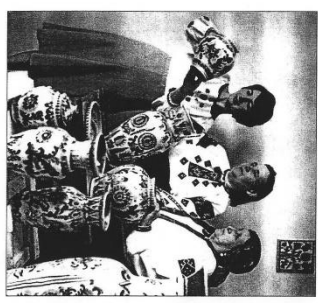
Дев'ять років працювала
в Одеській області.
1933 р. в селищі біля Ховацки
девічки району. Вона була
Пітерської Ліги України
в Одеській області.
Деякі з її робіт є зразком
Українського народного
фольклору та є також
в Одеській області.

Майстер української вишивки
Павло Шапка
Рівнянська область, Україна.
1933 р. в селищі біля Ховацки
девічки району. Вона була
Пітерської Ліги України
в Одеській області.
Деякі з її робіт є зразком
Українського народного
фольклору та є також
в Одеській області.

Рівнянська область, Україна.
1933 р. в селищі біля Ховацки
девічки району. Вона була
Пітерської Ліги України
в Одеській області.
Деякі з її робіт є зразком
Українського народного
фольклору та є також
в Одеській області.

Дев'ять років працювала
в Одеській області.
1933 р. в селищі біля Ховацки
девічки району. Вона була
Пітерської Ліги України
в Одеській області.
Деякі з її робіт є зразком
Українського народного
фольклору та є також
в Одеській області.

Відома вишивачка Ірина
Кодіва (1922-1989) з
с. Кошарів Косівського
району.
1933 р. в селищі біля Ховацки
девічки району. Вона була
Пітерської Ліги України
в Одеській області.
Деякі з її робіт є зразком
Українського народного
фольклору та є також
в Одеській області.

Відома вишивачка Ірина
Кодіва (1922-1989) з
с. Кошарів Косівського
району.
1933 р. в селищі біля Ховацки
девічки району. Вона була
Пітерської Ліги України
в Одеській області.
Деякі з її робіт є зразком
Українського народного
фольклору та є також
в Одеській області.

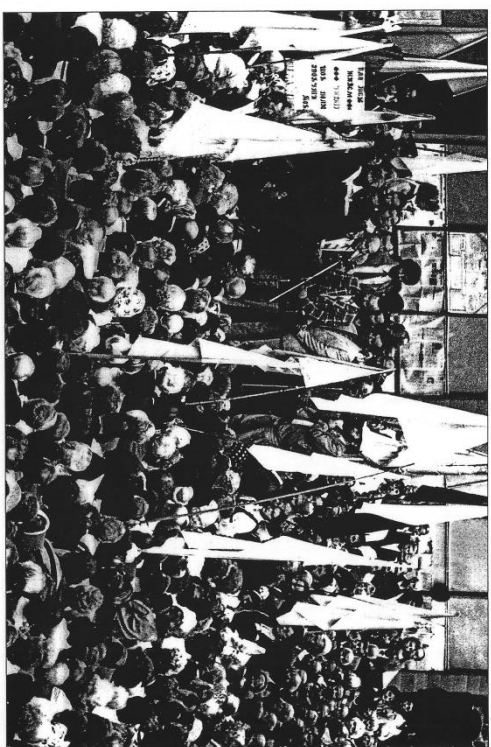
Народні діла на підтримку демократичних перетворень в Україні. Івано-Франківськ. Rally in support of democratic freedoms, 1992

трах міст області. Сьогодні більшість прикарпатських міст і містечок набули виразного європейського вигляду, зберігаючи при цьому свою історичну неповторність. У місті Коломиї збудовано унікальний Музей писанки, який став окрасою та визначальною картою stolovici покупецького краю.

Наш край справді можна назвати туристичною перлиною України. Карпатські гори мають не тільки своєю красою, але й першокласними готельними, туристичними і відпочинковими комплексами.

Успішно в гірських районах розвивається "зелений" туризм. Стали загальнодоступними своєю європейською якістю туристичні комплекси "Карпати", "Синьгора", "Бюковель". У мавровиничному куточку Карпат біля села Гута збудовано державну Резиденцію Президента України, де проводяться важливі зустрічі на міжнародному рівні.

У часи незалежності Прикарпаття поновило свій національно-культурний потенціал, область є осередком розвитку культури і мистецтва, освіти та науки. У

389

Івано-Франківськ митинг... Івано-Франківськ мас meeting...

Виступ голови Центрального Апарату Микола Жоланів, 1991 р.
Mikola Zholaniw, the Head of Central Executive Apparatus, 1991 of Republic of Ukraine

населених пунктах області. Але 90 державних і промислових мураб, зареєстровано понад 4000 пам'яток історії, культури та архітектури, функціонують більше 1600 культурно-просвітницьких установ. Прикарпаття радо зустрічає гостей на численних етнографічних і мистецько-культурних форумах. Загальнодоступними стали такі форуми як "Родослав" і "Родославчик", "Різдво в Карпатах", Галицькі фестивалі та фольклорно-етнографічні фестивалі "Бойківська вата".

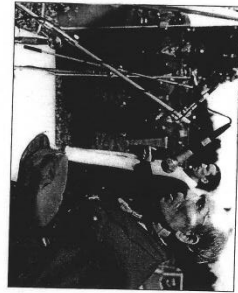
Славне Прикарпаття і своїми представниками мистецько-культурної галузі. Тут народилися і вирости. Духовно збагачили український народ 25 лауреатів Національної премії імені Т. Шевченка. Ми можемо гордитися іменами композитора

390

Vadym Mykhailivskyi, a member of the Ukrainian diaspora, stands with the author of the book, 1992 p.

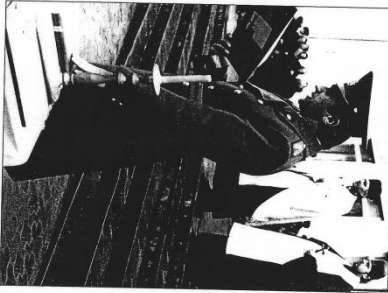

Members of the Ukrainian diaspora in the USA, 1992 p.

А. Кос-Андрієвського, Хаджинікіс О. Заліваха і В. Касіяна, співаки М. Стефлюк, писменники В. Д. Павличка, Т. Мельничука, С. Гушка, Р. Іванчука і братів Інішук. Європейський успіх на фестивалі Євробачення-2004 зобувала наша землячка Русалана Лижичко, запаливши енергійними гурьбаськими мотивами мільйони людей в різних країнах.

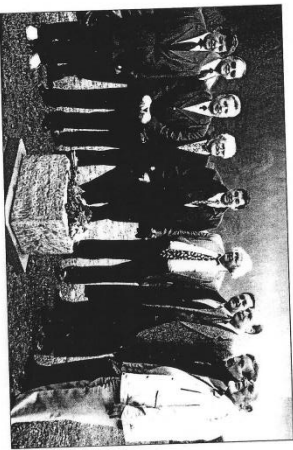
Members of the Ukrainian diaspora in the USA, 1992 p.

Members of the Ukrainian diaspora in the USA, 1992 p.

Members of the Ukrainian diaspora in the USA, 1992 p.

Учасники Всеукраїнського відеоконференційного з'їзду, який відбувся в Києві, 1991 р.

Відкриття музею на честь Михайла Грушевського в с. Копичинці, 1991 р.

Members of the Ukrainian diaspora in the USA, 1992 p.

Members of the Ukrainian diaspora in the USA, 1992 p.

Співробітництво та взаємодія між Україною та Івано-Франківськом у сфері організації наукових досліджень та освітніх програм. Відкриття в Івано-Франківську Музею історії української науки та освіти ім. Івана Франка. Організація міжнародних конференцій та симпозіумів. Підтримка наукових досліджень та освітніх програм. Організація міжнародних конференцій та симпозіумів. Підтримка наукових досліджень та освітніх програм.

Учасники Європейського форуму українців, Київ, 1997 р.
 Participants of the World Forum of Ukrainians, Kyiv, 1997

Доктор Івано-Франківського університету ім. Івана Франка, ректор Інституту української науки та освіти ім. Івана Франка, Київ, вересень 1997 р.
 Doctor from Ivano-Frankivsk, rector at the Institute of Ukrainian Science and Education, Kyiv, August 23-24, 1997

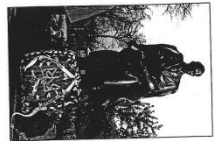
ментів на більш як 60 спеціальностях. На 68 кафедрах працює 775 викладачів, з них 60 академіків, докторів наук, професорів, 384 кандидатів наук, доцентів, які докладають зусиль до підготовки висококваліфікованих фахівців, ведуть активну наукову роботу в різних галузях знань, завдяки чому Прикарпатський університет уніфікований до числа кращих університетів України.

Прикарпатський університет успішно переживає на Босоньську програму європейської системи вищої освіти, що значно розширює сферу його можливостей на міжнародному рівні. Ректором університету є професор, член-кореспондент НАН України Богдан Остафійчук.

На державному рівні в області у 1999 році було відзначено знаменну дату 100-річчя з моменту заснування давньої школи святого Іоанна Баяра, відбудивши величезна праця укладачів конференції та урочисті заходи, приурочені до цієї події, в яких брали участь перші керівники нашої держави.

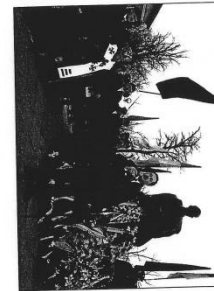
У червні 2004 року в Івано-Франківську, за ініціативою Інституту історії України та Національної Академії наук України,

393

Пам'ятник Степану Бандері в с. Сторіж Ужгородської області.
 Monument to Stepan Bandera in the village of Storizh, Uzhhorod district

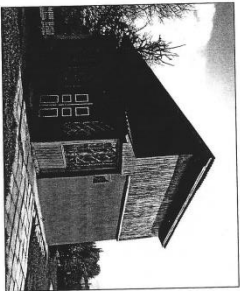
Частиня родинного будинку Степана Бандери в с. Сторіж Ужгородської області, що збереглася до наших днів.

Відкриття пам'ятника Степану Бандері в с. Сторіж Ужгородської області.
 Opening of the monument to Stepan Bandera in the village of Storizh, Uzhhorod district, June 29, 2005

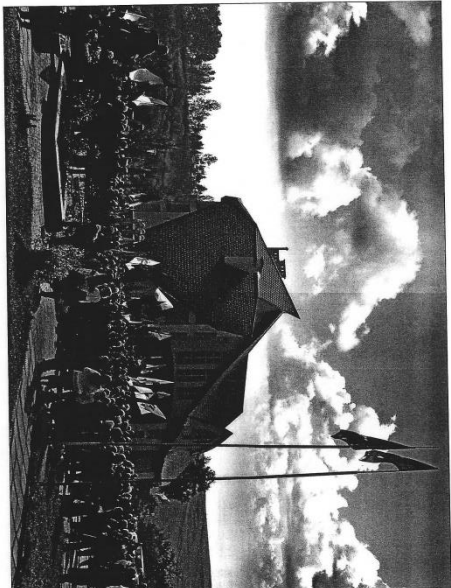

Пам'ятник Степану Бандері в с. Сторіж Ужгородської області.
 Monument to Stepan Bandera in Storizh, Uzhhorod district

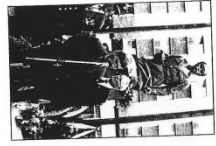
Прикарпатського університету імені Василя Стефаника та Івано-Франківської області державної адміністрації в рамках Всеукраїнського науково-методичного проєкту було проведено Першу Міжнародну наукову конференцію "Духовна вісь України: Галичина – Наддніпрянщина – Донеччина". В ній взяли участь понад сто науковців з усіх кутків України та представників зарубіжних країн, тематика обговорення мала значний суспільний та науковий резонанс.

Наш край замишляється визнанням архаїчних національно-демократичних традицій українського суспільно-політичного життя.

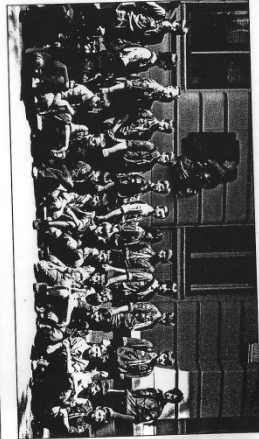

Відкриття пам'ятника Степану Бандері в с. Сторіж Ужгородської області.
 Opening of the monument to Stepan Bandera in Storizh, Uzhhorod district, June 29, 2005

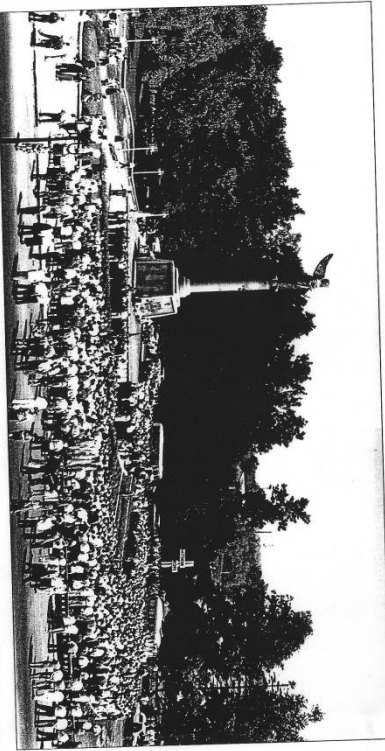
394

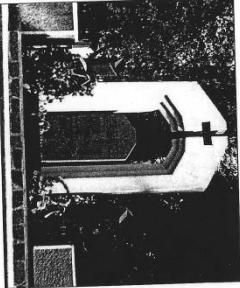
Відкриття пам'ятника
показовому УПА виступом
в с. Довжичі, 23 травня 1999 р.
Opening of the monument to
the Ukrainian Vasiy Antyukha
in Shshyr, May 23, 1999

Учасники відкриття меморіалу
в с. Довжичі, 23 травня 1999 р.
Participants of the opening of
the monument to Vasiy Antyukha
in Shshyr, Ukraine, May 23, 1999

Відкриття "Березня в
Україні" держави в
м. Довжичі, 18 травня 2002 р.
Memorial to fighters for the
independence of Ukraine
opened August 18, 2002

Відкриття пам'ятника
пам'ятникам українським
матерям в м. Кашулі
Меморіал до вшанування
жінки Германії
осередок Кашуль-Товн

та. В Барятках міста і сел: області віднов-
лені збо ж встановлені пам'ятники та інші
меморіальні знаки на вшанування видатних

постатей української історії: Т. Шевченка,
І. Франка, С. Бандери, Д. Вітовського, Рок-
Усолани, короля Данила Галицького та ін. У
пам'ятку про героїчну боротьбу українців
за національну свободу в містах слав
національні меморіальні комплекси і постанні і
наслідні меморіальні комплекси і постанні і
пам'ятні хрести. В області збудовані і
функціонують єдиний у державі національ-
ний музей-комплекс національному про-
відию С. Бандери. Були прикладіста-
тих мист і сіа носія імена сотель героїв
української історії.

Важким чинником духовного життя в
краї залишається церква. Число релігійно-
вих діячів зростає, з'являються нові органі-
зації, а полконецієнніє на і прикрасі. Ве-
дучи духовні храми є неповторною скар-
довою майже кожного міста і села. На іва-

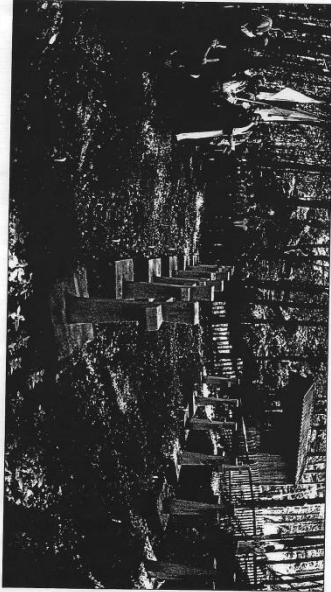
Відкриття меморіалу Слава
Слава в Меморіалі Слава
Рішення в Меморіалі Слава
в Кашулі-Товн, 18 травня 2002 р.

Відкриття меморіалу
в с. Довжичі, 23 травня 1999 р.

Учасники відкриття меморіалу
в с. Довжичі, 23 травня 1999 р.

Відкриття меморіалу
в с. Довжичі, 23 травня 1999 р.

Відкриття меморіалу
в с. Довжичі, 23 травня 1999 р.

Orestiy Kuzhynsky –
 Національний технічний
 університет України
 «Київський політехнічний
 національний університет»
 професор

Викладач, Кандидат наук,
 Ректор of Ivano-Frankivsk
 State University
 Рішенням Київської фізи-
 ко-математичної академії,
 професор, доктор інженер-
 них наук, член-кореспондент
 Національного технічного
 університету України «Київ-
 ського політехнічного націо-
 нального університету»
 Оrestiy Кузінський має
 понад 100 наукових праць,
 10 патентів

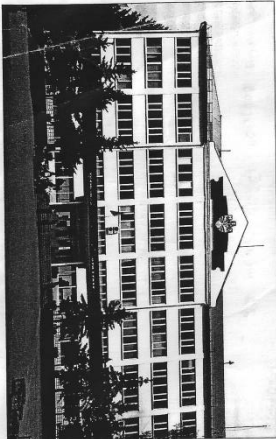
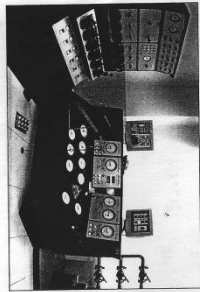

Ihor Nalyva – ректор Івано-
 Франківського державного
 медичного університету,
 професор, академік АМН
 України

Іhor Nalyva – Rector
 of Ivano-Frankivsk State
 Medical University, Doctor
 of Medical Sciences, Academician of Academy of Medical Sciences of Ukraine
 The main building of Ivano-Frankivsk State Medical University

У липні 2004 р. іванофранківці
 дізналися, що Ігор Нальва
 приїждяє до Івано-Франківська
 на запрошення ректора
 Національного технічного
 університету України «Київ-
 ського політехнічного націо-
 нального університету»
 професора, кандидата наук,
 члена-кореспондента АН
 України, члена Національ-
 ної академії наук України
 Ігоря Кузінського. Ігор
 Кузінський має понад 100
 наукових праць, 10 патентів,
 які він отримав міжнародно
 визнаними методами

в обговоренні важливих для визначення
 напрямів державного курсу. Наші країни
 активно вступили на виклики сучас-
 ного політичного життя, свідченням чо-
 го стали події Помаранчевої революції 2004
 року. Тоді абсолютна більшість мешканців
 області підтримала на президентських ви-
 борах кандидатуру діючого сьогодні пре-
 зидента В. Ющенка.
 Сьогодні Прикарпаття – це край, по-
 тенціал якого динамічно зростає, прива-
 люючи до себе як ділових людей у плані
 перспективного розвитку соціально-еко-
 номічної сфери, так і людей, які прагнуть
 високої і повноцінно відпочити, набратися
 здоров'я від цілющих карпатських гір,
 водні і повітря. ■

5. KULTUROLOŠKO POGLAVLJE

U tekstovima iz knjige „*Прикарпаття: спадщина віків*“, od kojih su neki prevedeni u ovom radu, autori se bave kulturno-povijesnim nasljeđem ukrajinske regije Prykarpattja. Na temelju prijevoda možemo hrvatskom čitatelju prenijeti nove kulturološko-povijesne informacije koje služe donošenju novih zaključaka vezanih uz navedenu regiju. S obzirom na to da je tema kojom se autori bave povijesno-političkog karaktera, jedan od najvažnijih zadataka prevoditelja je da se detaljno upozna sa povijesnim okolnostima te geografskim i demografskim karakteristikama tog područja. Koristeći stečeno znanje o specifičnostima jezika i terminologije korištene u tekstovima, krajnji cilj prevoditelja je u procesu prevođenja autentično prenijeti informaciju sa ukrajinskog na hrvatski jezik.

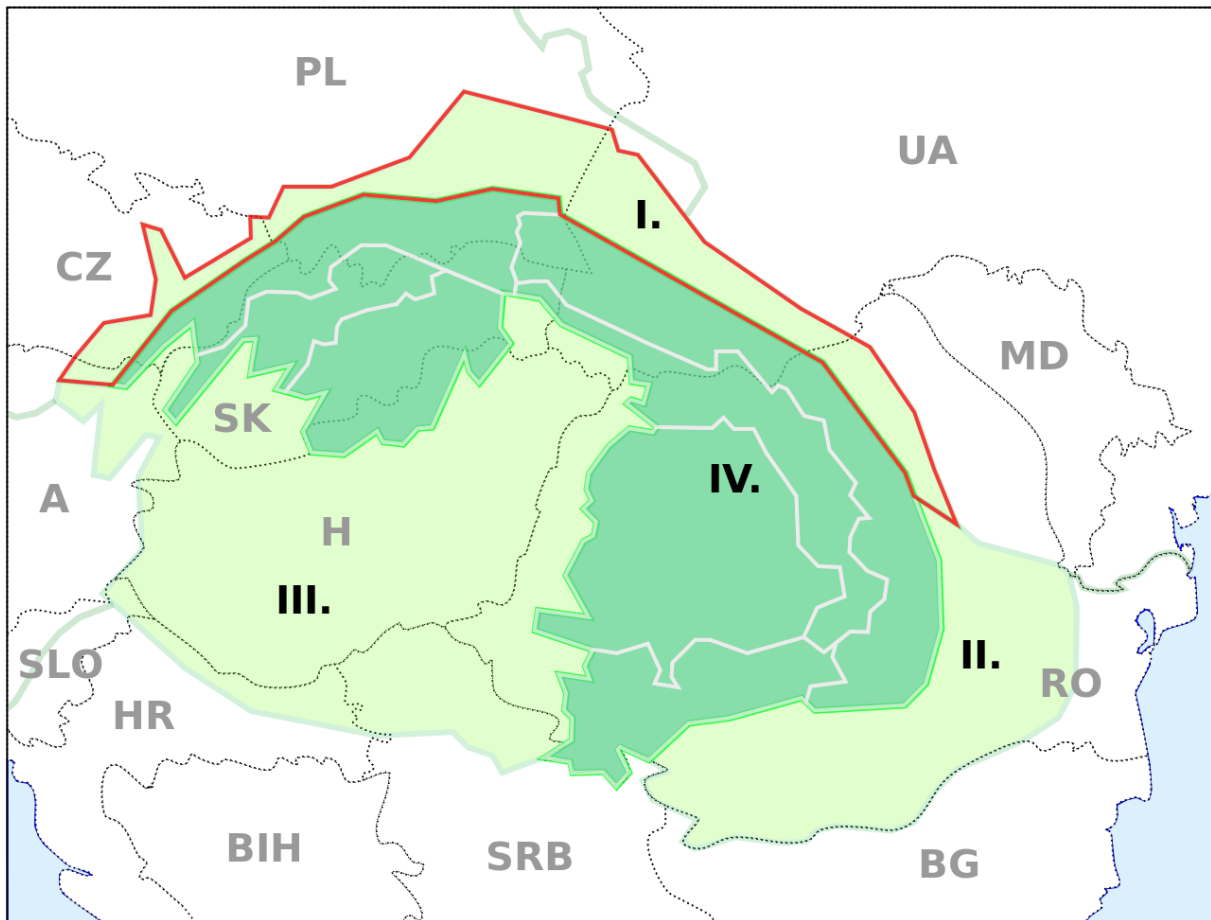
Iz knjige „*Прикарпаття: спадщина віків*“ u sklopu ovog rada prevedeni su tekstovi „*U ognju Drugog svjetskog rata i oslobodilačkih napora OUN i UPA (od 1939. do sredine 1950-ih godina)*“ (Кентій А. В., Лисенко О. Є., Марущенко О. В.), „*Prykarpattja u vrijeme totalitarizma (1944 – 1991)*“ (Галицька-Дідух Т. В., Щербін Л. В., Федорчак П. С.) te „*U neovisnoj ukrajinskoj državi*“ (Бурдуланюк В. М., Гаврилів Б. М., Кобута С. Й.).

U kulturološkom poglavlju ovoga rada sažeto su predstavljene najvažnije informacije iz prevedenih tekstova, kao i osnovne karakteristike regije koje čitatelju pomažu rasvijetliti kompleksne povijesno-političke događaje u drugoj polovici 20. stoljeća. Iz tekstova se mogu izdvojiti tri glavne perspektive, koje će u ovom poglavlju biti pojašnjene dodatnim informacijama :

- 1) vojno-politički događaji u regiji tijekom i neposredno nakon 2. svj. rata,
- 2) kontekst sovjetskog (ruskog) represivnog odnosa prema Prykarpats'koj regiji,
- 3) perspektiva gospodarskih i političkih promjena koje kulminiraju padom komunizma i ostvarenjem ukrajinske neovisnosti.

Kroz sve tri perspektive proteže se motiv ukrajinskog otpora i želje za slobodom, izražavajući se ne samo u borbi protiv fašističke Njemačke, već i u poslijeratnom otporu sovjetskim represijama te ostvarenjem samostalnosti u demokratskom društvu.

5.1. Prykarpattja - opće karakteristike

karta Karpatske regije, I. - Prykarpattja²³

Prema podacima navedenima u knjizi „Prikarpatska Galicija“ može se izdvojiti najosnovnije karakteristike te objašnjenje značenja samog naziva Prykarpattja. E. Paščenko navodi: „Prykarpattja je ukrajinski naziv (Прыкарпаття) za regiju u jugoistočnome dijelu Istočnih Karpata. Istočno predgorje Karpata seže od Češke i Poljske, kroz Ukrajinu do Rumunjske. Naziv se većim dijelom odnosi na prostor zapadne Ukrajine – uz Ivano-Frankivs’ku oblast, zajedno sa susjednom Bukovinom. Kao povijesno-etnografski pojam povezuje se ponajprije s prostorom Ivano-Frankivs’ke oblasti, smještene ispod karpatskoga gorja, zatim djelomično s Ljvivs’kom oblasti na istoku i Černivec’kom na jugu zapadne

²³ Карта Карпатського регіону.

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/2/28/Carpathians_Subcarpathia.svg/1280px-Carpathians_Subcarpathia.svg.png

Ukrajine. Prykarpattje je sastavni dio Galicije, koju na prostoru Ukrajine čine Ljivis'ka, Ivano-Frankivs'ka i Ternopiljs'ka oblast.²⁴ Ovu prostornu definiciju regije potvrđuju i drugi izvori²⁵, gdje je navedeno da iako granice nisu strogo određene, termin Prykarpattja se često primjenjuje kao sinonim za povijesnu regiju Galiciju (укр. Галичина), koji uključuje i područje Bukovine (укр. Буковина).

U nastavku odlomka u knjizi „Pikarpatska Galicija“ navode se i podaci o administrativnom uređenju regije, povijesti te stanovništvu: „Administrativno središte Prykarpattja je grad Ivano-Frankivs'k, nekadašnji Stanislav, dok široko područje ima niz značajnih povijesno kulturnih sadržaja koji mogu posebno zainteresirati hrvatski auditorij. U srednjovjekovnoj Rus'-Ukrajini jačala je ovdje Ğalyc'ka kneževina, s tada najvećim mjestom Ğalyc, koje je imalo središnju ulogu sve do kasnije utemeljenoga Lavova. Kroz povijest, prikarpatska je Galicija bila važan čimbenik u otporu antiukrajinskim vladama, koje su u zapadnoukrajinskoj regiji nailazile na snažnu nacionalnu svijest. Temelj je predstavljalo pučanstvo uz crkvu i vladare, te drugi staleži koji su čuvali nacionalnu osebnost izraženu u etničkim skupinama. Autohtono stanovništvo, koje se nazivalo Rusynima, uz to staroukrajinsko zajedničko ime iz doba srednjovjekovne države poznate po Nestoru kao Rus'ka zemlja, izražavalo se i kroz tradicionalnu kulturu nazvanu Guculi, Bojki i Lemki, uz posebnosti područja kao što su Pokuttje, Opole i dr.“

5.2. Vojno-politički kontekst

U tekstu „U ognju Drugog svjetskog rata i oslobodilačkih napora OUN i UPA (od 1939. do sredine 1950-ih godina)“ autori predstavljaju regiju u vojno-političkom kontekstu Drugog svjetskog rata. Ovdje se hrvatskog čitatelja upoznaje sa vojnim operacijama, vojnim jedinicama, taktikama, paktovima te drugim ratnim događanjima vezanim za Prykarpattja, te se regiju smješta u širi kontekst rata.

Jedna od karakteristika regije je snažan osjećaj domoljublja te je zbog toga stanovništvo često bilo na meti represija. E. Paščenko piše: „Prikarpatska regija bila je

²⁴ Prikarpatska Galicija : (prijevodi s ukrajinskoga) / priredili Jevgenij Paščenko i Tetyana Fuderer. - Zagreb : Udruga Hrvatsko-ukrajinska suradnja : Filozofski fakultet, Katedra za ukrajinski jezik i književnost, 2017.

²⁵ Вортман Д.Я. ПРИКАРПАТТЯ [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://www.history.org.ua/?termin=Prykarpattia> (останній перегляд: 15.12.2018)

snažan izvor nacionalno angažiranih rodoljuba u utvrđivanju državnosti Ukrajine koja je neprekidno nastajala padom različitih režima. Upravo su u Stanislavu 1919. proglašavani oblici neovisnosti povezivanjem istočne i zapadne Ukrajine u zajedničku državu. Nije slučajno ni da su represivni režimi, od nacističkog do sovjetskog, provodili ovdje posebno oštru antiukrajinsku politiku.“²⁶

Regija je po vojno-političkoj situaciji posebna, zato jer se na početku Drugog svjetskog rata našla u situaciji da se bez vlastite države nalazi između dvije sile - fašističke Njemačke i Sovjetskog saveza. Prema Hitlerovom planu, Prykarpattja je zbog velikog industrijskog potencijala trebalo germanizirati i pretvoriti u agrarnu regiju kao izvor zaliha za Reich. Nakon operacije Barbarossa, regija je pala pod njemačku vlast i njemački postaje službeni jezik. Ubrzo se stvara *Distrikt Galyčyna*. 1943. godine primjećuje se porast pobunjeničkih djelovanja protiv Nijemaca. Ukrajinski pokret otpora, ostvaren kroz organizacije UPA i OUN između dvije zaraćene sile pokušavaju ostvariti interese ukrajinskog naroda - ujedinjenje i samostalnost ukrajinske države. Prisiljeni su na taktičko gerilsko ratovanje protiv dva jaka suparnika i bez podrške drugih zemalja. U tijeku ratnih događanja na Prykarpattju, Ukrajinci su bili primorani ratovati protiv svojih sunarodnjaka u formacijama crvene armije, pobunjeničke vojske i njemačke vojske.

²⁶ Prikarpataska Galicija : (prijevodi s ukrajinskoga) / priredili Jevgenij Paščenko i Tetyana Fuderer. - Zagreb : Udruga Hrvatsko-ukrajinska suradnja : Filozofski fakultet, Katedra za ukrajinski jezik i književnost, 2017.

5.3 Pitanje ukrajinsko - ruskih odnosa

U prevedenim tekstovima kroz primjer Prykarpattja razmotren je i kontekst ukrajinsko-ruskih odnosa. Hrvatski čitatelj može se upoznati sa odnosom sovjetske, odnosno ruske vlasti prema Prykarpattju ali i cijeloj Ukrajini. Sovjetske vlasti ukrajinsku želju za slobodom izjednačavale su sa fašizmom: *„Među poznatim borcima za neovisnost, iz Prykarpattja je rodom Stepan Bandera, koji je na čelu nacionalnog pokreta, zajedno s drugima, proglasio 1941. Akt o obnavljanju Ukrajinske države. Bio je to razlog što je ubrzo bio uhićen i zatočen od 1941. do 1944. u nacističkim logorima, odbijajući suradnju s nacistima koje je doživljavao srodnim sovjetskim. U emigraciji su ga zbog nacionalne djelatnosti 1959. ubili enkavedisti, da bi ga poslije sovjetska propaganda proglašavala fašistom; pojam banderovec u ruskom leksikonu rabio se u lažima o ukrajinskom narodu kao kolaboracionistima, premda je Ukrajina dala snažan doprinos u pobjedi nad fašizmom.*²⁷

1944. sovjetske snage oslobađaju teritorij od Nijemaca, ali povratak crvene armije značio je i povratak sovjetskih represija. UPA se nastavlja boriti protiv njih, a borbe traju i nakon završetka rata. Pobunjenici su pretrpili velike gubitke, a bez podrške zapada otpor OUN i UPA sovjeticima završava porazom.

Od strane sovjetske vlasti provodi se Kolektivizacija, zabranjivani su ukrajinska crkva i jezik te su zatvarane kulturne ustanove. U tom kontekstu je opisan i razvoj ukrajinskog podzemnog pokreta otpora prema sovjetskoj vlasti. Tijekom rata sovjetski partizani usprkos borbama s Nijemcima ulaze u sukobe s OUN i UPA. U nekim iznimnim slučajevima postojala je suradnja sovjetskih snaga i UPA protiv Nijemaca. Iako komunistička i sovjetska politika nisu imale široku podršku u tim krajevima, Moskva je planirala zapadno-ukrajinske regije pretvoriti u bazu boljševičkog partizanstva, te je kao i Njemačka činila sve kako bi podijelila pokret otpora.

Nakon priključenja zapadnih ukrajinskih i bjeloruskih zemalja u sastav SSSR-a iz Moskve je naređeno snagama političke uprave ukrajinskog fronta da organiziraju provođenje „dobrovoljnih“ izbora u Zapadnoj Ukrajini. Prema sovjetskoj tradiciji glasalo se za jedinstven spisak kandidata „bloka komunista i nestranačkih“. Međutim, u više mjesta lokalno

²⁷ Prikarpataska Galicija : (prijevodi s ukrajinskoga) / priredili Jevgenij Paščenko i Tetyana Fuderer. - Zagreb : Udruga Hrvatsko-ukrajinska suradnja : Filozofski fakultet, Katedra za ukrajinski jezik i književnost, 2017.

stanovništvo izražava otpor prema sovjetskim vlastima. Uzvikivalo se: „*Mi za komuniste glasati nećemo. Neka živi vjera i samostalna Ukrajina!*“: i „*Van Crvena Armija! Van sovjetska vlada i komunizam!*“

Autori napominju da se u početku proces pretvorbe odvijao uz podršku lokalnog ukrajinskog stanovništva koje je nastradalo tijekom poljske okupacije. Međutim, odvijale su se likvidacije političke i kulturne infrastrukture, nasilna kolektivizacija, anti-crkvene akcije, represije protiv takozvanih „buržuaznih nacionalista“ te masovne deportacije. Početak „socijalističke izgradnje“ pratila je zabrana djelovanja raznim kulturno–obrazovnim te građanskim organizacijama i ustanovama koje su pomagale formiranju i razvitku nacionalne svijesti („*Prosvita*“, Znanstveno društvo Taras Ševčenko i druge) i ujedinjenja te političkim strankama državničkog usmjerenja. Društveno–ekonomske pretvorbe bile se jedna od najtežih posljedica sovjelizacije prykarpatskog kraja. Kao posljedica sovjelizacije, strijeljanja i deportacija dolazi do migracije stanovništva, pa se u ispražnjena sela dovode Lemki iz Poljske.

Sovjetski režim ostvaruje potpunu kontrolu nad obrazovanjem, kulturom, umjetnosti, radio i televizijskim sadržajem te tiskovinama. Također, provedena je rusifikacija, a uz politiku uništenja ukrajinskog jezika i zatvaranje hramova, širi se utjecaj ruske pravoslavne crkve. U isto vrijeme, Ukrajinska grkokatolička crkva je zabranjena.

5.4 Gospodarske i političke promjene

Naposljetku, regija je predstavljena u kontekstu poslijeratne gospodarske obnove te političke reorijentacije sa komunističkog na demokratski politički sustav, što kulminira ostvarenjem ukrajinske neovisnosti 1991. godine. Hrvatski čitatelj se ovdje upoznaje sa poslijeratnom društvenim otporom prema sovjetskom sustavu. Autori ističu pokret disidentstva krajem 50-ih i 60-ih godina, u kojem ukrajinska inteligencija poznata kao „šistdesjatnyky“ izražava protest, u kojem sudjeluju mnogi umjetnici, pjesnici te pojedinci iz drugih sfera društva.

Cilj protesta bilo je uvođenje demokratskog usmjerenja, a u narodu su izraženi antisovjetski osjećaji i kritika režima. Iako je odgovor sovjetske vlade na to bio val novih represija, ekonomska kriza 80-ih godina dovodi do kraha sovjetskog totalitarnog sustava. Stanovništvo Prykarpattja bilo je izuzetno aktivno u opoziciji. Pred konačnim padom komunističkog sustava 1989. dolazi do značajnih društvenih promjena. Pojavljuju se nekomunističke snage, demontiraju se sovjetski spomenici a vraćaju se ukrajinska grkokatolička crkva te nacionalni simboli poput grba i zastave. Uz pojavu novih političkih stranaka, društvene promjene dovode do ostvarenja neovisnosti Prykarpattja, kao i cijele ukrajinske države 1991. godine.

Iako ove sažete informacije iz prevedenih tekstova razjašnjavaju samo djelić kompleksnog kulturnog i povijesnog razvoja Prykarpattja, svrha ovog sažetka je hrvatskom čitatelju prenijeti rezultate istraživanja i perspektive ukrajinskih autora. Objavljivanjem prevedenih tekstova čitatelje se dalje upućuje na još neka, ranije objavljena istraživanja zapadno-ukrajinskog lokaliteta te poziva na traženje novih spoznaja iz perspektive raznih znanstvenih disciplina kao što su povijest, sociologija, arheologija ili etnologija.

6. ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АНАЛІЗ

6.1. Теоретичні положення щодо перекладу

Переклад - це розумова діяльність, процес передачі змісту, висловленого на одній мові, засобами іншої мови та результат цього процесу.

А. В. Мамрак у навчальному посібнику „Вступ до теорії перекладу“: зазначив диференціальні ознаки поняття переклад:²⁸

1. Переклад - **соціальне** явище: переклад не може виникнути та функціонувати поза суспільством.
2. Переклад - **культурне** явище: переклад - частина духовної культури кожного народу та джерело розвитку культури всього людства.
3. Переклад - **лінгвістичне** явище: переклад ґрунтується на мові, перекладач працює з мовою.
4. Переклад - **естетичне** явище: у перекладі слова однієї мови не буквально замінюються семантичним еквівалентом іншої, а "перевиражаються" найбільш придатними образно-мовними засобами.
5. Переклад - **відображувально-творчий процес**: переклад повинен, з однієї сторони, відобразити оригінал, який, у свою чергу, є відображенням відображення, з іншої, - перевід - творити оригінал.
6. Переклад - не тільки репродуктивний, але й **продуктивний творчий процес**: у перекладі беруть участь всі духовні сили людини: інтелект, інтуїція, емоції, уява, воля, пам'ять і т. ін.
7. Переклад - **історичне** явище: переклад появляється на певному етапі історичного розвитку та трансформується разом зі змінами суспільних, культурних та інших традицій

²⁸ Мамрак А. В. Вступ до теорії перекладу: навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 304 с.

А. В. Мамрак наголошує; *„Будь-який переклад повинен відповідати вимогам еквівалентності, адекватності та тотожності.*

Еквівалентність - відносна рівність змістової, смислової, семантичної, стилістичної та функціонально-комунікативної інформації, яка міститься в оригіналі та перекладі.

Адекватність - відповідність перекладу оригіналу з урахуванням даних комунікативних умов (порівн. жаргон і т. ін.)

Тотожність - функціональна спільність, належність до одного й того ж інваріанта, об'єднання на основі цієї належності конкретних відтворень інваріанта.²⁹

Н. В. Павлюк і О. Є. Мілова зазначили завдання перекладацької практики студентів³⁰:

1) закріпити, поглибити і розширити теоретичні та практичні знання, які студент здобув у процесі вивчення теорії і практики перекладу й індивідуальної роботи зі спеціалізованою перекладознавчою літературою;

2) опанувати сучасні методи та форми організації перекладацької діяльності;

3) сформувати у студентів (на базі попередньо отриманих знань), професійні вміння і навички практичної діяльності у галузі письмового та усного перекладу;

4) розвинути практичні вміння і навички письмового перекладу, включаючи перекладацький аналіз тексту оригіналу, оволодіння технікою оформлення письмових перекладів, правилами цитування, посилання на бібліографічні джерела;

5) навчити студентів приймати самостійні рішення у реальних умовах роботи;

6) закріпити навички редагування перекладів;

7) сприяти формуванню професійної перекладацької компетенції студентів-перекладачів;

8) вдосконалити вміння користуватися програмами перекладацької пам'яті та різними засобами пошуку інформації у процесі виконання перекладу;

²⁹ Мамрак А. В. Вступ до теорії перекладу: навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 304 с.

³⁰ Павлюк Н. В. , Мілова О. Є. Перекладацька практика: методичні рекомендації/ Н. В. Павлюк, О. Є. Мілова – Київ : КУБГ. – 2017. – 42 с

9) виховати у студентів потреби в систематичному безперервному поновленні й удосконаленні своїх знань і вмінь та творчого їх застосування у практичній діяльності.

6.2. Методи перекладу

Перекладачеві під час виконання письмового перекладу науково-технічних, економічних, юридичних та інших видів текстів недостатньо знати тільки іноземну мову, він також повинен володіти певними знаннями про ту сферу діяльності, до якої належить автентичний текст. Тому, потрібно зробити перекладацький аналіз тексту³¹:

„Щоб впоратися з будь-яким текстом необхідне також уміння здійснювати перекладацький аналіз тексту. Серед основних етапів перекладацького аналізу можна виділити наступні:

1. З'ясування зовнішньої інформації про текст, тобто: автор, місце публікації, джерело і характер тексту, що дасть змогу вибрати стратегію перекладу.
2. Встановлення, хто і для кого зробив цей текст. Важливо чітко визначити реципієнта, що значною мірою впливає на вибір мовного матеріалу, а також визначити джерело тобто автора тексту, з метою адекватного відображення індивідуального стилю, або навпаки збереження безособовості передачі інформації.
3. Аналіз типу інформації тексту. Перш за все, це об'єктивна інформація про зовнішній світ (ім'я автора, назва фірми, назва товару, терміни та умови контракту тощо). Термінологічність тексту, яка вимагає застосування відповідних термінів і еквівалентів у тексті перекладу.
4. З'ясування комунікативного завдання тексту, тобто надання нової інформації, встановлення контакту, вираження своєї думки тощо. Комунікативне завдання досить часто буває комплексним, і розуміння його компонентів дає можливість перекладачеві виділити доміанти перекладу.
5. Встановлення мовленнєвого жанру, задля правильності його оформлення. Риса окремих мовленнєвих жанрів, таких як інтерв'ю, наукове повідомлення тощо,

³¹ Павлюк Н. В. , Мілова О. Є. Перекладацька практика: методичні рекомендації/ Н. В. Павлюк, О. Є. Мілова – Київ : КУБГ. – 2017. – 42 с

інтернаціональні у більшості випадків, вони мають свою історію, свої традиції, і перекладач повинен зберегти ці риси під час перекладу.

Прагматична інформація актуалізується при перекладі *безеквівалентної* лексики, насамперед географічних назв, власних імен і культурно-побутових реалій, які перекладаються шляхом *транскрипції* й *транслітерації*. Культурно-побутові реалії, такі зрозумілі й очевидні для носіїв мови оригіналу, виявляються малозрозумілими або зовсім незрозумілими для реципієнтів перекладу, яким притаманне інше комунікативне середовище та інша мовна картина світу. На семантичному рівні перекладу національно-специфічні реалії передаються шляхом транслітерації/транскрипції.³²

Транскрипція - *особлива система письма, яка застосовується для точного відтворення звукового складу слів і текстів якої-небудь мови або діалекту. Транскрипція практична - запис засобами національного алфавіту іноземних імен, термінів тощо, які не перекладаються рідною мовою, передаються найближчими за звучанням.*

Транслітерація - *передача тексту й окремих слів, які записані однією графічною системою, засобами іншої графічної системи, тобто передача однієї писемності літерами іншої*³³.

У випадку перекладу слів або виразів, які хорватському читачеві вже відомі і які вже введені в хорватську мову, їх не потрібно перекладати відповідно до правил транслітерації. На прикладі топонімів, назва міста Львів перекладена як *Lavov* замість *L'viv*, на відміну від деяких менш відомих назв, які перекладені згідно з правилами транслітерації. Згідно з цим, транслітерація не користується у випадку перекладу назви Львівської області (перекладена як *Lavovska oblast*), але назви інших областей, наприклад, Дрогобицької області (перекладена як *Droǒbuc'ka oblast*), були перекладені відповідно до правил транслітерації.

Також, важливо звернути увагу на те, що згідно з правилами транслітерації українська літера *z* перенесена в хорватську мову як *ǰ*, замість *g*³⁴.

³² Павлюк Н. В. , Мілова О. Є. Перекладацька практика: методичні рекомендації/ Н. В. Павлюк, О. Є. Мілова – Київ : КУБГ. – 2017. – 42 с

³³ Компаративний аналіз художнього перекладу. Посібник-практикум. Упорядники Астаф'єв О.Г., Лященко О.А. - К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2008. -96 с.

Наприклад: укр. *Городеньківський* - хорв. *Ćorodenkivs'kuj*,

укр. *Галичина* - хорв. *Ćaluĉyna*.

6.3. Вимоги до перекладу

У процесі перекладу, перекладачі зустрічаються з різноманітними лексичними, граматичними та стилістичними проблемами. Перекладач повинен ознайомитися з різними перекладацькими техніками, і визначити найбільш адекватні. Також, потрібно звернути увагу на те, що різні стилі текстів мають специфічні труднощі. В статті *"Закономірності та особливості процесу письмового перекладу текстів різних жанрів"*, автори І. С. Полюк й Л. В. Бондар пишуть:

„Зважаючи на функції мови, письмові стилі мови виділяють функціонально - стильові типи текстів (що мають письмову форму): науково-технічні, офіційно-ділові, суспільно-інформативні, художні, які мають свої підстили та жанри. При перекладі науково-технічного тексту перекладач користується прямими відповідниками, при перекладі тексту художньої літератури – може удаватися до прямих відповідників, чи вільної інтерпретації при передачі експресивної інформації, особливо, у разі перекладу поетичного твору.“³⁵

В. І. Карабан зазначив головні лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми науково-технічного перекладу: „Звичайно виокремлюють такі лексичні труднощі науково-технічного перекладу: багатозначність слів (термінів) та вибір адекватного словникового відповідника або варіанта перекладу слова (терміна), особливості вживання загальнонародних слів у науково-технічних текстах, правильне застосування того чи іншого способу перекладу лексики, визначення межі припустимості перекладацьких лексичних трансформацій, переклад термінів-неологізмів, абревіатур, такі „фальшиві друзі” перекладача, як псевдо-інтернаціоналізми, лексикалізовані форми множини іменників та терміни-омоніми,

³⁴ Transkripcija i transliteracija stranih imena: Ukrajinski // hrvatski pravopis- Zagreb: matica Hrvatska

³⁵ Полюк І. С., Бондар Л. В. Закономірності та особливості процесу письмового перекладу текстів різних жанрів. Електронний ресурс].–Режим доступу: http://novyn.kpi.ua/2006-3/07_Polyuk.pdf

етноспецифічна лексика і етнонаціональна варіантність термінів, іншомовні слова і терміни...³⁶

6.4. Військова термінологія

В процесі перекладу виникла проблема перенесення термінології в хорватську мову. Це особливо стосується військової термінології. О. Юндіна наголошує характеристики військового перекладу³⁷:

„Військовий переклад складає відокремлену галузь перекладацької діяльності, і, звичайно, має своєрідні ознаки та характеристики. Відмінною рисою військового перекладу постає велика термінологічність і якомога чіткіше і точніше викладення матеріалу, при цьому образно-емоційні виразні засоби майже відсутні.“

Специфічні проблеми, що виникають при перекладі військової термінології включають шукання еквівалентних термінів в обох мовах. Перекладач повинен познайомитися з подібностями та відмінностями в військовій ієрархії різних країн, для правильного перекладу назв військових звань та військових частин. Наприклад, після проголошення незалежності в хорватській військовій термінології військове звання *oficir* заміняє термін *časnik*, військова частина *četa* стає *satnija* тощо.

„У процесі перекладу інформаційна та термінологічна насиченість текстів потребує від адресата та адресанта перекладу професійних знань у військовій сфері. У свою чергу військовий перекладач має не лише вільно володіти іноземною мовою, а й чітко розуміти і знати рідну та іноземну термінології, військову справу, особливості організації армій відповідних іноземних держав, їх стратегії, оперативне мистецтво и тактику, озброєння та бойову техніку.“

Однією з проблем, які можуть виникнути під час перекладу, є ситуація, коли еквівалентного терміна або фрази немає в перекладеній мові. У цьому випадку перекладач перекладає слово в його первісну форму і дає пояснення. Конкретним

³⁶ Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. - Вінниця, Нова книга, 2004. - 576 с.

³⁷ Юндіна О. Теорія та практика військового перекладу в Україні. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Іноземна філологія / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – Київ : Київський університет, 2007

прикладом такого випадку при перекладі військової термінології є слово *таран*. Цей термін немає еквівалента в хорватській мові, тому необхідно пояснити його.

Приклади військової термінології в перекладених текстах:

- *Вермахт, Червона Армія, Армія КОВО, батальйон, танкова армія, танкіст, авіація, стрілецький полк, військовослужбовець, танкові з'єднання, армійська група, дивізія, корпус, піхотинець, легіон, артилерія, регулярні військові частини, військові кадри, бригада, штурмовий авіапункт, контингент, диверсійна група, механізований корпус, стрілецька дивізія, військовозобов'язаний, пакт, альянс, ...*
- *бійці, військовий округ, битва, систем оборони, військово-промисловий комплекс, арсенал тактичних дій, збройна сила, мілітарна сила, воєнний стан, укріплення, військовий округ, бойова акція, збройне формування, мобілізація, бункер, командна система, фронт, відвоювати, бомбардування, повітряний таран, воєнний лад, воєнний шпиталь, військкомат...*
- *Генерал - майор, лейтенант, командир, полковник, воєнний комендант...*
- *кулемет, міномет, вогнемет, автомат, гвинтівка...*

6.5. Історична термінологія

Зважаючи на те, що тема перекладених текстів стосується військово-політичних та соціальних подій під час певного періоду української історії, зокрема, періоду від початку Другої світової війни до сучасного періоду після здобуття незалежності, історична термінологія складається, в першу чергу, з радянсько-комуністичних термінів.

У перекладі деяких акронімів, пов'язаних з радянською термінологією, також виникають проблеми перекладу. Наприклад, хоча український текст згадує акронім НКВС (укр: *Народний комісаріат внутрішніх справ*), в перекладі на хорватську мову

використовується не акронім *НКВС*, а *НКВД* (від російського *Народный комиссариат внутренних дел*), тому що ця назва вже введена в цій формі в хорватську мову. Також акронім Радянського Союзу *СРСР* перекладений в формі *СССР* замість *СРСР*.

Приклади радянсько-комуністичної термінології в перекладених текстах:

радянський, комуніст, радянізація, розкуркулення, більшовик, комісар, компартія, колгоспна система, колгоспно-радгоспне виробництво, десталінізація, хрущовська відлига, Гласність...

7. ВИСНОВКИ

Мета дипломної роботи "Історична термінологія України: проблеми перекладу" була двоякою. По-перше, ознайомитися з особливостями регіону Прикарпаття на основі текстів, опублікованих в книзі "*Прикарпаття: Спадщина віків*" та перекладом на хорватську мову хорватському читачеві представити регіон та його історичні, політичні та культурні характеристики в певному часовому періоді. Також, було потрібно розглянути процес перекладу з теоретичної та практичної точки зору та спробувати відповісти на деякі питання, які виникають у процесі перекладу.

Культурологічний аспект дипломної роботи присвячений темі українського Прикарпаття та актуальності тем щодо хорватського читача, а також містить резюме військово-політичного контексту регіону від початку Другої світової війни до проголошення української незалежності.

В процесі перекладу виникла проблема перенесення термінології в хорватську мову. Це особливо стосується географічних, історичних та військових назв. У дипломній роботі вказані способи, якими перекладач користується для вирішення труднощів, з якими зіткнувся в ході перекладу.

Головне завдання перекладача - забезпечити точну передачу інформації, тобто, збереження смислової, функціональної інформації, стилістичних, комунікативних та інших характеристик оригіналу. Згідно з цим, опублікуванням перекладів в книзі "*Prikarpatska Galicija*" виконається головне завдання роботи. Це підтверджує важливу роль перекладу у процесі міжкультурного та міжнародного спілкування.

8. БІБЛІОГРАФІЯ

Перекладені тексти:

- Бурдуланюк В. М., Гаврилів Б. М., Кобута С. Й., „У незалежній Українській державі“ Прикарпаття: спадщина віків: Пам’ятки природи, історії, культури, етнографії: Манускрипт-Львів. 2006. с. 388 - 406
- Галицька-Дідух Т. В., Щербін Л. В., Федорчак П. С., „Прикарпаття в добу тоталітаризму (1944 - 1991)“ Прикарпаття: спадщина віків: Пам’ятки природи, історії, культури, етнографії: Манускрипт-Львів. 2006. с. 346 - 367
- Кентій А. В., Лисенко О. Є., Марущенко О. В., „У вогні Другої світової війни та визвольних змагань ОУН і УПА (1939 - середина 1950-х років)“ Прикарпаття: спадщина віків: Пам’ятки природи, історії, культури, етнографії: Манускрипт-Львів. 2006. с. 300 – 336

Словники:

- Anić, V., Brozović Rončević, D., Cikota, Lj., Goldstein, I., Goldstein S., Jojić, Lj., Matasović, R., Pranjković, I. (2002.) Hrvatski enciklopedijski rječnik. Zagreb: Novi liber.
- Великий тлумачний словник сучасної української мови (з год., допов. та __) Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел . К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. - 1736 с
- Menac, A., Kovalj, A. P. Ukrajinsko-hrvatski ili srpski i hrvatsko ili srpsko-ukrajinski rječnik. Zagreb, 1979.
- Словник української мови: в 11 тт., за ред. І. К. Білодіда. Київ: Наукова думка, 1970-1980.

Література:

- Балабін В. В. Основи військового перекладу: (англ. мова): підручник / В.В. Балабін, В.М. Лісовський, О.О. Чернишов; за ред. В.В. Балабіна. – К.: Логос, 2008. – 587 с.
- Етногенеза хорватів і Україна. Матеріали Міжнародної наукової конференції: 11-12 травня 2011 року, Дрогобич - Трускавець. - Дрогобич : Коло, 2013. -352 с.
- Ivir, Vladimir. 1984. Teorija i tehnika prevodenja. Novi Sad: Centar “Karlovačka gimnazija” Sremski Karlovci, Zavod za izdavanje udžbenika u Novom Sadu.

- Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. - Вінниця, Нова книга, 2004. - 576 с.
- Компаративний аналіз художнього перекладу. Посібник-практикум. Упорядники Астаф'єв О.Г., Лященко О.А. - К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2008. -96 с.
- Коптілов В., Теорія і практика перекладу: навчальний посібник, Київ: Junivers, 2003
- Корунец І. В., Вступ до перекладознавства, Вінниця: Нова книга, 2008.
- Мамрак А. В. Вступ до теорії перекладу: навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 304 с.
- Павликівська Н. Словник псевдонімів ОУН–УПА. — Вінниця, 2007.
- Павлюк Н. В. , Мілова О. Є. Перекладацька практика: методичні рекомендації/ Н. В. Павлюк, О. Є. Мілова – Київ : КУБГ. – 2017. – 42 с
- Paščenko, J. Hrvatski grobovi 1914.–1918.: Karpati, Galicija, Bukovina. Zagreb : Hrvatski državni arhiv, 2016. 210 str.
- Полюк І. С., Бондар Л. В. Закономірності та особливості процесу письмового перекладу текстів різних жанрів. Електронний ресурс].–Режим доступу: http://novyn.kpi.ua/2006-3/07_Polyuk.Pdf
- Priкарпatska Galicija : (prijevodi s ukrajinskoga) / priredili Jevgenij Paščenko i Tetyana Fuderer. - Zagreb : Udruga Hrvatsko-ukrajinska suradnja : Filozofski fakultet, Katedra za ukrajinski jezik i književnost, 2017.
- Прикарпаття: спадщина віків. Пам'ятки природи, історії, культури, етнографії : історико-культурологічне видання / голов. ред. М. Кугутяк. – Львів, 2006. – 568 с.
- Transkripcija i transliteracija stranih imena: Ukrajinski // hrvatski pravopis- Zagreb: matica Hrvatska
- Юндіна О. Теорія та практика військового перекладу в Україні. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Іноземна філологія / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – Київ : Київський університет, 2007

Інтернет:

- Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970—1980):
<http://www.sum.in.ua/>
- Словник УА. Портал української мови та культури <https://www.slovnyk.ua/>
- <https://elibrary.com.ua/m/articles/.../Кентій-Анатолій-Вікторович>
- https://uk.wikipedia.org/wiki/Лисенко_Олександр_Євгенович
- <personal.pu.if.ua/depart/oleksandr.marushchenko/ua/>
- <personal.pu.if.ua/depart/tamara.halytska-didukh/ua/>
- <personal.pu.if.ua/depart/liliia.shcherbin/ua/>
- <https://pnu.edu.ua/федорчак-петро-степанович-1982-1993/>
- <personal.pu.if.ua/depart/vasyl.burdulaniuk/ua/>
- <lib.if.ua/franko/1251000799.html>
- Кобута Степан Йосифович (<personal.pu.if.ua/depart/stepan.kobuta/ua/>)
- Hrvatski jezični portal <http://hjp.znanje.hr/>
- Вортман Д.Я. [Електронний ресурс] // – Режим доступу:
<http://www.history.org.ua/?termin=Прыкарпаття> (останній перегляд: 15.12.2018)
- Карта Карпатського регіону.
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/2/28/Carpathians_Subcarpathia.svg/1280px-Carpathians_Subcarpathia.svg.png